ATAOL BEHRAMOĞLU/ÖZDEMİR İNCE

DÜNYA ŞİİRİ ANTOLOJİSİ

1

SOSYAL YAYINLAR

ATAOL BEHRAMOĞLU/ÖZDEMİR İNCE
DÜNYA ŞİİRİ ANTOLOJİSİ
1
SOSYAL YAYINLAR

DÜNYA ŞİİRİ ANTOLOJİSİ

BİRİNCİ CİLT

Hazırlayanlar
Ataol BEHRAMOĞLU – Özdemir İNCE

SOSYAL YAYINLAR
Babıali Caddesi No: 14
Cağaloğlu-İstanbul
Tel: 527 79 82 - 527 79 36

DÜNYA ŞİİRİ ANTOLOJİSİ

Hazırlayanlar: Ataol Behramoğlu - Özdemir İnce
Yayımlayan: Sosyal Yayınlar/Dizgi: Cem Yayınevi
Baskı: Söğüt Ofset/Kapak: Erkal Yavi

YENİ BASIMA ÖNSÖZ

"Milliyet Sanat Dergisi"nin fasiküller halinde yayınladığı (daha sonra 2 ciltte kitap olarak basılan) "Ülke Ülke Çağdaş Dünya Şiiri" için Rusya, Macaristan, Yugoslavya bölümlerini hazırlamıştım. Büyük çoğunluğu kendi çevirilerimden oluşan Rusya bölümüne yazdığım önsöz Ekim 1977 tarihini taşıyor. Birkaç yıl sonra, 1980 başlarında bir dünya şiiri antolojisi hazırlamaya cesaret edebilişimi, sözünü ettiğim bu çeviri çalışmalarıma, bunun yanısıra da böylesine kapsamlı bir çalışmayı Özdemir İnce'yle üstlenmiş oluşuma borçluyum.

Bir dünya şiiri antolojisi derlemenin özel yaşamla ne gibi bir ilişkisi bulunabilir? Belki kişiliğimin bir özelliğinden, belki özel yaşamlarımızın (aynı zamanda hem kişisel hem toplumsal nedenlerle) bir türlü durulamayışından, yaptığım her şeyde özel yaşamımdan izler kalıyor. Eğer 1984 yılı sonlarında siyasal nedenlerle ülkeden ayrılmak zorunda kalmasaydım, imzamı atacağım dünya şiiri antolojisi daha küçük oylumlu ve benim kişisel şiir zevkimi daha büyük ölçüde yansıtan bir derleme olacaktı. İlk basımı 1987'de Ankara'da yapılan dört ciltlik "Dünya Şiiri Antolojisi" ise, benim yokluğumda bu çalışmayı hemen hemen tek başına gerçekleştiren Özdemir İnce'nin akıl almaz çalışkanlığının ve böyle bir seçki için gerekli olan çok daha geniş açılı bakışının ürünüdür. Üzerinde adımın yazılı olduğu bu dört ciltlik büyük çalışma, 1987'de, o sırada sürgün yurdum olan Paris'te elime ulaştığında, bana bir bayram sevinci yaşatmıştı. Bunun için Özdemir İnce'ye ne kadar teşekkür etsem azdır.

Bir kaç yıl önce yeni basım söz konusu olduğunda kolları sıvamak bu kez bana düştü... Dünya siyasal coğrafyasının değişen koşulla-

rına uygunlaştırmanın yanı sıra, ilk basımdaki eksiklerini gidererek antolojiyi daha da yetkinleştirmeye çalıştım. Başta Orta Asya Cumhuriyetleri olmak üzere kitaba yeni bölümler eklendi. Giriş yazıları elden geçirilerek yeni bilgilerle zenginleştirildi. Kimi şiirler (çoğu kez sayısal denge bakımından) çıkarılırken, ilk basımdan sonraki yıllarda yapılmış kimi yeni çeviriler antolojiye girdi. Ve bu arada, ne kadar uzun olsalar da, benim özel sevgi duyduğum kimi şiirler ("Trans-Siberian Ekspresi..." B. Cendrars, "Fidel Castro Üstüne Korku Dolu Bin Sözcük" L. Ferlinghetti, vb.) böyle bir derlemenin dışında kalamazdı...

Yeni basımın bir başka özelliği, çok ünlü bazı şiirlerin ("Mirabeau Köprüsü" G. Apollinaire, Deniz Mezarlığı P Valery, "Mutlu Aşk Yoktur" L. Aragon, vb.), okura seçenek sunabilmek amacıyla bu basımda birden fazla çevirisine yer verilmesidir...Ülkemizde şiir çevirisinde uygulanan yöntemler, çeviri şiirlerin şiirimizin gelişimi ve yönlenişleri üzerindeki etkileri bir önsözün kapsamını fazlasıyla aşacak önemde konulardır... Bir kaç şiirin farklı çevirilerinin bir arada gözden geçirilmeleri bile okura bu konularda ipuçları verebilir. Önsözümün sınırı içinde ben, şiir çevirisinin büyük önemini vurgulamak ve bu derlemede ürünleriyle yer alan şiir-dil-çeviri yaratıcılarına teşekkür etmekle yetiniyorum.

Teşekkür borçlu olduğumuz başkaca, kişiler bizi yeni bir basım için yüreklendiren dostumuz Mehmet Ali Uğur ve yayıncılığın güç koşullarında böylesine kapsamlı bir çalışmayı yayınlamayı üstlenen Sosyal Yayınlar'ın değerli sahip ve yönetmeni sayın Enver Aytekin'dir.

Ataol Behramoğlu
İstanbul, Mart 1997

ÖNSÖZ

Kolayca tahmin edebileceği gibi her antoloji, şu ya da bu ölçüde, derin kişisel ve öznel izler taşır. Hele bu antoloji bir ***Dünya Şiiri Antolojisi*** *ise sorumluluk katlanarak büyür. Hazırlayıcıların, yüzlerini görmedikleri şairlere, şairin yazdığı dille konuşan milyonlarca insana haksızlık etmemek için çok uyanık, titiz, önyargısız, açık ve nesnel olmaları gerekir; kendi kişiliklerini, kendi beğenilerini öne çıkarmadan seçim yapmak zorundadırlar.*

Elinizdeki antolojinin hazırlayıcılarının böyle bir anlayış ve bilinç içinde çalıştıklarını belirtmek isteriz.

Bu Antoloji'nin oluşumuyla ilgili olarak belirtmemiz gereken en önemli nokta şu: Doğal olarak, şimdiye kadar yayınlanmış şiir antolojilerinden, kitaplardan, dergi ve gazetelerde kalmış şiir yayınlarından yararlanmak, ama bununla yetinmemek, dünya şiir haritasını bütünlemek için yeni çevirilerle eksikleri tamamlamak; bir dili, bir ülkeyi, bir halkı en iyi temsil edebilecek, ama türlü nedenlerle şimdiye kadar dilimize çevrilmemiş olan şairere öncelik vermek.

Bu amaca ulaşmak için dilimizin en iyi şiir çevirmenlerine –büyük bir çoğunluğu aynı zamanda şair olan şiir çevirmenlerine– başvurduk, ellerinde bulunan yayımlanmamış çeviri şiirleri istedik. Bütün arkadaşlarımız, bu önerimizi, yücegönüllü ve cömert bir ilgiyle karşıladılar. Bununla da yetinmedik, çevrilmesi gerekli şair ve şiirleri ya kendimiz çevirdik ya da çok yetenekli genç arkadaşlarımıza çevirttik.

Elinizdeki ***Dünya Şiiri Antolojisi****'nde 95 ülkeden 850 dolayında şair yer alıyor. Bu 850 şairin yarıya yakını ülkemiz okurlarıyla ilk kez bu antolojide tanışacaklar.*

Hazırlık çalışmaları döneminde, ülkemizdeki şiir çevrisi çalışmalarının 70'li yıllardan bu yana Üçüncü Dünya Ülkelerine doğru

kaydığını gördük. Bunun sonucu olarak Afrika ülkelerinin, Arap ülkelerinin şiirleri Antolojimizde layık oldukları yeri aldılar. Sovyetler Birliği Cumhuriyetlerinden şimdiye kadar yalnızca Rus şiiri derlemelerinde yer alıyordu, bu eksikliği önemli ölçüde giderdiğimizi sanıyoruz: Kırgızistan ve Tacikistan dışında, öteki cumhuriyetlerin şiirlerini tanımak olanağı bulacaksınız.

Şimdiye kadar antolojilerde yer alan ülkelerin şiirlerine de aynı anlayış içinde yaklaştık. Bunun sonucu olarak Danimarka, Romanya, Polonya, Çekoslovakya, Macaristan, Belçika, Hollanda, İspanya, İsrail ve Avustralya şiiri bölümleri doyurucu bir düzeye ulaştılar. Bunların dışında, İsviçre, İzlanda, Yeni Zelanda, Pakistan, Arnavutluk, Bangladeş, Kıbrıs Türk ve Rum şiirleri de ilk kez bir antolojide yer alıyor.

Bütün bunlara karşın Antolojimiz henüz eksiksiz sayılamaz. Başta Moğolistan, Afganistan, Endonezya, Tayland olmak üzere Asya ülkelerinden bazıları, kaynak yoksunluğu nedeniyle, yer alamıyor derlememizde. Bazı ülkeler de kaynak yetersizliği yüzünden, yeterince temsil edilemiyor. Bu eksiklikleri önümüzdeki yıllarda gidereceğimizi ve derlememizi geliştireceğimizi umuyoruz.

Yıllar yılı yaptıkları değerli ve yetkin çeviri çalışmalarıyla ve yorulmaz emeklerinin büyük birikimiyle bizi böyle bir çalışmaya yüreklendiren, ayrıca özel ilgilerini esirgemeyen, cömert ve değerli şair ve çevirmenlere, bu antoloji için yeni ve özel çeviriler yapan arkadaşlarımıza en derin saygı ve teşekkürü borç biliriz.

Özdemir İNCE
Ankara, 7.4.1984

İÇİNDEKİLER

AFRİKA ÜLKELERİ

Agostino Neto 17
Antonio Cardoso 19
Costa Andrade 20
Antonio Jacinto 21

Fildişi Kıyısı
Bernard Dadie 24
Charles Nokan 25

Gambia
Lenrie Peters..... 26

Gana
Ellis Ayitey Komey 27
Kwesi Brew 27
(Francis Ernest Kobina) Parkes29
Kofi Awanoor 32
Atukwei Okai 33
M- F. Dei Anang 35
A.L. Milner-Brown..... 37

Gine
Camara Laye 38

Güney Afrika
Peter Abrahams 39
Richard Rive 41
Mazisi Kunene 41
Breyten Breytenbach 42
Mongane Wally Serote 44
Oswald Mtshali 44
Sipho Sepanla..... 45

Kamerun
Mbella Sonne Dipoko 47
Patrice Kayo 48
Francis Behey 49

Kongo
Patrice Emery Lumumba 50
Tchicaya U'tamsi 51
Antoine-Roger Bolamba 53

Liberya
Roland Tombekai Dempster .. 54

Madagaskar
Jean-Joseph Rabearivelo 55
Jacques Rabemananjara 56
Flavien Ranaivo 57

Malawi
David Rubadiri 58

Mali
Gaoussou Diavara 60
Ouologuem Yambo 64

Mozambik
Jose Craveirinha 65
Rui Nogar 66
Marcelino Dos Santos 67
Noemia Da Souza 68

Nijerya
Gabriel Okura 69
Chinua Achebe 72
Franceso Yetunde Pereira 73
Wole Soyinka 74

Rodezya
Dennis Brutus 76

Senegal
Birago Diop 78
Leopold Sedar Senghor 79

Tanzanya
Şaban Refik 86

ALMANYA-AVUSTURYA

W. V. Goethe 89
Friedrich Schiller 90
Friedrich Hölderlin 93
Heinrich Heine 95
Friedrich Nietzsche 98
Stefan George 99
Rainer Maria Rilke 101
Herman Hesse 104
Gottfried Benn 106
Hans Arp 108
Georg Trakl 109
Kurt Tucholsky 111
Johannes R. Becker 112
Carl Zuckmayer 114
Bertolt Brecht 115
Erich Kaestner 119
Günter Eich 120
Stephan Hermlin 121
Karl Krolow 122
Johannes Bobrowski 122
Paul Celan 125
Wolfgang Borchert 127
Ernst Jandl 128
Dagmar Nick 129
Ingeborg Bachmann 131
Günter Grass 132

H. Magnus Enzensberger 134
Günter Kunert 138
Reiner Kunze 139
Sarah Kirsch 139
Wolf Biermann 140
Volker Braun 141

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Edgar Allan Poe 145
Walt Whitman 147
Emily Dickinson 149
Edwin Arlington Robinson .. 152
Robert Frost 153
Cari Sandburg 155
Vachel Lindsay 157
Wallace Stevens 158
William Carlos Williams 159
Ezra Pound 160
Marianne Moore 164
Robinson Jeffers 165
Conrad Aiken 166
Edna St. Vincent Millay 167
Archibald Macleish 168
Edward Estlin Cummings 170
Hart Crane 176
Ogden Nash 177
Langston Hughes 179
Richard Eberhart 181
Kenneth Rexroth 182
Stanley Kunitz 184
Theodore Roethke 185
Muriel Rukeyser 186
Robert Hayden 188
John Berryman 190
Randal Jarrel 191
Robert Lovell 192
Lawrence Ferlinghetti 193
Denise Levertov 202
Bob Kaufman 203
William Dewîtt Snodgrass 205
Allen Ginsberg 206
William Stanley Mervin 211
Richard Howard 212
Gregory Corso 216
Sylvia Plath 217
Michael McClure 221
John Wiener 222

ARAP ÜLKELERİ

Cezayir

Abdülkerim Akkum 224
Henri Krea 225
Kateb Yasin 227
Yusuf Septi 229
Allal El Fassi 231

Fas

Abdüllatif Laâbi 232

Muhammed Hayreddin 237
Abdülaziz Mansuri 239
Tahar Ben Jelloun 241
Malika Asımi 243
Ben Salem Himmiş 244

Filistin
İbrahim Tukan 248
Abu Salma 248
Faolwa Tukan 250
Yabra İbrahim Yabra 252
Salim Jabren 252
Samih El-Kasım 253
Tevfik El Zeyyad 255
Mahmud Derviş 256

Irak
Cemil Sıtkı-Zevahi 259
Abdülvahap El-Beyati 259
Bedir Şakir El-Seyar 263
Halid El-Şavaf 263
Nazik El Melike 265

Lübnan
Halil Cibran 267
Beşara El-Huri 269
Hayreddin Zirikeli 270
Fevzi Maluf 271
Salim El-Zurkali 273
Adonis (Ali Ahmet Sait) 274
Şevki Ebu Şarka 278

Mısır
Ahmet Zeki Ebu-Sadi 280
Kemal Necat 280
Ahmed Rami 282

Sudan
Muhammed El Feyturi 284
Jili Abdurrahman 288
Muhiddin Fares 290
Mübarek Hasan Halife 291

Suriye
Halil Matran 293
Nizar Kabbani 294
Muhammed Maghut 297
Abdel Basit El-Sufî 300

Suudi Arabistan
Hasan Abdullah El-Kureyşi .. 303

Tunus
Ebülkasım El-Şâbi 305
Muhammed Şabuni 306

ARNAVUTLUK

Migjeni 309
Llazar SMqi 310
Fatos Arapi 311
Dritero Agolli 312
İsmail Kadere 313

AFRİKA ÜLKELERİ*

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Üçüncü Dünya Ülkeleri'nde başlayan bağımsızlık hareketleri sonucu Kara Afrika'da birçok yeni devlet kuruldu. Bu süreç içinde, şair ve yazarların önder olarak siyaset ve daha sonra da yönetimde yer aldıklarını görüyoruz: Senghor (Senegal), Lumumba (Kongo), Neto (Angola), vb.

Afrika ülkelerinde binlerce yerli dilin yanısıra Fransızca, İngilizce, Portekizce, Arapça ve Afrikaan –ya da Afrikaner–[1] dilleri konuşulmakta ve yazılmaktadır. Arapça; bilindiği gibi Süveyş Kanalı ile Atlas Okyanusu arasında ve Kuzey Afrika'da yaşayan Müslüman Arap halklarının resmi dilidir. Bu ülkelerin şiirleri «Arap Şiiri» bölümünde yer almaktadır. Bu ülkelerin ve Etiyopya'nın dışında kalan birçok Afrika ülkesinde, Fransızca, İngilizce ve Portekizce ya resmi dil ya da kültür dili durumundadır. Bu üç dil sömürge döneminin köklü etkilerini simgeledikleri kadar, binlerce dil konuşan yerli halk ve kabilelere dil birliği ve iletişim ortamı da hazırlamışlardır.

Çağdaş Afrika şairlerinin çoğunda ırk ayrımı ve soykırıma karşı savaşım bilinci, bağımsızlık, özgürlük, doğa sevgisi ve insanlığın geleceğine inanç gibi ortak ve genel şiirsel izleklerin yanısıra en etkili düşüncenin «Negritude»[2] olduğunu söyleyebiliriz.

(*) Angola, Fildişi Kıyısı, Gambia, Gana, Gine, Güney Afrika Cumhuriyeti, Kamerun, Kongo, Liberya, Madagaskar, Malawi, Mali, Mozambik, Nijerya, Rodezya, Senegal, Tanzanya.

(1) Hollanda kökenli Güney Afrika'lılar ve onların dili.

(2) Fransızca yazan yazarların Afrika sevgisini ve Afrika'lı olmanın verdiği gururu anlatmak için buldukları sözcük.

Afrika şairlerinin çoğunda sömürgeci kültürünün giderek azalan etkisiyle birlikte «Afrikalının kişiliği»nin araştırılmasının geniş boyutlar kazandığı (ya da bu kazanımla birlikte söz konusu etkinin azaldığı), animist kültürün, çağdaş kültürel bireşimin temel öğelerinden biri olma yönünde işlev kazandığı görülüyor. Eski dinsel törenlerde kitlelerce söylenen ilahileri, köy şölenlerinin neşeli şiirlerini içeren animist kültürün Afrikalı şair için çok etkin bir anlatım olanağı olduğunu görmemek olanaksız. Çünkü, sanatla yaşamın kolkola yürüdüğü kabile yaşamında yöresel şiir, günlük yaşamın bir parçasıdır.

Langston Hughes'ın da dediği gibi bugünkü Afrika şiiri misyoner okulunun sıralarından uzaklaşıp halk türkülerinin söylendiği açıklıklara doğru gitmektedir. On yedi Afrika ülkesinin şiirlerinden seçtiğimiz şiirler Hughes'ın gözlemini büyük ölçüde doğrulamaktadır.

Ancak Afrika şiirinin yalnızca karaderililerden oluştuğunu söylemek haksızlık olur. Özellikle «Afrikaan» dilinde yazan Breyten Breytenbach, Portekizce yazan Angola'lı Luandino Vieira gibi beyaz şair ve yazarlar karaderili Afrika'nın yanında yer alırken onun şiir ve edebiyatının oluşmasına da önemli katkılarda bulunmaktadır.

ANGOLA

Agostino Neto (1922-1979)

ATEŞLER VE AHENKLER
Yol üstünde zincir şıkırtıları,
Kuşların şarkısı.
Ormanların ıslaklığı altında,
Hindistan cevizi ağaçlarının
yumuşak musikisinin serinliği
Ateşler,
çimende ateş,
Kayat'ın madensi sıcak yapraklarında
ateş.

İnsanlığın büyük göçlerini
bağrında taşıyan
geniş keçi yolları,
kapalı ufuklara doğru
geniş keçi yolları,
silah zoruyla
açılmış keçi yolları.
Foguerias'lar,
danslar,
tamtamlar,
ahenkler.

Aydınlığın ahengi,
Rengin ahengi,
Sesin ahengi,
Hareketin ahengi,
Çıplak ayakların
kana bulanmış zincirlerinin ahengi
Sökülmüş tırnakların ahengi,
Ahenkler,
Sonsuz ahenkler,
ey Afrika'nın kederli sesi.

Türkçesi: Eray Canberk

AYRILIK ÖNCESİNDE VEDA
Anacığım!
Öldürdüler evlatlarını senin
Ve sabretmeyi öğrettiler sana.

Anacığım!
Yılları senin yaşamının
benziyor birbirine
mezar taşları gibi,

Ve acı çekmeyi öğrettiler sana
umut bağlayıp göklere.

Fakat senin evlatlarının
daha başka oldu yazgısı
Çatladı sabır taşı
ve çatladı
tohumu acının
ve öfke ağacı fışkırdı ondan.
Ve göklere bağlanan umudun
sonu geldi.

Umut biziz, kendimiz!

Biz ki dünün
Köleleri;
çıplak ırgatlar
kahve plantasyonlarında:
Biz ki aç her zaman,
her zaman susuz,
biz ki aydınlıktan
yoksun;
kör, cahil,
ve bildiğimiz tek okul
efendilerimizin buyruğu...

Korkardık
yürümekten toprak üstünde
altında atalarımızın yattığı;
severdik, seni
hırsızlama
bir başkasının malını çalar gibi;
seni biz, ana diye
çağırmaya korkardık...

Anacığım, yurdum!
Şimdi değiştik artık.
Kendimiz kurtardık
boynumuzu boyunduruktan
Ve dönüşü yok artık bu yolun.

Yaşamdan korkmuyoruz
bu, ölümden de korkmuyoruz demektir
Biziz umudu
Angola'nın
Ve bizim savaşımız
sana mutluluğu getirecektir!

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Antonio Cardoso (d. 1935)

ŞİİR
Ne zaman çekip gidecek bu kuru dönem
ve gelecek güneş gülümsemeye damın üstünde?

... eskiden, çocukluğumun günlerinde
sac damın
küçük delikleri vardı
aralarında güneşi gözlediğim...

Eskiden...

Ne zamana dek çekip gidecek bu kurşun gök
ve maviliği eskinin
gelecek gülümsemeye damın üstünde?

Türkçesi: Güven Turan

Costa Andrade (d. 1936)

MELEZ (MULATO)
Yenmesi gereken bir kuşaktanım ben
ve yeni yollar açmayı denemesi
acunun dört yanma
ne durur ne yorulurum ben
ne de bir korku duyarım
ne de şikâyet ediyorum şimdi
sessizlik boğuklaştırdı sesleri.

Bir bildiri gibi doğdum ben
her kıtada kökü olan

Sevebilir yaptılar beni
ve yaratabilir yaptılar
yüklü omuzlarım
kesinliklerle
ve bana bir yürek verdiler
tüm engellerin üstesinden gelecek

Ama salt İnsanım ben

Senin gibi her Avrupa'nın kardeşi
ve sen kardeş, içinde ışıyacak
geleceğin Afrikaları.

Türkçesi: Güven Turan

Antonio Jacinto (d. 1924)

XILOANGO
Bu ırmak
bu ırmak uzaklara gider
öyle uzun ve uzak

Bu ırmak
bu ırmak hayatımızdır bizim
öyle kısa ve çıplak

Bu ırmak
bu ırmak umudumuzdur bizim
öyle uzun ve gerçek

Anlamı ne bu ırmağın
ve suları kırıştıran rüzgârın?
Anlamı ne hayatımızın
ve açmayan çiçeklerin?
Anlamı ne bu uzaklığın
anlamı ne hiç devşirilmeyen gerçekliğin?

Ah anlamı ne
anlamı ne umudumuzun
o ölümsüz su zambağının
yükselen ırmağın üzerinde
çiçeklenen bir gülümseme halinde!

Ne anlamı var
bir bakışı
ay ışığının gülleriyle aydınlanan
ve ırmakta kalan
ışığın.

(1976)
Türkçesi: Özdemir İnce

MONANGAMBA[4]
Bu koca çiftlikte ekinleri yağmur değil
alın terim sular
Bu koca çiftlikte olgun kahve
kırmızı kiraz var
kanım damla damla besledi özsularını.
Kahve kavuracak
ezilip, öğütülecek
kararacak, kararacak; ırgatın kara
rengini alacak
Irgatın kara rengini!

Şakıyan kuşlara sor
tasasız, kıvrılıp akan ırmaklara
ve içerden içerden esen rüzgâra:
kim kalkar erkenden? kim yollanır tarlaya?
Kim taşır ağanın tahterevanını[5] uzun yollarda?
Ürünü devşiren kimdir, parasını alan kim?
Kim yaşar kokmuş mısır, kokmuş balık ve aşağılanmayla
paçavralar için 50 anglores[6] gündelikle
ya kim yer sopayı karşı çıkınca?
Kim?
Kim büyütür darıyı
ve çiçeklendirir portakal bahçelerini?
– Kim?

Ağaya, otomobiller, araçlar makineler,
metresler ve bir sürü zenci tutması için
parayı kim sağlar?
kim zenginleştirir beyaz adamı
kim şişirir göbeğini ve cüzdanını?
– Kim?

4 Monangamba: Gamba çocukları.
5 Tipoye: İki kölenin, üzerinde Çeyaz Adamı taşıdıkları iskemle (aslında).
6 Anglores: Angola parası.

ve şakıyan kuşlar
tasasız akan ırmaklar
ve içerden esen rüzgâr
yanıtlayacaklar:

Gamba kopuklarımı
(— Monangämbeeeee...)

Ah! bırakın hurma ağaçlarına tırmanayım hiç olmazsa
bırakın çekeyim, çekeyim hurma şarabını
sarhoşluğumda boğulup, UNUTAYIM
— Gamba kopuklarımı
(— Monangämbeeeee...)

Türkçesi: Tuğrul Tanyol

FİLDİŞİ KIYISI

Bernard Dadie (d. 1916)

TÜM KITALARIN İNSANLARI
Kan sıçramış gecelerden çıkar gelirim
böğürlerime bir bak
Açlık ve ateşle deşilmiş
Ekilebilir bir topraktım ben
Gör nasır bağlamış elimi,

kapkara

durmadan işlemekten dünyayı.
Gözlerim aşk ateşiyle yanık.
Ben oradaydım ata'yı kovduğu zaman melek
Oradaydım ben dağları tükettiğinde sular
İsa uzlaştırdığında cennetle yeryüzünü gene oradaydım
Hâlâ oradayım, gülümsemesi koyakların üstündeyken
Bizi bir araya bağlayan aynı yazgıda.
Bütün kıtaların insanları
Kurşunlar hâlâ gülleri budar
Düşlerinin sabahlarında.
Sıyrılır insan yalan umutların gecesinden
Söylediğim şarkı sizedir
Siz ki sahipsiniz erişilebilir cennete

Biz

ki ararız kendimizi sokak lambalarının yalancı şafağında
Çokça bilirim
Kemiklerdeki soğuk, karındaki açlığa dair,
Karabinaların gürültüsüyle yataktan fırlatılma hakkında
Ama hep göz kırpıvermişti bu yıldız
Ateşler akşamında, barutla sarhoş saatlerde.
Bütün kıtaların insanları
Sahipsiniz erişilebilir cennete

Siz ki bir kadın gülüşü işitmeyi seversiniz
Bir çocuğun oyununu seyretmeyi
Siz ki seversiniz önermeyi ellerinizi
Zincir gibi biçimlendirmeyi
Kurşunlar hâlâ gülleri budar
Düşlerin sabahlarında.

Türkçesi: Cengiz Öndersever

Charles Nokan (d. 1937)

ÖZGÜRLÜK ÇİÇEĞİ
Açıldı çiçeği özgürlüğün
Eski dinler unutuldu artık.
Tapınıyorduk Assie'yle Niamlen'e.
Para denen yeni tanrı aldı yerini onların da.
Kara Afrika'yı yaraladı beyazlar.
Karalar öldürmek için kavuştu özgürlüğe.
Büyük karanlıkları izliyor karanlıklar.
Uyan artık ülkemin ruhu!
Seni öldürecekleri yok et
Ve ek gerçek özgürlüğü!

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

GAMBİA

Lenrie Peters (d. 1932)

PARAŞÜTLÜ ADAMLAR
Paraşütlü adamlara göre
ilk atlayış
soluğunu keser insanın ve
görüntüsü rahatsız eder
işe yaramadan sallanan ayakların.

Sert toprak
bıraktığın yerde değildir
tepetaklak inerken aşağı,
konuşur can damarın
sen dinlenirsin
öğrenerek umudu kesmemeyi.

Birden yalnızsın
rüzgârı bir yerde
açık şemsiye ile
sıcak yeryüzü güven verir
bu titrek geçiciliğin sonunu
getirmesi ile.

Konmaya çalışırsın
yeşil çimenlerin olduğu yerde
ve taşımaya yükünü
tarlanın bir köşesinden ötekine.

Şiddetli iniştir
son noktayı koyan
ve yeryüzü bir yere gitmezken
sensin kendini başladığı yerde bulan.

Zaman yoğunlaşırken havada
yitip gidersin bulut içinde
ve her saçma düşüş gibi bu da
biter başladığı yerde.

Türkçesi: Gürhan Uçkan

GANA

Ellis Ayitey Komey (d. 1927)

UNUTUŞ
Düşen hurmayı anımsamak istiyorum
Ve beyaz şarabını hurmanın
Sert göbeğinden dökülen.
Yolu anımsamak istiyorum
Ayağımın çamurunu,
Vücuduma sürünen dallarını
Ağaçların.
Olduğu gibi anımsamak istiyorum
Yeşil suratlı ormanı
Kurbağaların keyifli bağırışlarını
Ürperten sesleriyle baykuşları.
Hurmalar arasında yürümeliyim
Yaprakları jilet gibi keskin
Dibinde böceklerin yuva kazdıkları
Yer elmalarını, manyoka'ları gölgeleyen
Ve sarktıkça aç bir çocuğu besleyen göğüslere benzeyen
Hindistan cevizleri arasında yürümeliyim.
Hepsini hepsini anımsamak istiyorum
Onlar da ben de
Toprak olmadan,
Günün birinde.

Türkçesi: Gürkal Aylan

Kwesi Brew (d. 1928)

ARAŞTIRMA
Geçmiş dediğin
Bugünün küllerinden
Başka ne ki...
Gelecek dediğin
Bulutlarla sınırlı
Göğe kaçmış
Bir dumandan başka ne...

Hanım-hanımcık ol;
Sevgilim
İyi yürekli ol;
Bak, sözler hatıra oluyor
Soytarıların elinde
Hatıralar kötü silah.
Aklı başında adamların
Suspus oluşları
Buddha'nın yüzünde
İsa'nın

Avuçlarındaki yazıyı
Okuyuşlarından ötürüdür.
Öyleyse sevgilim
Onların nutuklarında
Akıl-makıl arama sen
Kılavuzluk arama.
Bırak sessizlikte kalsın
Onların dillerine
Haddini bildirmiş olan
Aynı ateş.
"Öğret bize, aydınlat bizi...,"
Sen ve ben
Yükü aşkımızdan
Olan geceyi
Uyur dururken
Yağmur boşandı.
Onların o
Sivri ve
Yeni bulunma akılları
Çabuk çabuk parlayan
Şimşek çakışlarında
Açığa vuruyor gerçeği;
Demek ki
Onlar aptalların
Kölesi olmuş kalmışlar.

Türkçesi: L. Sami Akalın

(Francis Ernest Kobina) Parkes (d. 1932)

GECE YARISI
Tanrım, bu gece yarısı
Karanlık, kasvetli,
Yıldızsız gece yarısı.

Şşt! geliyor işte
Kızıl ateşli cinler
Hayaletlerle birlikte
Karanlık gece yarısı.

Kulak ver şu sessizliğe!
Gürültülü başkaldırıyı
Yaşam gürültüsünü
Korkudan, pis ölümden
Başka bir şey hissettirmeyen bu sessizliğe?

Uyanıyor akbabalar ağaçların hışırtısından.

İşte köpekler havlıyor
Hayaletleri mi gördüler yoksa
Kızıl, sıcak soluklu cinleri mi
Bu kara gecede?
Tanrım, nasıl da havlıyorlar!
Sessizlik yeni baştan.
Tüm cadılar seferber
Bir av bulmuş olmalılar.
Tanrı yardımcısı olsun
Annesinin göğsünden alınıp kaçırılan
Küçük bebeğin
Bu karanlık saatte!
Duyuyor musunuz bağırışlarını
Tiz,
İçler acısı,
Ve sonra...

O sessizlik yeniden!
Küçük ruhu çıkarılmış olmalı
Akbabaların bekleştiği
Ağacı.
Rüzgâr esiyor
Belki esmiyor da
İç çekiyor zavallı,
Kör bebek için.

Bir ses duymadınız mı?
Ne zaman?
Şimdi. Yani bu gece,
Hayaletlerin ayaklandığı,
Kötü ruhların ilençlilerden öç aldığı
Kehribar karanlığındaki bu gece.

Bir inilti, bir bağırma duymadınız mı?
Bebeğin bağırmasıydı o.
Kötü cadıların ağaçtaki vekilleri
Akbabalar tarafından gözleri oyulan bebe

O büyük sessizlik yeniden.
Ayak seslerini duyuyorum kötü tanrıların.
Uyuyamam, sıkıntılıyım
Çıkarırken cadılar
Kör bebeği
Ağaca.

Yatağım sırılsıklam, bakın
Soğuk vücudumdan akan soğuk terle,
Ama kalkmamalıyım
Bu karanlık bu sıkıcı saatte
Hayaletlerin ayaklandığı
Yankıların ıslık gibi dolaştığı
Tanrıların
Ayaklarındaki zincirleri şakırdattığı

bu saatte.
Evet, evet, kalkmamalıyım
Alevden soluklar
Kızıla çevirirken bu kara geceyi
Ve cadılar beslenirken
Akbabaların kör ettiği
Bebeğin ruhuyla.

Hâlâ gece yarısı mı Tanrım?

Türkçesi: Gürkal Aylan

APOLCALYPSE
Kıyamet gününe yakın
Görünümü değişecek yeryüzünün
Güneş gece yarısı olacak, ay da kan
Kıyamet gününe yakın.

Ama şimdi, kılıçların daha saban demiri olmadığı
Mızrakların mızraklıklarını sürdüğü şu günde
Gözünüzü dört açın çocuklarım.

Diyelim ki mango ağacının gölgesinde yürüyorsunuz
Ya da koşuyorsunuz kızgın güneşin altında.
Bir hiç olduğunuzu kabul edeceksiniz.
Okların ok olarak kaldığı,
Mızrak ve oraklardan doğan mucizenin
Görünmeyen bir mucize olarak kaldığı şu günde
Usumuzda olsun çocuklarım,
Köpeklerin söylevler verdiği,
Boynuzların insan alınlarını süslediği ülkelerde
Kinli Sasabonsam'ın kara ve gizlemli
Bir zindanına sürüklerse sizi
Kastlantıyla, minik ayaklarınız
Gümüş pullarla kaplı denizkızlarının
Ve deniz hayvanlarının insanlıkla alay ettiği
Bu garip, insanlıktan uzak ülkede

Takılırsa gözleriniz bir taşa
Kara, cansız, pis, sakallı,
Yalvarırım çocuklar, ses etmeden geçin,
Soru sormadan.

Tarih öncesine döneceğiz çünkü,
Birleşecek yeniden son ve baş,
Görünümü değişecek dünyanın yeniden
Taşlar insan olacak
İnsanlar taş,
Serçelerden kartallar doğacak
Toprak buğday buğday olacak.

Çocuklarım,
Rastlantıyla, kükreyen bir tavşan görürseniz
Ya da tahterevana kurulmuş bir maymun,
Sessizce bakın. Çabucak uzaklaşın yanından.
Çok çabuk.

Türkçesi: Gürkal Aylan

Kofi Awanoor
(George Awaoonor-Williams) (d. 1935)

SAVAŞ TÜRKÜSÜ
Ak basmalar içinde uyuyacağım;
İnsanoğlunu geldi buldu savaş
basmalar içinde uyuyacağım.
Bırak çocuklar gitsinler savaşa
Kpli ve adamları gitsinler;
Beyaz adamın silahları gürlesin bırak,
Hücuma geçiyoruz;
Hepimiz basmalar içinde uyuyacağız

Saldırırken biz, yerler sarsılacak;
Ta kulübelerimize değin geldi girdi savaş;
Korkaklar kalsınlar geride,
Evde otursunlar korkaklar kanlarla;

Karılarımıza yanaşan olursa eğer
Biz savaştayken karılarımıza,
Soluklarını yitirecekler
biz dönünce.

Nerde duyulmuştur ki
Nerde duyulmuştur ki gözleri önünde kendi öz anasının
Bir çocuğu soksun bir yılan;
Savaş geldi çattı
Ta kulübelerimize değin girdi savaş
Yiğitlerin savaşı bu
Bırak gürlesin topu tüfeği beyaz adamın
Savaşın dumanı sarsın bizi bırak
Bir ölüm kalım savaşı
bu savaş.

Savaş alanında öleceğiz
İstemeyiz başka yerde istemeyiz ölümü
Bizimle birlikte ölecek topumuz tüfeğimiz
Keskin kılıçlarımız bizimle birlikte
Savaş alanında öleceğiz.

Türkçesi: Nazar Büyüm

Atukwei Okai
(d.1941)

CABRAL İÇİN ÖVGÜ

1.
Tabanca da yalan söyledi gene
Ağladı bütün köyler kasabalar

Amilcar Cabral'ın ardından

Ey şafak vaktinin asılı duran çiyi
Ey gökyüzünün türkü çağıran bulut uçurtması
Ey uçuşun sürtülerek geçen kanatları
Ne zamandır bombalanıyor türkümüz?
Ne zamandır bıçaklanıyor ışığımız
Ne zamandır yerde yatıyor kumru?

6.
Amilcar Cabral —
Ben de gördüm onu şafak vakti
yürürken tarlalarda
yürürken geniş adımlarla — o köylü savaşçıyı —
ben de gördüm Amilcar Cabral'ı

Dengesini bozuyordu köprülerin,
Çiçeklere su veriyordu,
Adreslere fısıldıyordu,
Ateş yalımlarının kulaklarına.
Otlaklara, kaynaklara götürüyordu davarları.

Türküler söylüyordu,
bezgin ruhlara kova kova
saydam kuyu suları dökecek türküler,
Türküler söylüyordu
sesleri çağrı yapan türküler.

7.
Yarın mahkemede savunacaksınız hepiniz
Taflatse'nin toprak reformunu, geri verilecek
Bütün topraklar halka uygun olarak bu yasaya.

Ötekilere söyleyin, adımı vermeyin, sağlıcakla kalın.

Her evde yanık tutulsun yağ kandilleri
Görünmesin salık verdik güneşe
Bütün topraklar halka geri verilinceye kadar

Ötekilere söyleyin, adımı vermeyin sağlıcakla kalın.

Bu gece adres değiştirtecek bıçaklar
En büyük çocuklarına düşmanın —
Geri verilmeli halka bütün topraklar.

ÖTEKİLERE SÖYLEYİN, ADIMI VERMEYİN, KALIN
SAĞLICAKLA.

Türkçesi: Yunus Çakır

M- F. Dei Anang
(1909-1978)

HANGİ KADERE DOĞRU EY AFRİKA?
Oturdum
gökyüzü yıldızlarının delik deşik ettiği kubbenin altına
Ve yörüngesi boyunca
sabırla kayan
aya baktım.

Kıpırdamıyordu ay
ve Doğa'nın kendisini sınırladığından da
kederlenmiyor gibiydi
Sessizce gülümseyip
durumundan hoşlanıyordu
Yukarda bulutların arasında.
Ve sonra
Ey Afrika
büyük Firavunların
ve esrarlı mimarı yasaların yarattığı
o geniş piramitlerin toprağı
Anavatanım benim
Düşünmeye koyuldum
ki ay gibi
Senin de çıktığını söylerler!
Ama hangi kadere doğru
Ey Afrika,
Hangi kadere doğru?
Geçmişe doğru mu?

Davulların
ve hurma ağaçlarının gölgesindeki
şenlik rakslarının zamanına
Geçmişe doğru mu?
Koruyucusuz günlerin zamanına
Kızın hep el değmemiş olduğu zaman
Ve oğlan eski tanrıların korkusuyla

tiksinirdi kötü yola sapmaktan.
Geçmişe doğru mu?
Dinginliğin
Ve iyiliğin hüküm sürdüğü
Saman sapından yapılma karanlık kulübeler
Geçmişe doğru, BOŞ İNANLAR çağına doğru mu?
Ya da ileriye mi?
İleriye! Ama neye doğru?
İnsanın
insan üstüne yığıldığı
Kıtlığın
ve yoksulluğun
mutsuz yuvalarını kurdukları
Her şeyin karanlık ve korkutucu olduğu
Gecekondulara mı?
İleriye neye doğru?
İnsanlık dışı bir değirmende
Bitmez tükenmez uzun bir kötücül büyü içinde
Zor saatleri öğüten fabrikaya mı?
İleriye! Ama neye doğru?
Ortaçağdan kalma suçların
bulaşıcı pis kokuları,
Aşağı ırkın insanları üstüne
bombalar ve güllelerle
Ari ırkın insanlarının
kana susamış topları ateş püskürdüğü zaman
İleriye, UYGARLIĞA doğru mu?

İleriye, tozlu gereçlere
ve aç gözlü kazançlara
öldürücü kavganın
kesin habercilerine doğru mu?

Ya da dünyanın yarısının canlılarını yere sermek ve yakmak
Öteki yarısının gebermesi pahasına
baştan aşağıya pazarları darmadağın eden
ve insanların yüreğini çeliğe çeviren
Adam Simith'in
uygunsuz yasalarına

ileriye doğru mu?
Ya da geçmişe
Aslı kaynağına
Ahlaksal erdemlerin
Hem tüm hem erkin hem özgür
Bağımsız bir gönülden yükselen
İnsan sevgisi
ve Tanrı korkusuna doğru mu?
Ay
önceden belli bir yol boyunca
yıldızların delik deşik ettiği gökyüzünde
sabırlı ve sessiz kayıyor
İyice sınanmış bir yol üstünde
Sakınarak kay, Ey Anavatan
Ama hangi kadere doğru, ey Afrika?
Hangi kadere doğru oy?

Türkçesi: Eray Canberk

A.L. Milner-Brown

KİM BİLİR?
Kim bilir. altın topraklarla
Böylesine cömertçe gönendirilmiş
Ve palmiyelerle bezenmiş
Uzak yakın bütün büyük ulusların imrendiği
Bu Afrika bir gün dünyaya art niyetsiz
Barış ve dinginlik için önderlik edebilir-
Kim bilir? Kim bilir?
Ve Tanrı'nın zamanı yetkinliğe erdiğinde
Ve ayrı renklerin soyların sınıfların insanları
Onu önder edindiklerinde
Kin ve kötülük geçmişe gömüldüğünde
Barışın Prensi en sonunda Afrika'da
Yuvasını kurabilir
Kim bilir? Kim bilir?

(Barışın Prensi: İsa Mesih, yalvaç)

Türkçesi: Özcan Özbilge

GİNE

Camara Laye (d. 1928)

ANNEME
Zenci kadın, Afrikalı kadın, seni düşünüyorum, annem ey

Ey Dâman, annem hey, sırtında sen taşıdın beni, sen emzirdin, ilk adımlarımı sen attırdın, ilkin sen açtın gözlerimi yeryüzünün olağanüstülüklerine, seni düşünüyorum...

Tarlaların kadını, ırmakların kadını, büyük ırmağın kadını, sen hey, annem, seni düşünüyorum ...

Ey Dâman, annem hey, gözyaşlarımı sen kurulardın, sen coştururdun yüreğimi, sen katlanırdın yaramazlıklarıma sabırla, çocukken yanında olmaktan hoşlanırdım, şimdi bile yanında bulunmaktan nasıl da hoşlanacaktım!

Arı kadın, duru kadın, tevekküllü kadın, sen ey, annem, seni düşünüyorum...

Ey Dâman, büyük demirciler ailesinin Dâman'ı, büyük demirciler ailesinin Dâman'ı, usum, düşüncem hep seninle ilgileniyor, her adımda, senin düşünmen eşlik ediyor bana. Ey Dâman, annem, şimdi bile, içtenliğinle, sıcaklığınla olmaktan. Nasıl hoşlanacaktım, çocukken yanında olmaktan...

Zenci kadın, Afrikalı kadın, sen ey, annem, sağol; benim için yaptığın her şey için sağol, oğlun ne uzak sana, ne yakın sana oğlun!

Türkçesi: İshak Yetiş

GÜNEY AFRİKA

Peter Abrahams (d. 1919)

BEN RENKLİYİM
Liza Teyze
(Evet?)
Ben neyim?
(Ne demek sen nesin?)
Irmakta bir çocuğa rastladım
Dedi ki o bir Zuluymuş.
Teyzem güldü.
(Sen Renklisin,
üç çeşit insan vardır;
Beyazlar, Renkliler
ve Siyahlar
Beyaz insanlar en önce gelirler
sonra da Renkliler
en sonra da Siyahlar gelir.)
Neden?
(Çünkü bu böyledir.)
Ertesi gün Joseph'i gördüğümde
Göğsümü döverek
Ben Renkliyim dedim.
O da ellerini çırptı ve güldü.
Joseph ve ben o yaz
uzun öğleden sonralarının
çoğunu birlikte geçirdik.
Ben ondan biraz Zulu öğrendim.
o da benden biraz Afrikaans öğrendi.
Dopdolu geçiyordu günlerimiz.
En başta ırmak vardı araştırmak için.
Sonra benim yüzme derslerim vardı.
O yaz sopalarla kavga etmesini
söğüt dalları ve yapraklarından
yeşil şapka örmesini

ellerimle
kurbağa ve iribaş yakalamasını
ceylan kapanı kurmasını
ırmak kuşlarının sellerini yansılamasını
öğrendim.
Bizi ısıtan sıcak bir güneş,
ıslak bedenlerimizi kuruttuğumuz yeşil çimenler,
oynamak için killi çamur,
boğuşmak için ince kumumuz vardı.
Kocaman çekirgelerimiz vardı, yarıştığımız
Ağustos böcekleri vardı
gün kararınca sürülerle ortaya çıkan,
ve yüzlercesini yakaladığımız.
Gevrek kızarmış tuzlu böceklerin
o ayrıksı tadı vardı.
Söğütlerde hışırdayan rüzgârın sesi,
fırtına çıktığında duyduğumuz
gök gürültüsü vardı.
Kahkahalara boğulan iki çocuğun sesleri,
bizim seslerimiz vardı.
Joseph'in beyaz adamdan önce yaşamış
siyah kralları anlatan öyküleri vardı.
Evde sordum;
Liza Teyze
(Evet?)
Bizim de Renkli krallarımız var mıydı
beyaz adamdan önce?
(Hayır)
Peki, biz nereden geliyoruz?
Joseph ve annesi beyaz adamdan önceki
siyah kralların soyundan geliyorlar.
(Çok konuşuyorsun sen) dedi teyzem
gülerek ve saçlarımı okşayarak
(Git yıkan artık.)

Türkçesi: Özcan Özbilge

Richard Rive (d. 1931)

GÖKKUŞAĞININ BİTTİĞİ YERDE
Gökkuşağının bittiği yerde
Bir ülke olacak kardeşim,
Ve orada dünya bütün şarkılarını söyleyebilecek.
Biz de birlikte söyleyeceğiz kardeşim, sen ve ben
Hem de senin beyaz olmana
Benimse olmamama karşın.
Biraz buruk bir şarkı olacak kardeşim
Çünkü ikimiz de besteyi bilmiyoruz,
Zor bir beste olacak kuşkusuz.
Ama sen ve ben öğrenebiliriz kardeşim.
Ne siyah ne de beyaz şarkı var aslında
Yalnızca müzik var kardeşim.
Ve işte bu o müzik, bizim de birlikte söyleyeceğimiz
Gökkuşağının bittiği yerde.

Türkçesi: Özcan Özbilge

Mazisi Kunene (d. 1932)

ÇIĞLIKLAR
Size bir çılgın adamın çığlıklarını veriyorum
acımasızlara haykıranların
gömütlerin üzerinden haykıranların
iskeletlerin, üst üste yığılı
ve eklem yerlerinden kırık kemiklerin.

Size bir akbabanın sesini veriyorum
etten tarlalarımızın üzerinde dönen
tepelerde sıralar halinde toplanan
göz çukurlarında yitmiş gözlerin ve
mehtabın vahşete terk ettiği yerdekilerin.

Size ortasından yırtılmış bu gömleği veriyorum
tarlada bırakılmış
daha memeden kesilmeden göçenlerin orda,
söyle bana, söyle bana
kim giydi bunu kış bastırmadan?

Size yalnız uyuyanları veriyorum
elleriyle düş katlayanları,
ölüm gecesinde baktıkları için
asla gerçekleşmeyecek düşleri,
bağırın dünyaya diye size veriyorum!

Türkçesi: Gürhan Uçkan

Breyten Breytenbach (d. 1939)

ÜLKEYE DÖNÜŞ
Anne
düşünüyorum da
eve dönersem bir gün
habersiz sabahın erken saatlerinde dönerim
yılların birikimi zenginlikler
demir atların sırtında
her yer, her şey mavidir hâlâ
usulca açarım kapısını arka avlunun
yaşlı Wagter havlar
sonra sallar kuyruğunu beni tanıyınca
ipince bir keman çalacaktır Fritz Kreiser
nasıl da iyi bilirsin anne
bu havaların getirdiği Viyana valslerini
pencerelere toplanmaya başlayacak insanlar
belki de uzaktan uzağa
gülümseyerek eğilecekler gecelikleri içinde
dirsekleri bir zamanlar üzerinde tepindiğim dizleri üzerinde
içerde çatlarcasına atacak annenin kalbi
(peki gözlüklerim nerede?)
birden uyanacak rüzgârın sersemlettiği baba
ama anne çoktan dışardadır
sabahlığı içinde ve al aldır yanakları
Anne
düşünüyorum da tıpkı böyle olacağım
Noel sabahında bir melezler korosu gibi
ağlayacağımızı ve çay içeceğimizi düşünüyorum
anne.

Türkçesi: Özdemir İnce

NERUDA'NIN ÖLÜMÜ
Birkaç kan rengi çelenk
emekçilerin bayrakları gibi tabut üzerinde;
günü gününe izledik ölümünü Pablo Neruda—
ah, nice zaman yürüdün varmak için dünyanın öbür ucuna:
(gökyüzü mü? cehennem mi?)
karnı deşilmiş Madrit sokaklarında
gövdesinde tohumlar benzeri kurşunlarla orada yatmaktadır Lorca—
külrengi çocukları önünde Barselona'nın
hep sınıra doğru
ve yürekte İspanya—
eski ama dipdiri bir uygarlığın ürünü
damarlarında vuruşu kayaların ve madenlerin
dorukları üzerinde And dağlarının
güneşin mihraplarının ötesinde
daha insancıl yeni bir şafağa doğru

biz de tanıyoruz onları - generalleri ve bankerleri,
bakımlı tırnaklarıyla kokulu odalarından
kapıları yumruklayarak küfürler yağdıran gece yarısı askerlerini
haykırarak kitapları karıştırırlar
parçalamak için küçücük yalımlarını
bilgi, özgürlük, onur ve gururun
zavallı hayvanlar - sanki kesebilirlermiş gibi
kuyruğunu yıldızların!
Bizim sıcak iklimimiz de üretti, karanlıkta,
"güvenlik" bahanesiyle
saygıdeğer psikopatlar, öldüren, kurban eden,
sömürücünün bekçi köpekleri,
uşakları doların, zalimler,
çiklet beyinli iğrenç goriller
ince bıyıkları, güneş gözlükleri
dinleme aygıtları, mikrofonlar
hamamböcekleri gibi, kertenkeleler gibi dört bir yanda.

Türkçesi: Özdemir İnce

Mongane Wally Serote (d. 1944)

YANAN BİR SİGARA
Bu küçük kara çocuk
paketten bir sigara çeker gibi
geldi dünyaya
ve yakıldı.
Bakar yükselen, kıvrılan, dağılan
duman olmuş umutlarına
sonra, Hiç.
Büyür sigaranın külleri gibi büyür,
hem uysal, hem savunmasız.
Ve ezilip söndürülür.

Türkçesi: Eray Canberk

Oswald Mtshali

BIRAKILMIŞ ÇIKIN
Jabavü'nün dumanlarına
karışmış
sabah sisi, beyaz kadın,
yayılıyor, kalın, sarı
geniş bir yaradan
sızan irin gibi.
Küçücük evlerimiz boğuluyor içinde
ağa yakalanmış balıkları andıran.
Kanın kırmızı paçavralarına bürünmüş,
köpekler, çöp tenekelerinin yağmacıları,
hırlaşıyorlar, yırtıcı, bir çıkın
kıpırdıyor, belli belirsiz.
Bir taş atıyorum?
Uzun sivri dişlerini gösteriyor köpekler
ve bir an için
kızıl kadifeden ağızlarını.
Tabanları yağlıyorlar

ve didiklenmiş bir ceset bırakıyorlar.
— bir yığın pisliğin üstünde yeni doğmuş bir çocuk-
"Ey Yemliğin Hazreti İsa'sı([7])
İyi uyu
insan çöplüğü üstünde."
Anan yumurtladı seni sabahın ışıkları içinde,
günahsız parlayan yüzün,
el değmemiş çiğ tanesi gibi yüreğin.

Türkçesi: Eray Canberk

Sipho Sepanla

DURDURUN YALANLARI
İsterim hep,
Umutsuzluk çığlıklarını değil
Özünü duymanı sözcüklerin,
Çatık kaşlarımdan okunan.
Bir yeni sesin
Haykırışlarını taşıyor çünkü gövdem.

Dursun istiyorum yalanlar.
Bırakın yoksulları beslediğinizi anlatmayı
Çünkü siz çıkardınız açlığı
Altın çukuruna akıttığınızda kanımı.

Dursun istiyorum yalanlar.
Bırakın kurduğunuz okulları saymayı,
Çünkü siz çıkardınız cahilliği
Yalnızca bana göre bir eğitim kurarak.

Dursun istiyorum yalanlar.
Bırakın göstermeyi hastanelerinizi,
Çünkü siz çıkardınız hastalıkları
Emeğime açlık ücreti ödeyerek.

7 Ağılda dünyaya geldiğine inanılan Hazreti İsa'nın doğduğu zaman üstüne konduğu yemlik hatırlatılıyor. (Çeviren)

İsterim hep,
Beni gözün abartmalarıyla değil
Tanrının yarattığı gibi görmeni,
Varlığının nesnelliğinde somutlanan.
Çünkü yere basıyorum ayağımı sıkıca
Evrendeki tüm insanlar gibi
Türkçesi: Engin Koparan

KAMERUN

Mbella Sonne Dipoko (d. 1936)

ACI
Parkta yaprak kımıldamıyordu
soluk soluğa bir haberci gibi
gelip de rüzgâr söyleyene dek
barbarların geldiğini.
Fısıl fısıl konuşan dallar
çaresizliğe kapıldılar.

Size o öfkeli fırtınayı
anımsatmak isterim:
Hani çaresiz kalan çiçekler
bir buket olup vermişlerdi kendilerini
tacı meteorlarla süslü kötü krala...

Fırtına başlayana dek susup da sonra konuşan
o dallar gibi biz de bekledik
keskin soğuğuyla görünmez bir kılıç
çarpıp kesene dek bizi.

Her parçamız bir yere gitti.
Sürüklenip yağmur suyunda,
her parçamız
kanımız dışında
ağaç gövdesindeki yaban balı gibi
olduğu yerde kaldı

Türkçesi: Gürhan Uçkan

Patrice Kayo
(d.1942)

TÜRKÜ

Bütün karıları babamın
    linç ediyorlardı anamı
Fakat bilmiyorlardı dansı
Babamın yerini ben alınca
Ve kraliçe olunca anam
Karım olunca bütün karıları babamın
    ve uşakları anamın
Dansı beceremeyen anamın
    fazla çocuğu yoktu
Salgınlar alıp götürmüştü onları
    yalnız ben kalmıştım
Bir ırmak mıydım?
    gümüş gibi akıyordum
Ve birlikte olmadığımız zamanlar
    ceberrutlaşıyordum
Bir domuz taciri idim
    ve tavuk satıcısı
İncirleriniz, çıngıraklarınız varsa
    satın alırım.
Bir tek oğul
Güvenlidir baba koltuğundan
Bütün dansları da biliyorum
Annemse şahin eti yiyor yalnızca.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Francis Behey

BİR GÜN ANLAYACAKSIN
Bir gün anlayacaksın
derinin kara, dişlerinin
ve ellerinin içinin ak
ve dilinin pembe
ve balta girmemiş ormanların sarmaşıkları gibi
kıvırcık olduğunu saçlarının

Sus.
Bir gün öğrenince
kırmızı olduğunu damarlarındaki kanın
kahkahalarla gül,
ellerini vur birbirine,
deliler gibi sevin
bu söz karşısında.
Sonra bu neşeli halini bırak,
takın ciddi tavrını
ve sor çevrendekilere:
Damarlarındaki kırmızı kan
yetmez mi kabule
insan olduğumu?

Babamın keçisinin de
kırmızıdır damarlarındaki kan.
Sonra çok eğlendiğini söyle onlara
Biliyorsun ki hiç anlamadılar,
Hayvana ve insana kırmızı kanı
Tanrının verdiğini,
Hiç bilmez göründüler
İnsan başı konulduğunu babamın keçisine
Yaşa ve çalış
Böylece adam ol.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

KONGO

Patrice Emery Lumumba (1926-1961)

AFRİKA'NIN YÜREĞİNDE SABAH

Binlerce yıl, Afrika'm, bir hayvan gibi acı çektin,
Çölü yalayıp geçen rüzgârda savruldu küllerin.
Gözalıcı, büyülü tapınaklar yaptı zalimler
Ruhunu acılardan kurtarmak için
Barbarların yumruğu, beyazların kırbacına karşı
Yalnız ölmekti senin hakkın bir de ağlamak,
Totemine bitip tükenmez açlık, tutsaklıklar oydular,
Ağaçların kabuğunda bile korkunç, zalim bir ölüm
Sinsice seni gözlüyor, sana doğru geliyordu
Ağaçların deliklerinden, ucundan çıkan dallar gibi
Ölüm vücudunu, tedirgin ruhunu sarıyordu.
Göğsünün üstüne kocaman hain bir engerek yılanı koydular:
Boynuna sert içkilerden bir boyunduruk geçirdiler,
Canın ciğerin karını aldılar elinden, ucuz incilerle göz boyayıp
Varını yoğunu inanılmaz, paha biçilemez.
Kulübenden tamtam sesleri karanlık geceye,
Yüce kara ırmaklara zalim seslenilen taşıdı;
Aldatılan kızların, gözyaşlarının, kanların,
Ve küçük adamların kaynaştığı, doların kral olduğu
Anavatan dedikleri o ilençli ülkelere giden
Gemilerin öyküsünü söyleyip.
İşte orada çocuğum, öğüttüler karını gece gündüz
Amansız, korkunç bir değirmende, yok oldu büyük acılar içinde,
Sen de ötekiler gibi birisin. İyi kalpli beyaz Tanrının
Sonunda bütün insanları uzlaştıracağına inanmanı istiyorlar.
Ateşler yakıp ağladın, içler acısı şarkılarını söyledin
El kapılarına çöken evsiz barksız dilencinin
Derken bir şeyler oldu, bir şeyler kımıldadı içinde
Kanın yanıp tutuştu geceleyin

Dans ettin, bağırdın babadan kalma tutkuyla.
Bir fırtına gibi azgın, ama insancıl bir tonda
Bir güç doğuverdi binlerce yıllık felaketten sonra.
Cazın madensel sesinde, önlenmesi güç bir bağırışla
Bir dev kıpırdanışıyla sarstın her yeri.
Şaşırdı herkes, duman oldu bütün dünya
Kanının çılgın ritmini, cazın delice ritmini duyup
Sapsarı kesildi beyazlar bu yeni şarkıyla
Mor meşaleyi karanlık geceye diken bir şarkıyla.
Sabah işte, kardeşim! Sabah! Yüzümüze bak,
Yeni sabahlar başlıyor eski Afrika'da.
Yalnız bizim olacak artık bu ülke, bu su, bu kutsal ırmaklar,
Binlerce yıl anası ağlayan zavallı Afrika.
Tüm gücüyle güneş bizim için parlayacak,
Gözümüzün yaşını, suratımızdaki tükürükleri kurtularak,
Zinciri kopardığın an, koca zinciri,
Kötülüklerin, işkencelerin köküne kibrit suyu,
Hür ve şen bir Kongo doğacak kara topraktan,
Hür ve şen bir Kongo—kara çiçek, kara tohumdan!

Türkçesi: Gürkal Aylan

Tchicaya U'tamsi (d. 1931)

DEBOUT
... İşte ırmak yine gökkuşağı altında
ellerimi saçlarımı alan ırmak
çakallar dişlerim gibi
sinsi yılanın kokusunda
belleğimdeki delikte gizlenen
baykuş gözlüyor atmamı
yıldızlarla sarhoş ilk adımlarımı

yaşamım öldürücü bir yaşam
al onu

bırakma ölüme
anlıyorum ki Kongom
hür yaşamak istiyor
özgürlük
dişlerim için
çakallar olmak
güzel kokulu
hangi elma olsa işe yarar
aşk üzüntülüyse
gece inecek ruhum hazır

Türkçesi: Gürkal Aylan

ÇALI ATEŞİ
Ateş ırmak demek bu
deniz içmek ardından kumların
ayaklar eller
yürekte sevmeye
insanla dolduruyor beni içimde yaşayan bu ırmak
bir sana söyledim çevresinde ateşin

ırkım
akıyor orda burda bir ırmak
alevler bakışları
üstünde kuluçkalayanların
söyledim sana
ırkım
hatırlıyor
tadını tunç esrik sıcak öfkenin.

Türkçesi: Ali Küçüktavşanh

Antoine-Roger Bolamba

PORTRE
Benim var bir büyüm
büyüm
büyüm
sessiz birden uyanışım
sarılan dalgalı kollarına Kongo'nun
istemez bir fırtınalı geçit yüreğime
pırıldayan bayrakçıklarla bombalanmış
gümüş gerdanlığımı düşünüyorum
yüzlerce sessizlik adacığı ol
bayılıyorum inatçı sabrına
okapi'nin
açık gökleri döven mavi kuş
hangi batan gemi
Onu hiçlik körfezine düşürdü
gece yakarılarından yoksun hiçlik

Ah tutulmamış direnişler
ah! çığlıklı delikler
onları koruyanlara yönelsin kaderim
üç alçak adam

Üç diyorum sayarak 12 3
kim bulandırıyor atalardan kalma aynayı
senden başka kaçak görüntü
gözü kararmış öfkenin en yücesinde bulacağım seni
bekle takayım yüzüme kan maskemi
yakında göreceksin
bir bayrak gibi dalgalandığını dilimin

Türkçesi: Ali Küçüktavşanlı

LİBERYA

Roland Tombekai Dempster

AFRİKA'NIN YAKARIŞI
Ben sen değilim
ama sen benim
fırsat vermiyorsun
ben olmama

"Ben senin yerinde olsaydım"—
ama biliyorsun ki
ben sen değilim
yine de bırakmıyorsun
ben ben olayım

Her işime burnunu sokuyorsun
sanki bunlar
senin işinmiş
sen de benmişsin gibi.

Duygusuzun, kafasızın birisin
aptallık olur düşünmek
benim sen olabileceğimi,
senin gibi konuşup
senin gibi davranacağımı.

Tanrı beni ben yapmış
seni de başka yaratmış
bırak Tanrı aşkına
ben ben olarak kalayım.

Türkçesi: Gürkal Aylan

MADAGASKAR

Jean-Joseph Rabearivelo (d. 1901-1937)

HANGİ GÖRÜNMEZ FARE
Hangi görünmez fare
gecenin duvarlarından inip
sütlü ay pastasını kemiren?
Yarın sabah,
ay çıkıp gidince,
kanayan diş izleri kalacak.

Yarın sabah
bütün gece içenler
kâğıtları düşürenler ellerinden
yan kapalı gözlerle aya bakıp
kekeleyecekler:
"Kimin şu para
yeşil masada yuvarlanıp giden?"
"Ah!" diyecek içlerinden biri,
"dostumuz her şeyini yitirdi de
öldürdü kendini!"

Hepsi yarım gülümseyecek
sendeleyip düşecekler.
Ay orda olmayacak artık:
fare alıp götürdü onu deliğine.

Türkçesi: Ali Küçüktavşanh

Jacques Rabemananjara (d. 1913)

ANTSA
Ada!
Alev heceli ada,
Adın hiçbir zaman
bundan pahalıya mal olmadı ruhuma!
Ada,
bu denli hoşuna gitmedi yüreğimin!
Alev heceli ada,
Madagaskar!

Ne yankı!
Sözcükler
eriyor ağzımda:
Ormanlarının gizeminde
aydınlık mevsimlerin güzelliği,
Madagaskar!

Bakir ve kırmızı etini dişliyorum
sönmekte olanın ışık dişli
doymak bilmez tutkusuyla,
Madagaskar!

Bir suçsuzluk dayanağı
açlık içindeki yüreğimde,
en ateşlisi âşıklarının,
en sadık olanın
coşkusuyla uzanacağım göğsünde,
Madagaskar!

Ne önemi var gece kuşlarının,
ve kundaklanmış evin çatısında
can sıkıcı ve alçak uçan baykuşların
ne önemi var! ah, tilkiler,
civciv kanı kokan,
telli turnaların kanıyla şereflenmiş
derilerini yalasınlar!
Biz diğerleri, gök sanrılılar,
bulut mavisinin sonsuzluğuna takılmışız çılgınca,
Madagaskar!

Türkçesi: Ferda Keskin

Flavien Ranaivo (d. 1914)

SIRADAN BİR ÂŞIĞIN TÜRKÜSÜ
Beni sevme, tatlım,
gölgen gibi,
gölgeler silinir akşamları,
güneş doğana kadar
uyanık kalmasını isteyemem,
karabiber gibi de sevme;
biber mideyi yakar,
acıkınca isteyemem,
yastığın gibi de sevme;
gündüz bir araya gelemeyiz,
buluşuruz ancak uyku saatlerinde
pirinç gibi de sevme,
bir kere yendi mi
akla gelmez bir daha,
sessiz konuşmalar gibi de sevme;
tatlıdır bal ama
herkes bilir tadını,
beni güzel bir düş gibi sev;
sen gecede yaşarsın,
benim umudum günde,

beni sev,
birazcık para gibi
yanımda bulundurduğum,
yolculuğun boyunca
yanında giden bir yoldaş gibi
koca bir su kabağı gibi
içinde su biriktirilen,
çaldığım gitar gibi
müzik parçası gibi
beni sev.

Türkçesi; Eray Canberk

MALAWİ

David Rubadiri (d. 1939)

BİR AFRİKA FIRTINASI
Aceleci bulutlar belirdi
Batıdan
apansız ve kararlı
oraya buraya üşüşen çekirgeler gibi
döne döne
kuyruğu boyunca bir şeyler bırakarak
bir hiç peşinde koşan
deliler gibi

Gebe bulutlar
at sırtında gibi
birleşerek tepelere konan
kötü amaçlı kara kanatlar gibi;
rüzgâr ıslık çalıyor
ve geçsin diye o
ağaçlar eğiliyor.

Köylerde
coşku dolu çocukların çığlıkları
uçuşuyor
ve attıkları çığlıklar
rüzgâra karışıyor
sırtlarında bebeleri kadınlar
içeri dışarı
fırlayıp duruyor çılgınlar gibi
rüzgâr ıslık çalıyor
ve geçsin diye o
ağaçlar eğiliyor.
ipe dizili giysiler

pırtık bayraklar gibi sallanıyor
dalga dalga
uçup gidiyor
sallanan memeleri ortaya çıkararak
kör edici yıldırımlar gibi hava
gürlüyor, titriyor ve patlıyor
bunca ateş-duman tufanında
ve fırtınanın coşkusunda
rüzgâr ıslık çalıyor
ve geçsin diye o
ağaçlar eğiliyor.

Türkçesi:Gürhan Uçkan

MALİ

Gaoussou Diavara (d. 1939)

AMİLKAR KABRAL'IN ANISINA

I

Yüzünü anımsıyorum senin
Askerin yüzü
Emekçinin
Ve peygamberin.
Gözlerini anımsıyorum
Bakmıştım onlara
kendi gözlerime bakarcasına.
Sesini anımsıyorum
Kararlı net temiz
toprakçasına.

Seni anımsıyorum
Projektörlerin kesiştiği yerde
Flaşları altında fotoğraf makinelerinin
Mikrofonların çiti arkasında.
Seni
Kömürleşmiş köylerin
duman kokusuyla...
Sırtındaki asker gömleğinden
bir barut acılığı yükselirdi...

Gülümseyişini anımsıyorum
Ruha alevler saçan.
Ellerini
ki mavi yanıklar göğerirdi onlarda
düşman bazukalarının armağanı.
Parmaklarını anımsıyorum
ki jestleri
incelik, yoğunluk ve iradeyi birleştirirdi.

Seni anımsıyorum,
söylevini.
Sesini sevgili oğlunun
dinlerdi Afrika
Ve Asya
dururdu yanında onun
öz bacısı gibi.
Söz ederdin
yurdundan
ki orada
taşmıştır özgürlük nehri
ve öfkeyle parlamaktadır
partizan dağlarında ateşler.

Konuşurdun sen
Ve yanardı yürekler
Savaşın müziğiyle mest.
Zırhlı arabaların uğultusu
infilaklar
ve makinelerin takırtısı
ve kurşunun ıslığı
ve dikenli tellerin çatırtısı
ve zafer çığlığıyla...

Anımsıyorum seni
Amilkar...
Derdin ki
Özgürlük
dünyada son tutsak
koparıp attığı zaman zincirlerini
ancak o zaman başlayacak...

II

Amilkar
Umut yerleştirdin sen
acılı, milyonlarca yüreğe.

Onları
yakan mutluluğun duyumuyla doldurdun.
Kestin sonsuz geceyi
gerçeğin meşalesiyle
Yönelttin halkını
çetin yollarına
yiğitlik ve açık yürekliliğin.
Ve işte, iki adım kala şafağa
düştün
ve donup kaldın sonsuzca.
Ve kanın
yıkıyor
gökte yükselen şafağı.

Öldürdüler seni.
Çünkü sen
Gerçek yaşamın yolunu seçtin
yolunu başkaldırının
Çünkü sen
eline silah almış adalettin
Çünkü sen
acımızdın
her şey için hesaplaşmaydın düşmanla.
Çünkü sen
ümidiydin
emeği ve onuru yağmalananların.

Gine-Bissau'da
ve Yeşil Burun adalarında
ağlıyor rüzgâr
Palmiye korularında
kırmızı bir toz kaldırarak.
Dalgalar vuruyor kıyılara.
ve acıyla gürüldüyor anafor.
Titriyor cengeller
inliyor derinlikleri ormanların

Afrika ana
sevgili oğlunun
cesedi üstünde ağlıyor...

Bir canavara döndü onlar.
Sen gözü pekçe yaşamaktaydın
Geberiyordu onlar korkudan
Sen cisimleşmiş akıldın
Akılsızlıktı onlara egemen olan.

Öldürdüler seni
Fakat al kanın
atardamarlarımızda
ateşle fışkırıyor.
Ve yüzün
tekrarlandı
milyonlarca yüzde.
Ve vücudun
bir parçası oldu toprağımızın
onun taşısın sen, toprağı ve kumu.

Ve yüreğin senin
filizlenerek
yaşam ağacı olacak
bizler ve çocuklarımız için

III

Ellerin canlanacak
Ve yoğuracak
balçığını geleceğin.
Ve biz, yeni bir yaşam
yapacağız ondan.

Yüreğin canlanacak
ve başlayacak savaşarak geri almaya
özgürlük
aşk ve iyilik zamanını.

Gözlerin canlanacak
Ve görecekler
şafağın doğuşunu
altın bir alev içinde ufuktan.
Cesedinin üstünde
yemin ederim
her şeyimi
vereceğime
en uzak köşesinde
toprağımızın
son zincir halkası
parçalanana kadar...

Nerede güneş
gülümseyiş ve türküler varsa
ve uç veren filiz;
orada sen
canlısın
Amilkar...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Ouologuem Yambo (d. 1940)

BÜYÜCÜNÜN SOLUĞU
Gece gelecek ve önemli hiçbir şey olmayacak
Umut sönecek ve belki yürek susacak

Gün geçip gitti, bütün günler gibi
insanlar çalıştı, hiçbir şey düşünmeden.

Gece ilerleyecek, herkes yalnız kalacak
Bizsiz bağlanan demetleri yığacak düşler.

Hayvan gibi uyunmuyor, insanız
Tadını çıkarmalı uykunun, gündüz yorucu;

Olumlu iki şey, görmeliyiz düşlerde
hep böyle yaşamak tat vermiyor artık...

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

MOZAMBİK

Jose Craveirinha (d. 1922)

KATRANDAN BİR TANRI İÇİN
Makine çalışacak,
güneş demeden,
yağmur demeden,
unla, fasulyeyle,
makine toprağı açacak.

Ay yüreği gizliyor,
altın geliyor—
elmas yontulacak,
gemi geliyor,
ambar makineyle dolu,
Kömürden kukla geliyor,
Emmet Till'in tarihi,
geliyor Cadillac'ı patronun.

Makine çalışacak
havanda dövülen unla.
Geliyor mısır,
geliyor fasulye tarlası,
geliyor koca makine
katrandan tanrıya.
Havanda dövülen unla
çalışacak makine!

Türkçesi: A. Kadir-A. Timuçin

Rui Nogar (d. 1932)

İSTEMEDEN ASKERE GİDEN BİR ASKERE ŞİİR
Korkmaktan
korkarak
gitti oraya.

(Aman Tanrım, köyümde
bıraktım kadınımı...)

Utanarak
gitti oraya.

(Aman Tanrım, belki de bir çocuk öldüreceğim,
benim de iki yavrum var...)

Oraya gitti
başkası istedi diye.
Oraya gitti ama
ne cesareti onundu
ne de nefreti-hiç
onun olmamıştı ya
Başkasının öfkesi
bulaşınca ona
o da öldürdü, öldürdü.
Ta ki bir gün
—bir hakaret gibi gelen
tam güneşi varken, umudu varken
kadını varken
oğulları anası ve mektubu
her şey varken
tepesine düşene dek
gagası sarı
kuyruğu kırmızı
korkunç bir kahkaha ile
el bombaları.

Türkçesi: Gürhan Uçkan

Marcelino Dos Santos (Kalungano)

ARMAĞAN
Yolların çakılları üstündeki
güneş

Gümüş yaprakları titreten
rüzgâr
ve dereler,
ılık toprağın damarlarından akan...
Bütün bunlar bir armağandır sana
oğlundan.
Uzak
çocukluk zamanlarından,
derin düşlerinden sana uzanan.
Bir yaşam isteğiyle
keskin ve buyurgan
durmadan canlanan
anılarından.
Mısır çiçeklerinden bir taçtır bu,
oğlunun alnına koyduğu
senin bayramında
senin gününde, ana!
Haylazlıklarımı bağışladığın
günlerdeki gibi
tıpkı o zamanlardaki gibi
işte geldim gene bugün
başımı göğsüne koymaya.
Uyumaya, salınarak
gözlerindeki dalgaların
uzaklardan taşıdığı
ninnilerle dalmaya
kollarından doğan düşlere doğru.
İşte,
ana,

yorgun ayaklarının
Ağaçlar
dallarının çiçekleriyle donatıyor kollarını
ve gölgesine sarıyor seni
umutsuz bir dinlenişin.
Doğduğun
toprakların armağanı
dereler
akıyor gövdenin vadisinden
yıkayarak ellerini.
İşte benim gelen
ana!..

Türkçesi: Onat Kutlar

Noemia Da Souza

ÇAĞRI
Kim boğmuş olacak kız kardeşimin
yorgun sesini ücra yerlerde?..
Gelmez oldu artık her sabah
uzun uzun yürümekten yorgun,
kilometreler ve kilometreler yutarak
sonsuz çığlığıyla: Makala!
Yok, gelmez oldu artık, çiseleyen yağmurda ıslanmış
elinde eteğinde çocuklar ve olacağa boyun eğmiş...
Ve bir yüzle; dingin, duru bakışıyla kendini ele veren!
Ah, biliyorum, biliyorum; son kez, bir veda pırıltısı vardı
mahzun gözlerinde,
ve sesi boğuk bir mırıltıydı nerdeyse,
dokunaklı ve umutsuz...
Ey Afrika, toprak anam benim, söyle bana:
N'oldu benim ücra yerlerdeki kız kardeşim,
hiç kente gelmemiş olan kız kardeşim
sonsuz çocuklarıyla?

Türkçesi: Eray Canberk

NİJERYA

Gabriel Okura (d. 1921)

GÜLDÜN DE GÜLDÜN
Senin kulağında benim şarkım
motoru bozuk otomobil
boğuk seslerle sarsılan;
güldün de güldün.

Senin gözünde benim yürüyüşüm
garip, yabansı bir yürüyüştü
senin "yüce zekâna" sığmayan,
güldün de güldün.

Şarkıma da güldün,
yürüyüşüme de

Büyü dansımı yaptım sana
simgesel bir konuşmanın ritmiyle
yalvarıyordu tamtamlarım, ama kapadın,
gözlerini, güldün de güldün.

İç dünyamı açtım, mistik dünyamı
sonuna dek, gökler gibi
gelgelelim sen girdin arabana
Güldün de güldün.

Dansıma da güldün,
iç dünyama da.

Güldün de güldün.
Kahkahaların buz gibiydi ama
içini dondurmuştu gülüşün,
sesin kulaklarını dondurmuştu,
kulakların gözlerini, dilini.
Gülme sırası bende artık;

gülüşüm buzdan değil ama;
soğuk değil. Çünkü kulunuz
ne otomobil bilir, ne de buz.

Gülüşüm ateşidir
göğün, toprağın,
havanın ateşidir
denizlerin, ırmakların, balıkların,
ateşidir hayvanların, ağaçların,
içini ısıtan bir ateştir gülüşüm
eritir buzlarını sesinin,
kulaklarının, gözlerinin,
dilinin.

Birden bir mucize olur
utangaç utangaç fısıldarsın:
"Nasıl olur bu?"
Yanıtlarım hemen:
"Atalarımı da, beni de yaşatan
yüce sıcaklığıdır toprağın, coşkun,
çıplak tabanlarımla dokunduğum."

Türkçesi: Gürkal Aylan

BİR ZAMANLAR
Bir zamanlar, oğlum,
içten yürekten gelirdi gülmeler
gözlerinin içi gülerdi insanların;
gel gör ki herkes sırıtıyor şimdi.
buz kesilmiş gözleri
gözleri bir kuşkular denizi.

Başkaydı o zamanlar, başka
el sıkışmada bile içtenlik vardı;
ama hepsi tarihe karıştı, oğlum.
Şimdi soğuk soğuk yapıyorlar bu işi
o yetmezmiş gibi
sol elleriyle boş cepleri yokluyorlar.

"Burası sizin eviniz", "Gene buyrun"
önden bol keseden atıyorlar ama,
sonradan iş değişiyor,
bir kez, iki kez güleryüz gösterip
üçüncüde kapıyorlar kapıyı suratıma.

Neler öğrendim neler.
Yüz değiştirmeyi öğrendim sözgelimi
giysi değiştirir gibi —
evyüzü, işyüzü, sokakyüzü, konukyüzü,
kokteylyüzü — her birinde ayrı bir anlatım
bir fotoğraf gülüşü.

ben de öğrendim oğlum
dişlerimi gösterip sırıtmayı,
soğuk soğuk el sıkmayı,
içten "defol" demeyi
Hiç sevmediğim halde
"Gördüğüme sevindim"
kafam kazan olduğu halde
"Ne güzel konuşuyorsunuz" demeyi
ben de öğrendim.

Ama inan bana, oğlum,
sen yaştayken nasılsam
yine öyle olmak istiyorum. Ağırıma
gidiyor numaralar öğrenmek.
Özellikle nasıl gülüneceğini
yeniden öğrenmem gerek,
bir gülüyorum aynada, dişlerim
zehirli dişleri oluyor bir yılanın.

Öğret bana oğlum,
nasıl gülüneceğini; göster
nasıl gülerdim bir zamanlar
sen yaştayken

Türkçesi: Gürkal Aylan

Chinua Achebe (d. 1930)

MANGO FİDESİ

(Christopher Okigbo'nun anısına)
Modern bir iş hanının
Yüksek penceresinden bakarken
Yeni çıkmış mango fidesi gördüm
Geniş beton çıkıntının üzerinde
İki kat aşağıdaki,
Mor, iki yapraklı, duruyordu ikiye yarılmış
Kara yumurtasının üzerinde. El ediyordu neşe içinde
rüzgâra ve güneşe
İki sağanak arasında-ziyafet çekiyordu her gün kendine
Bol bol tohumundaki nişastasıyla

Ne kadar sürer?
Ne kadar, yağmurların yıkadığı bu taş gömüt
uçurumundan bu mutlu el sallayış?
Ne kadar sürer toprak tencerenin
dibinde kalmış unla doyunmak?
Belki de inancı hiç ölmeyen
Bir pencere gibi durmuş bekliyordu
Ormandan gelecek, o pösteki saçlı
Gücüyle tohumu sonsuza dek dondurabilen kutsal adamı.
Ya da belki kocaman bir şeyin sebze kâsesine yerleştirilmiş
Hindistancevizi yumrusunun durmadan yenilenen lekesi üzerinde
Yaşlı kaplumbağanın tansıktı sofrasını umuyordu
Bu masaldan uzak, inançtan uzak günlerde?
Daha sonra gördüm onu
Yürekli bir yalnızlıkla dururken

Yerle gök arasında çıkan ilk ağız dalaşında
Kahramanca kök salmaya çalışırken
nesnelliğe, havanın ortasındaki taşa
Bu kavgayı ilk başlatan yağmurun

Bir gün iyice güçlenip çılgınca bir çağlayanla
Koruyucusu olduğu fidanı indireceğini düşündüm
Aşağıdaki toprağa. Ama yağmur yağdığı her gün
Beton dilinin üzerinde küçük seller oynaştılar
Dans ettiler onun ayak ucunda ikiye ayrıldılar,
Sonra yeniden birleşip devam ettiler yollarına.

Hastalıklı yeşile dönüştü mor rengi
Ölmeden önce.
Bugün hâlâ görüyorum onu —
Kurak ayların tozu güneşi içinde kupkuru tel gibi ince —
Tutkulu cesaretin küçük molozları arasında bir mezar taşı.

Türkçesi: Kevser Kavala

Franceso Yetunde Pereira (d. 1933)

YÜK
Bana giz miz verme dostum,
Yüreğim yükünü
Çekemez onun, kafam ezilir
Ağırlığı altında.

Beni bir kalem geçiver, n'olur,
Dilsiz olmak istemiyorum
Susuk, bir labirent gibi
Kalbimden gelen yol
Nasıl olsa kıvrıla kıvrıla
Bir sokağa açılacak sonunda—
Konuşmalar sokağına.

Bana giz miz verme dostum
ayağının altını öpeyim,
başka ne istersen yaparım
Ama ne istersen—
Dilsiz olmamı isteme de.

Türkçesi: Gürkal Aylan

Wole Soyinka (d. 1934)

MEVSİM
Pas olgunluktur, pas
Ve benzi sarı mısır tüyleri;
Çiçek tozları çiftleşmek üzeredir
Kırlangıçlar dansa durduğu zaman
Okun ucundaki tüy gibi
Uçuşmakta mısır saplarının iplikçikleri
Işığın hizasında. Ve biz işitmekten sevinçli
Rüzgârın toplu yürüyüşünü, işitmek
Ovadaki bıçkı sesini, mısırların bırakıldığı yerde
Bambu kıymıkları gibi içine işlediğini.
biz toplayıcılar, şimdi
Püsküllerin üstündeki pası beklerken, çekilir
Alacakaranlıktan uzun gölgeler, kaplanır çelenk gibi
Sazdan samandan arabalar tütsüler içinde. Su yüklü saplar
Tohumun çürüğüne yürürler-biz bekleriz
Pasın söz verdiğini.

Türkçesi: Haydar Ergülen

YAĞDIĞINI DÜŞÜNÜYORUM
Yağdığını düşünüyorum onun
Kuraklıktan salıverilmiş diliyle
Ağzının açılmamış tepelerinden, dolarak
Yüklü müjdeyle,
Onun yükseldiğini gördüm
O apansız bulutu, küller içinden. Yerleşerek
Buluştular kül rengi bir çemberde, içinde
Durmadan dönen bir ruh.
Ah, o yağmalı elbette
Akıldaki bu kuşatma tutmalı bizi
Tuhaf kederler içinde, öğreterek
Kederin sessizliğini.

Ve onun nasıl çırpındığını
Ürkütüp saydam şeyleri kanatları üstünde
Bizim isteklerimizin, koyu özlemleri yakıp
Kaçınılmaz vaftiz törenlerinde.
Yağmur düdükleridir çalman
Boyun eğme inceliğinde, buralardan uzakta.
Hâlâ boyun eğmeyen, bu, benim
Çıplak kayaları çöken dünyamın
Buluşmasıdır seninle.

Türkçesi: Haydar Ergülen

RODEZYA

Dennis Brutus (d. 1924)

MARTHA'YA MEKTUPLAR

17.

Hapiste
bulutlar önem kazanıyor
ve kuşlar

Düşmanlığın duvarları ile
kesilmiş gökyüzü
bir yanda ezenler varken
yukarı dönüyor akıl
-dönebildiği zaman-

Yıldızları görme umudu yok:
arada
Elektrikli teller ve lambalar var,
siliniyor onlar

Kuşların
beceri dolu hava bilgileri
ve şen gösterileri
ilgisini çekiyor insanın
kuşların özgüllüğüne ilişkin
bilinen sözler
ve bakımsız serbestlikleri
anlam kazanıyor
Ve bulutların ince özgün hareketleri
-bir çeşit müzik, şiir, dans-
insana etkileyici ritimler gönderiyor
imgelere bırakıp gidiyor:
Nereye gidiyorlar nerede çözülecekler
Evdekiler görecek mi onları
Kimleri sevindirecekler?

Türkçesi: Gürkan Uçkan

SESLER BAŞLIYOR YİNE
Sesler başlıyor yine:
Gecenin ortasında siren
kapıda fırtına
acı çeken sinirlerin çığlığı

Yarım ay gibi keskin
acı çeken yüzler
salt sonsuz haykırış
özgür olmayanların tanıdığı

Sağanak gibi iniveren
görüntüler acı saçıyor havaya
sirenlerin hemen ardından
çizmelerin tıkırtıları ve
başlıyor benim seslerim yine.

Türkçesi: Gürkan Uçkun

SENEGAL

Birago Diop (d. 1906-1970)

DYPTIQUE[8]
Çividi asmakabağının ucunda
ipe asılı güneş
günü doyururken,
ışık kızlarının yaklaşmasından ürken
karanlık

dağların eteklerine sokulur.

Savana aydınlık ve hamdır.
Her şey gözler önündedir, biçimler ve renkler.
Bunaltan sessizlikteki uğuldamada
ne boğuk ne keskin ufacık gürültüler;
bizi saran ve ürküten
duyarsız ve yürek ezen gizlerdir
Duyarsız uçsuz gizler.

Toprağa serilmiş
ışık dokulu, koyu renkli peştamal
gecenin yatağını açarken,
karanlık kızlarının yaklaşmasından ürken
köpek uluyor, at kişniyor
ve insan kulübesinin kuytusuna saklanıyor
Gözlerden saklanır, biçimler ve renkler,
ışığını yitirmiş savanada

Bunaltan sessizlikteki uğuldamada
kimi boğuk kimi keskin,
bitip tükenmeyen gürültücükler;
gizin dolambaçlı yolları
çekip gidenler ve geri dönenler için
usulca aydınlanırlar.

Türkçesi: Necmiye İşgören

8 İki katlı kanattan oluşan, sık sık bir altarda yer alan resim.

Leopold Sedar Senghor (d. 1906-2001)

SİNE GECESİ

Koy alnıma pelesengi andıran ellerini, kadın, koy,
kürkten de yumuşak ellerini.
Yukarda, akşamın esintisinde hışırdayan hurmalar salınıyor
Daha şimdi. Sütannenin türküsü başlamamış bile.
Bizi sallayan, ahenkli sessizlik.
Dinleyelim türküsünü, dinleyelim koyu kanın damarlarımızda
çarptığını, dinleyelim.
Yitip gitmiş köylerin sisi içinde Afrika'nın nabzının attığını
İşte yorgun ay durgun denizden yatağına doğru eğiyor başını
İşte kahkahalar azalıp seyreliyor, düşüyor başları anlatıcıların
annesinin sırtında uyuklayan çocuğun başı gibi
İşte ağırlaşıyor raks edenlerin ayakları; art arda türkü söyleyip
çığıranların ağırlaşıyor dili

Yıldızların ve düşünceye dalmış Gece'nin saatidir şimdi
Dayamış dirseğini bu bulut tepesine, süt beyaz peştamalıyla
örtünmüş tepeye
Işıldıyor hafiften kulübelerin damları. Ne diyorlar acaba böyle
gizliden yıldızlara.
Sönüyor içerdeki ocak, yakıcı ve yumuşak kokularıyla mahremiyetin
Yak yağ lâmbasını, kadın, yak da çevresinde yarenlik etsin büyükler
ataların yaptığı gibi, dinlesin çocuklar yatakta
Elissa'nın Eskileri'nin dinleyelim seslerini. Biz sürgünler gibi
Ölmek istememişti onlar, yitip gitse de kumların arasında tohum
selleri.

Dinleyeyim, tanıdık ruhların konuk gelen yansısını tütsü kokan
kulübede
Başım, ocaktan çıkan bir dang kadar sıcak göğsünün üzerinde
Duyayım kokusunu ölülerimizin, derleyim ve söyleyim yeniden
onların yaşayan seslerini, öğreneyim
Uykunun o derin boşluğuna inmeden önce yaşamayı.

Türkçesi: Eray Canberk

SENİN ADINI SÖYLEYECEĞİM

(Tama için)

Senin adını söyleyeceğim, Naett, senin adını
haykıracağım, Naett,
Adın tarçın kadar uçucu Naett, kokusu bir limon
bahçesi gibi.

Naett, çiçek açarken nasılsa kahve ağaçları öyle
saydam, adın,
Öğle güneşinin ve tutkunun yarattığı koyu nemli
bir gölgelik, çiçekler açan,
Çiğe benzer adın, daha taze demirhindi ağacının
gölgesinden,
Günün sıcağı azalıp akşam olunca nasılsa öyle,
kısa akşam saatlerinden daha taze,
Naett, sen öfkeli kasırga, şimşeğin gürültüsü,
gecem, güneşim,
Şimdi de büyücün oldum senin adını
söyleyebilmek için her şeyi göze aldım,
O uğursuz günde Futa'dan sürülen Elissa
prensesi.

Türkçesi: Eray Canberk

KARA KADIN

Çıplak kadın, kara kadın!
Giyinmişsin yaşamın kendi olan renginle, güzellik olan biçiminle!
Gölgende büyümüştüm, ellerinin yumuşaklığı örtmüştü gözlerimi.
Sonra, yazın ve öğlenin sıcağında, birden buldum seni adanmış
toprak, kavrulan
yüksek bir tepenin üstünde
Ve güzelliğin uçan bir kartalın çakışı gibi çarpıyor yüreğime.

Çıplak kadın, kara kadın!
Olgun yemişin sıkıeti, kararmış şarabın acıdan koyulaşan
renginde, ağzımı şiirlere
iten ağız

Arı çevrenli çayırlık ürperiyor Doğu yelinin tutkusu okşayışıyla
Tam tam oymalı çevrenin üzerine gerili gergin deri, inildiyor
Fatihin parmakları altında
Senin derin içten sesin kutsal ezgisidir en Yüce olanın.

Çıplak kadın, kara kadın!
En ufak bir solukta dinginleşiyor yağ, yarışçının böğrü üstündeki
yağ, Mali
Prensi'nin böğrü üstünde
Gök tutuşlu ceylan, çiğ damlaları derinin gece göğünde yıldız
O bağışlamaz usun tatları, çilli derinde al altın yansımalarıdır,
saçının kara gölgesinde kara sevdam aydınlanır doğan güneşiyle
gözlerinin,

Çıplak kadın, kara kadın!
Yiten güzelliğini türkülüyorum, ölümsüz bir kalıba sokuyorum onu
Kıskanç bir kader seni yaşamın köklerini beslemek için
döndürmeden küle.

Türkçesi: Güven Turan

ANI
Bugün Pazar,
Kardeşlerimin taş yüzlü kalabalığından korkuyorum.
Acıyla doldurulmuş cam kulemden, hep kusur bulan Atalar
Damlara, tepelere bakıyorum siste
Sessizlikte—bacalar ağırbaşlı ve çıplak.
Eteklerinde uyuyor ölülerim, bütün düşlerim toprak
Bütün düşlerim, caddeler boyunca dökülüyor cömert kan,
mezbahaların kanlarına karşılık
Ve şimdi, bu gözlem kulesinden şehrin varoşlarından gibi
Düşlerimin belli belirsiz akıp gittiğini görüyorum caddelerden,
tepelerin eteklerine yayıldığını,
Irkımın yol göstericileri gibi Gambia kıyılarında ya da Saloum,
Şimdi Seine'de, bu tepelerin eteklerinde.
Ölülerimi düşüneyim!

Dün Toussaint idi, koca yıldönümü güneşin
Hiçbir mezarlıkta anılmadı.
Ah, ölmeyi hiç kabul etmeyen ölüler, ölümle nasıl savaşıldığını bilen
Seine'de ya da Sine'de, benim güçsüz damarlarıma yenilmez kanı
dolduran,
Koruyun düşlerimi oğullarınızı korur gibi sezgili ayaklarla
dolaşanlar.

Ah Ölüler, koruyun Paris damlarını Pazar sisinde
Benim ölülerimi koruyan damları
Ki korkulu tehlikesizliğinden kulemin inebileyim caddelere
Katılmak için aralarına mavi gözlü kardeşlerimin
Kaba elli.

Türkçesi: Ali Küçüktavşanlı

AFRİKA
Afrika Afrika'm benim.
Baş eğmez savaşçıların Afrika'sı
Hani o ata yadigârı ovalara adını yazmış
Hani o büyükannemin şarkılarındaki
Karşı ırmak boylarındaki
Savaşçıların Afrika'sı
Ben seni hiç görmedim
Kanın damarlarımda oysa
O güzelim kara kanın
Kırları bayırları sulayan
O güzelim kara kanın
Bulaşır terlerine
Kölelikten canı çıkan çocuklarının
Afrika söyle bana Afrika
Senin sırtın mıdır bu
İki büklüm ezilgin olan
Küçük görmelerin ağırlığı altında
Kızıl yaralar açan sırtında çiçek çiçek
Kırbaç kırbaç inleyen sen misin yaz sıcağında

Erkek bir ses yanıtlıyor
Mert oğlum büyüyor işte yiğit ve güçlü
Burada bunca viranlığın ortasında
Beyaz soluk çiçeklerden bir ağaç
Afrika bu senin Afrikan
Yeniden dallanıp yeşeriyor bak sabırla inatla
Sunarak ürünlerine yavaş yavaş
Acı tadını özgürlüğün.

Türkçesi: Gürkal Aylan

AKBABALAR
O günlerde
Uygarlığın yüzlerimizi tekmelediği
Kutsal suyun uysal alınlarımıza çarpıldığı o günlerde
Akbabalar pençelerinin gölgesine diktiler
Kanlı vesayet anıtını
O günlerde
Acı kahkahalar vardı yolların madensel cehenneminde
Boğuyordu tek düze ritmi duaların
Sömürgedeki ulumaları o günlerde
Ey zorla alınan öpücüklerin acı anıları
Bir savut namlusunda bozulan vaatlerin
Yığınlarla kitap okudukları halde yine de
Yabancısı olan insanlıkların sevgilerin
Ama biz bu eller bu döllediğimiz topraklar
Sizin gurur dolu şarkılarınıza
Yıkık köylerine karşın Afrika'nın
Taşıyoruz bir kale gibi umutlarımızı içimizde
Swaziland'ın madenlerinden Avrupa'nın fabrikalarına dek
Yeniden çiçeklenecek bahar aydınlık adımlarımızı bastığımız her yerde.

Türkçesi: Gürkal Aylan

DERDİNE YAN ZAVALLI ZENCİ
Derdine yan küçük Zenci
Kırbaç ıslık çalıyor bak
Sırtında okşadıkça
Kanlı kanlı terli terli

Derdine yan küçük Zenci
Gün uzun yollar uzun
Taşı durmadan işin ne
Beyaz fildişi beyaz Efendine

Derdine yan küçük Zenci
Alışsın çocukların açlığa
Bomboş kaldı kulüben
Sevgili karın uyuyor
Efendinin yatağında

Derdine yan zavallı Zenci derdine
Bir kez vurmuş bahtın damgasını rengine

Türkçesi: Gürkal Aylan

SENİN YANINDA
Senin yanında yeniden buluyorum adımı
Uzaklıkların tuzu altında gizlenmiş adımı
Yeniden buluyorum öfkenin ateşini saklamayan
gözlerini
Bir de karanlığı bir alev gibi delen gülüşünü
Bana Afrika'yı yeniden kazandıran karlı
geçmişlerin ötesinden

On yıl bu sevgilim on yıl
Kuruntularla dolu sabahlar ve düşünce kırıntıları
İçkiyle sızılmış uykular
On yıl bu ve dünyanın soluğu bir acı gibi işledi
içime

Gelecek günlerin tadını şimdiden taşıyor bu acı
Bitimsiz bir ırmak yaratıyor aşktan
Kanımın geçmişini yeniden buluyorum senin
yanında
Ve günleri çevreleyen gülüşlerden oluşan
gerdanlıkları
Yenilenmenin sevinciyle kıvılcımlanan günlerin

Türkçesi: Eray Canberk

TANZANYA

Şaban Refik (d. 1909-1962)

AMİNA
Amina, sana geldi gitme sırası, seni seçti ölüm
Bir gonca gülün soluşu gibi, henüz baharındayken
Senin için Cennete götüren ışık olsun dualarım
Bağlıyor ikimizi hiçbir şeyin çözemeyeceği aşkımız

Ne çok diledim kavuşmanı sağlığına, ne çok dualar ettim
Hastalığa yenilmemeni, kaybedenin sen olmamanı ne çok istedim
Tanrı buyruğu bu; sana geldi gitme sırası, seni seçti ölüm
Bağlıyor ikimizi hiçbir şeyin çözemeyeceği aşkımız

Seni düşünüyorum dayanılmaz bir kedere boğuluyorum
Anılarınla çevriliyim, bir düşteyim geçmişi yaşıyorum bugünde
Bu ölüm yaşamın sonu değil, buna inanıyorum
Bağlıyor ikimizi hiçbir şeyin çözemeyeceği aşkımız

İnanıyorum ölümsüzdür ruh, yaşar sonsuzca
Ölüm bir kurtuluştur, bekler vaktini gelmeye
Canım benim, sen Cennettesin, yaşamaktasın orda
Bağlıyor ikimizi hiçbir şeyin çözemeyeceği aşkımız

Bildiğim ve unutmadığım bir şey var ki şimdi sen
Acının artık sana ulaşamayacağı bir yerdesin
İşte acılarımı unutturan şimdi bana kalan ödül bu
Bağlıyor ikimizi hiçbir şeyin çözemeyeceği aşkımız

Bitiyor şiirim senin için yaptığım bir duayla
Toprağa dağılan beden yeniden oluştuğunda, geri döndüğünde ruh
Ve artık yok olduğunda ölüm aşk doğsun yeniden
Bağlıyor ikimizi hiçbir şeyin çözemeyeceği aşkımız

Türkçesi: Şaban Özdemir

RENKLERİMİZ
Tanrı bağışıdır rengimiz cezalandırması değil
Buğday ekmeği yiyen de darı ekmeği yiyen de birdir
Yaşıyor ve ölüyor buğday yiyen de mercimek yiyen de
Tanrı bağışıdır rengimiz cezalandırması değil

O süslüyor gülleri yaseminleri donatıyor yıldızları Cennetleri
Tanrı'nın kudretini gösterir rengimiz ancak ve değildir bedenimizin kiri
Ne bir çirkinliktir o ne bir gazap imidir ve ne de günahtır
Rengimiz Kâdir-i Mutlak Yüce Tanrı'nın sınırsız güzelliğidir

Kanıtlanması için bir Tanrı bağışı olduğunun
Güzelliğin sahibi olan ve hamdedilen Yüce Tanrı
Ayıplayanları maskara eder dünyada rengimizi
Tanrı bağışıdır rengimiz cezalandırması değil

Tanıyoruz Kâdir-i Mutlak Yüce Tanrı'yı pek çok işaretlerle
En güzel belgelerdir büyük sanatçılar
Ve gerçeğin kanıtlarıdır yeryüzünü ısıtan Ayetler
Rengimiz Kâdir-i Mutlak Yüce Tanrı'nın sınırsız güzelliğidir

Zor değildir O'na donatmak Cenneti, canlıları ve ulusları
Bilgelikler doludur her buyruğunda Yüce Tanrı'nın
Ölümle ve doğumla değiştirendir canlıları dünyada
Tanrı bağışıdır rengimiz, cezalandırması değil

Türkçesi: Şaban Özdemir

SAVAHİLİCE
Ana yüreğindedir en sıcak sevgiler, başka yerde bulunmayan
Ve sen Savahilice anadilimsin benim, en değerli varlığımsın
Tutuşan bir kalpten yükseliyor şiirim, bunu sunuyorum sana
Ki seni bilmeyenler sana koşsunlar bununla
Anne yüreğindedir en sıcak sevgiler, başka yerde bulunmayan
Çocukluğumun dili, beni getiren bugüne; olgunlaştırarak içinde
Algıladım güzelliğini ve benim oldun her şeyinle
Gül kokusu gibisin rüzgârla gelen, en temiz havasın bana
Senin övgünü yayacağım okyanus ötelerine ve sahraya baştanbaşa
Anne yüreğindedir en sıcak sevgiler, başka yerde bulunmayan

Türkçesi: Şaban Özdemir

ALMANYA-AVUSTURYA

"ALMANYA-AVUSTURYA" başlığı altında, Almanya, Federal Almanya, Eski Demokratik Almanya ve Avusturya şiirleri yer almaktadır. Çünkü 1945 öncesi şiirini günümüzün iki Almanya'sının şiirinden ayırmak ne kadar güçse -1900'lerde doğan ozanlar hayatlarının o tarihten sonraki bölümünü iki Almanya'da sürdürmüşlerdir- Avusturya şiirini Prusya (Almanya ve iki Almanya) şiirinden ayırmak o ölçüde güçtür.

Modern Alman şiirinin temeli Friedrich Klopstock'a (1724-1803) dayanır. Bu ozan, o güne kadar gittikçe katılaşarak süren şiirsel kalıpları yıkarak Alman şiirinde biçimsel ve içeriksel bakımdan büyük bir ferahlık yaratmıştır. Alman şiirinin günümüze doğru gelişmesinde başka bir durağını Stefan George (1868-1933), Hugo von Hoffmannsthal (1874-1929) gibi Fransız simgeciliğinden etkilenen ve güzeli geleneksel bir anlayışla imgesel ve sessel uyumda arayan şairler oluşturmaktadırlar. Tartışmalı bir durum olmasına karşın, Avusturyalı Hugo von Hoffmannsthal ve arkadaşları, Alman şiirinin XIX. yüzyılını kapatan ve çağdaş şiiri açan şairler olarak sayılmaktadır.

Yüzyılımızın ilk yarısında Alman şiirine damgalarını vuran üç ozandan ilki Rainer Maria Rilke'dir. Dışavurumcu akımın egemenliğinin dışında yeni bir şiire yönelen Rilke, mistik içerikli yalın ve duygusal bir şiir yazmıştır. Öteki iki ozan, 1945'ten sonra Federal Almanya'yı seçen, Tanrı düşmanlığından yaşamın saçmalığına uzanan bir nihilist tavır içinde, yüzyılın çelişkilerini, gerilimlerini içinde yaşayan aydın kişinin ruhsal karmaşa ve tutarsızlığını yansıtan Gottfried Benn (1886-1956) ile Demokratik Alman Cumhuriyeti'nde yaşamayı seçen toplumcu gerçekçi şiirin en önemli temsilcilerinden biri olan Bertholt Brecht'tir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra aralarında birçok ortak kaynaklar bulunmasına karşın, iki Almanya'da iki felsefî ve politik dünya görüşüne dayalı bağımsız şiirlerin oluştuğu saptanmaktadır. Federal Almanya'da Hölderlin'e kadar geriye doğru uzanan şiir geleneğini sürdüren ozanların yanı sıra toplumcu şiiri sürdüren şairler de göze çarpmaktadır.

W. V. Goethe (1749-1832)

SEVGİLİ YAKINLIĞI

Seni hatırlarım sulara günün
Şavkı vurunca;

Seni hatırlarım, dağlara ay
Renkler verince.

Seni görür gözüm uzak yollarda
Tozlar kalkarken;

Derin gecelerde, dağ yollarında
Yolcu titrerken.

Seni işitirim, boğuk seslerle
Su yükselince;

Kırlarda sükutu dinlerim gece
Her şey susunca;

Uzakta da olsan, ben yanındayım,
Sen yanımdasın.

Gün söker, yıldızlar ışık gökte, ah.
Burada olsaydın.

Türkçesi: Selahattirt Bata

Friedrich Schiller (1759-1805)

ALMAN SANATI

Roma'daki Augustus devrinin debdebesi,
Floransalı cömert bir Medici prensi,
Alman sanatçısına güler yüz göstermedi;
O kendini koruyan şöhretlerin peşinde,
Kral ve prenslerin lütufkâr güneşinde,
Rahat rahat büyüyüp meyvesini vermedi.

Milletin en ünlü, yüce evladı iken
Büyük Frederik de onu tahtı önünden,
Boynu bükük, kimsesiz bir kenarcığa attı.
Alman şimdi derin bir mutluluk duyabilir,
Kalbi büyük bir gurur ile çarpsa yeridir,
Zira değerlerini o kendisi yarattı.

Bunun için dağlardan coşan sel gibi gelir,
Bunun için kızıl bir alev gibi yükselir,
Alman ozanlarının türküsü göğe kadar;
Kendi iç zenginliği, bolluğuyla taşarak,
Kalbin derinliğinden kaynayarak, coşarak,
Kuralların sıkıcı bağlarını parçalar!

Türkçesi:Burhanettin Batuman

PARİS'TEKİ ANTİK ESERLER

Yunan sanatkârlarının yarattıklarını bir
Fransız elde silah alıp götürebilir.
Paris'in göbeğine, Seine nehrinin yanına;
Eline geçirdiği bu anıtları parlak,
Saray gibi muhteşem müzelere koyarak,
Gösterebilir şaşkın bakan vatandaşlarına!
Fakat bu şeyler ona susacaktır her zaman,
Zira bu taşlar asla yüksek sehpalarından
inerek canlı hayat içine katılmazlar.
Sanat perilerine, onları sıcak sıcak
Bağrında taşıyanlar sahip olacak ancak.
Vandallar için onlar sadece bir taştırlar.

Türkçesi: Burhanettin Batuman

GENÇ KIZIN YAKINIŞI

Ağaçlar hışıldıyor, bulutlar uçuşuyor,
Bir kız oturmuş yeşilliklerinde kıyının,
Dalgalar çarpıyor devler gibi,
Oysa içini çekiyor kapkaranlık gecede,
Ağlamaktan buğulanmış gözleri.

"Kalbim öldü, bomboş bu dünya.
Hiçbir şey vermiyor artık arzulara.
Yanına al çocuğunu ne olur kutsal varlık,
Tattım yeterince yeryüzü mutluluğunu ben,
Yaşadım, sevdim!"

Boş yere akıp gidiyor gözyaşları,
Diriltmez ölenleri bu acı yakmışlar;
Ama söyle, ne teselli eder, ne iyileştirir gönlü
Tatlı bir sevginin kaybolmuş sevinci ardından.
Ben, göksel varlık, yoksun komayacağım seni ondan.

Bırak boş yere aksın bu gözyaşları;
Diriltmesin ölenleri bu acı yakınışlar!
En tatlı mutluluk yas çeken gönül için,
Sevginin acısıyla yakmıştır,
Tatlı bir sevginin kaybolmuş sevinci ardından.

Türkçesi: Vural Ülkü

BÖLÜŞÜN DÜNYAYI

Alın bu dünyayı! diye seslendi bir gün Zeus göklerinden
İnsanlara; alın, sizin olsun artık.
Armağanım olsun sizlere bu mülk, bu toprak;
Ama kardeşçe bölüşün aranızda.

Koştu eli ayağı tutan, kendine bir pay için,
İşe sarıldı herkes, genciyle yaşlısıyla.
Çiftçi ürünlerini kaptı tarlaların,
Ava koyuldu asilzade ormanların içinde.

Ambarlarının aldığı kadar aldı tüccar,
En iyi yıllanmış şarabı seçti rahip kendisine.
Kıralsa, tuttu köprü başlarını, yol kavşaklarını,
Benimdir, dedi, her şeyin onda biri.

Bu bölüşme çoktan bitmiş, geçmişti ki nice zaman,
Şair çıkageldi, çok çok uzaklardan;
Ama hiçbir şey kalmamıştı hiçbir tarafta,
Ve bir sahibi vardı her şeyin de.

Eyvah! Unutacak mıydın beni böyle hepsi içinde?
Beni, en sadık oğlunu senin?
Diye dövündü, yakındı, haykırdı uzun uzun,
Attı sonra kendini tahtın önüne.

Gezip durursan böyle hayaller ülkesinde,
Dedi Tanrı, söz söyleme artık sonra bana.
Neredeydin peki dünya paylaşılırken?
Yanındaydım oldu cevabı şairin.

Gözüm yüzündeydi,
Kulağım göklerinin ahenginde;
Sarhoştu ruhum ışığından, affet!
Unuttu her şeyini yeryüzünün.

Ne yapmalı şimdi? dedi Zeus, — dünyamız gitti elden,
Ne tarlalar, ne ormanlar, ne de kırlar benim artık.
Ama yaşamak istersen gökte benimle,
Açık olacak o sana her gelişinde.

Türkçesi: Vural Ülkü

Friedrich Hölderlin (1770-1843)

YURT

Şendir dönüşü gemicinin yuvaya sakin akıntının üstünde,
Uzak adalardan, bereketli olmuşsa hasadı;
Öyle dönerdim ben de yurda, toplayabilseydim
İyilikleri acılar kadar.

Siz sevgi kıyılar, beni yetiştiren bir zamanlar,
Dindirir misiniz acılarını sevginin, vaat eder misiniz
Siz gençliğimin ormanları, geldiğimde
Huzuru yeniden bana?

Serin dere kıyısına, dalgaların oyunlarını,
Akıntının yanma, kayan gemileri gördüğüm,
Varırım hemen şimdi ve sararsınız beni,
Ki sarmalanmış gibi sağala yüreğim,

Siz sadıklar! Ama bilirim, bilirim,
Çabuk sağalmaz bu sevgi acım benim,
Söylemez hiçbir umut şarkısı bu, avunan
Ölümlülerin söylediği gibi gönülden bana.

Çünkü onlar, bize göksel ateşi ödünç verenler,
Tanrılar, kutsal toprağı da bağışlar bize.
Kalsın bu öyleyse. Bir oğlu gibiyim ben
Yeryüzünün: Sevmek için yaratılmış, acı çekmek için.

Türkçesi: Oruç Aruoba

YAŞAM AKIŞI

Sen de isterdin daha büyüğünü ama sevgi zorlar,
Serer hepimizi yere, acı zorlu büker
Ama boşuna değil geri gelmesi
Yayımızın, neredeyse gelişi!

Yukarı ya da aşağı! Hüküm sürer kutsal gecede
Dilsiz doğanın oluşan günü sezinlediği yerde,
Hüküm sürer en aykırı Orkus'ta
Bir derece değil, bir hak daha!

Yaşadım bunu. Çünkü, siz ölümlü ustalar gibi,
Siz gökseller, siz her şeyi ayakta tutanlar,
Bildiğim kadarı, özenerek hiç
Yöneltmediniz beni düz yola.

Denesin her şeyi insan, der gökseller,
Ki, güçlü beslenip, şükran öğrene her şey için.

Ve öğrenebile özgürlüğü
Kırıp açmayı, istediği yöne.

Türkçesi: Oruç Aruoba

EMPEDOKLES

Ararsın yaşamı, ararsın da fışkırıp bakar
Tanrısal bir ateş yerin derinliklerinden sana
Ve sen ürperten arzunla atarsın
Kendini Etna'nın yalımlarına.
İncilerin böyle eritirdi şarapta ecenin
Taşkınlığı; eritir ya! Ama sen
Sunmasaydın zenginliğini, ey ozan,
O kaynayan kadehe!
Yine de seni alan yerin gücü gibi
Kutsalsın bence sen, ey korkusuz kurban!
Ve sevgi tutmasaydı, ben de izlerdim
Derinliklere dek, kahramanı.

Türkçesi: Turan Oflazoğlu

Heinrich Heine (1797-1856)

LORELEI
Bilmem ki ne mana vermeli?
Beni böyle mahzun eden
Eski efsanelerden biri,
Çıkmaz oldu düşüncemden.

Hava serin, kararmak üzeredir;
Ren nehri akmakta sakin sakin;
Parıldayan dağın zirvesidir
Işığında akşam güneşinin.

Dilber peri kızı çıkmış oturmuş
Tepeye, üstünde bütün ziyneti, güzelliği;
Altın başına ışıklar düşmüş;
Tarıyor altın örgülerini.

Bir yandan altın tarakla taranırken
Bir yandan da şarkı söylüyor
Şarkının cana can katan, alıp götüren
Bir ahengi var ki dayanılmıyor.

Kayıkçı, içinde küçük bir kayığın;
Amansız bir acı sarmış içini;
Farkında değil yaklaşan kayalıkların
Tepeden ayıramıyor gözlerini.

Derler ki gömülür dalgalara
Sonunda kayıkçı da tekne de
Ve bunu şarkılarıyla
Lorelei yaptı gene.

Türkçesi: Dora Güney-Necati Cumalı

SİLEZYALI DOKUMACILAR

Gözler kupkuru, yaş yok gözlerde bir damla.
Oturmuşlar tezgâhları başına, diş bilerler.
Dokuruz kefenini senin, hey Almanya, Almanya,
dokuruz sana bir yuf, bir yuf daha, bir yuf daha,
dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha!

Yuf o tanrıya, tapındığımız tanrıya,
soğuk kış gecelerinde biz, aç çıplak
yalvardık yakardık, umutlandık, bekledik boşuna,
komadı bizi insan yerine, aldattı bizi, alay etti acımızla.
Dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha!

Yuf o krala, zenginlerin adamına,
halkın yoksulluğuna hiç aldırmayan o krala,
bir de soyar bizi varana dek son kuruşumuza,
kurşunlatır köpekler gibi sokak ortasında bizi.
Dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha!

Yuf o anayurda, bağrımıza bastığımız anayurda,
yalnız alçaklığın, utancı çiçeği yetişir üzerinde,
ve çiçekler soluverir, çiçekler açar açmaz, anide,
solucanlar büyür ve kurtlar, kokuşmuşluğun kucağında.
Dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha!

Dokuruz ha dokuruz, senin sonunu dokuruz, gece gündüz,
inleyen tezgâhlarda mekiklerimiz savrula savrula,
sana kefen dokuruz, ey koca Almanya, sana kefen dokuruz,
dokuruz sana bir yuf, bir yuf daha, bir yuf daha,
dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha!

Türkçesi: A. Kadir— Selâhattin Yıldırım

ŞARKILAR

9.

Güller, servi dalları, sırma tellerle
Bir tabut gibi
Süsleyerek bu kitabı sevimli, hoş,
Koysam içine şiirlerimi.

Aşkı da koyabilsem! Yeşerir
Aşkın mezarında huzur çiçeği,
Büyür, açar koparılır
Benim için açması, ben ölünce!

İşte şiirler, Etna'nın lavları
Gibi taşkın, bağrımdan
Kıvılcımlar saçarak fışkırdı
Etrafa bir zaman.

Şimdi hepsi sessiz, ölü adeta,
Donmuş, katı, buğulu,
Fakat canlanırlar eski ateşte,
Esse üstlerinden aşkın soluğu.

Dile gelir kalpteki duygular,
Aşk soluğu çiy olur üstlerinde;
Geçer bir gün eline bu kitap,
Sevgilim! Uzakta bir yerde.

Türkçesi: Behçet Necatigil

Friedrich Nietzsche (1844-1900)

İŞARET ATEŞİ
Burada, adanın denizlerin ortasında çıkıverdiği,
bir kurban taşı gibi birdenbire yükseldiği yerde,
burada, kara göklerin altında tutuşturuyor
Zerdüşt koca ateşini,
yollarını kaybetmiş gemicilere işaret ateşi,
bir cevap verebileceklere soru işareti...

Beyaz-gri karınlı bu alev
-arzulaması yalıyor soğuk uzaklıkları,
hep daha arı yükseklikelere uzatıyor boynunu-
sabırsızlıkla dikelmiş bir yılan:
bu işareti takıyorum kendi kendime.
Benim ruhumdur bu alev:

Kanmazca susuz hep yeni uzaklıklara,
durgun yalazını fırlatıyor, yukarlara.
Ne demeğe kaçtı Zerdüşt hayvandan da insandan da?
Ne demeğe bıraktı sağlam karaları?
Altı yalnızlığı tanımıştı bile
ama yetmedi ona denizin yalnızlığı,
ada bıraktı tırmansın, tepe bıraktı yansın, alev olsun,
bir yedinci yalnızlığı, yukarıya,
attı şimdi oltasını arayışla,
Ey yollarını kaybetmiş denizciler! Ey sönmüş yıldızların artıkları!
Siz ey geleceğin denizleri! Ey keşfedilmemiş gökler!

İşte atıyorum bütün yalnızlara oltamı:
bir cevap verin alevin sabırsızlığına,
yakalayın bana, yüksek dağlarda bekleyen balıkçıya
yedinci, sonuncu yalnızlığımı!

Türkçesi: Oruç Arıoba

YENİ DENİZLERE DOĞRU
Oraya gitmek istiyorum, oraya
Artık güvenim var koluma, kendime
Önümde uzanan açık deniz
Bir gemi taşıyor beni engine.

Her şey pırıl pırıl, daha yeni
Uyur mekânda, zamanda öğle vakti
Yalnız senin gözlerin, ey sonsuz!
Senin bakışın seyreder beni.

Türkçesi: Selahattin Battı

Stefan George (1868-1933)

KAÇIRMA
Gel benimle sevgili çocuk
Uzak muştu ormanlarına
Ve al armağan boncuk
Yalnız türkümü ağzına.

Yunalım ipek mavisinde bırak
Gemi mahmuzlarının misk dolu:
Gövdelerimiz öyle ışıltılı
Çiğ tanesinden daha berrak

Havada incecik gümüş
Işınlar bize duvak örecek.
Çimlerde ketenler açacak
Narin kar ve yıldız ışıltısı düşmüş.

Göl çevresinde ağaçlar altında
Birleşmiş süzüleceğiz sevinçle.
Şarkılar mırıldanıp. Çiçekler saçıp erinçle.
Beyaz karanfiller beyaz yonca.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

TOPRAĞIN DOSTU
Şafak kızıllığından az önce sallarla
Gelir elinde bir bağ bıçağıyla görünür
Taneleri dolgun başaklar ki altın
Dudaklarıyla ona ürpererek sürünür.

Sonra elinde liflif asmalar arasında
Gelişken dallarından sallanan şeritlere
Yeşil, sert koruklara dokunur elleriyle
Bir asma hevengini kırarak alır yere.

Rüzgârlara göğsünü gerer gibi ardından
Sallar genç bir ağacı, engeller bulutları
Bir ok verir kendine korusun diye ona
Gülümser karşılarken ilk doğan meyveleri.

Elinde bir su kabağı, su alır, su boşaltır
Eğilir ayrıkları topraktan sökmek için
Hudutlar, mesafeler genişler çevresinde
Kabarır, çiçeklenir ayak izleri bütün.

Türkçesi: Selahattin Batu

SESSİZ ŞEHİR
Bir şehir vadinin içinde
Solgun bir gün geçip gitmede
Ne yıldız, ne de ay, çok geçmeden
Gece belirecek gök ülkesinde.

Sisler iner bütün dağlardan
Uyuyan şehrin üstüne
Ne bir ev, ne bir dam, ne de bir çatı
Ne bir ses yükselir dumanlardan
Ne köprü belirir, ne kule.

Gene de yolcu korkuya düşünce
Küçücük bir ışık parıldar derinde
Dumanlar içinden, sisler içinden
Bir övgü şarkısı yükselir göğe
Bir çocuk ağzından.

Türkçesi: Selahattin Batu

Rainer Maria Rilke (1875-1926)

YALNIZLIK
Yalnızlık bir yağmur gibidir.
Denizden akşamlara yükselir;
uzak mı uzak ovalardan gelir,
ağar göğe, hep ordadır göklerin.
Ve düşer gökten üstüne şehrin.

Alaca saatlerde yağar geri,
nice ki sabaha döner bütün sokaklar;
nice ki göğdeler, bir şey bulamamış hiçbiri,
umutlar boşa çıkmış, üzgün ayrılıklar;
nice ki insanlar karşılıklı nefret içre kalırlar
yan yana bir yatakta yatarken:

akar yalnızlık ırmaklarla derken...

Türkçesi: A. Turan Oflazoğlu

GÜZ GÜNÜ
Tanrım: vakit geldi. Çok büyüktü yaz.
Düşsün üstüne gölgen güneş saatlerinin
ve yeller sal çimenler üstüne biraz.

Son meyveler de olsun sen buyur ki;
iki güney günü daha bağışla,
onları yetkinliğe doğru zorla
ve izle son tadı ağır şaraptaki.

Ev kurmaz evsiz olan bundan böyle.
Yalnız olan yalnız kalır uzun zaman;
uyanır, okur, uzun mektuplar yazar bazen;
ve ağaçlı yollarda tedirgin, öyle
gezinir, yapraklar uçarken savrularaktan.

Türkçesi: A. Turan Oflazoğlu

GÜZ

Düşer yapraklar, düşer sanki uzaklardan,
gökyüzünde uzak bahçeler mi bozulmuş ne;
düşerler gönülsüz doğanlar gibi.

Düşer geceleyin ağır yeryüzü de
yalnızlığa, bütün yıldızlardan
Biz hepimiz düşeriz, düşer bu el, bak.
Gör başka şeyleri de: bu, hepsinde.

Ama var biri, bu düşmeyi ellerinde
tutar, sonsuz yumuşak.

Türkçesi: A. Turan Oflazoğlu

Geceleri yatakta ağladığımı
Kendisine açmadığım sevgili,
Yorgun düşüren varlığımı
Bir beşik gibi.
Benim için uykusuz kaldığını
Benim gibi, saklayan.
Ah, içimizdeki bu yangını
Söndürmeye çalışmadan
İçimizdeki taşısak
Sevişenlere bir bak,
İtirafa kalkışsalar aşkı
Sözlerine yalan karışacak.
sendendir yalnızlığım, varlığım sana dönüşmüş.
Seslerin içinde bir an doğarsın;
Uçup giden kokularda bir an varsın.
Ah, hepsini kollarımda yitirdim,
Bir sen doğmaktasın, tekrar, yeni:
Hiç tutmadım, o yüzden tutmaktayım seni(9)

Türkçesi: Behçet Necatigil

9 "Malte Laurids Brigge'nin Notları"ndan.

ZEYTİNLİK
Kurşuni yapraklar altında çıktı yukarlara
kurşuni hep ve zeytinliklere karışırcasına;
toza belenmiş alnını gömdü sonra
kızgın elinin tozluğuna.

Hepsinden sonra bu. İşte buydu sonu.
Gözlerin körleşirken gitmeliyim ben;
neden istiyorsun bunu, var olduğunu
neden söyleyeyim, seni artık bulamazken.

Artık bulamıyorum seni bende, hayır.
Başkalarında da. Bu taşta da yoksun sen.
Artık bulamıyorum seni. Yalnızım ben.

Bütün insanlığın acısıyla yalnızım,
onu seninle hafifletmek için omuzlamıştım;
oysa yoksun, adsız utanç, sen...

Sonradan anlatıldı: "Bir melek geldi derken..."

Ne meleği: Ah geceydi gelen
ağaçlarda yaprakları ilgisizce kımıldatarak.
Havarilerse düşlerinde sıçradılar ancak.
Ne meleği: Ah geceydi gelen.

Görülmemiş bir gece değildi gelen gece;
onun gibi yüzlercesi gelip gider.
Sonra köpekler uyur, taşlar durur öylece.
Ah yaslı bir gece, ah herhangi bir gece
tekrar sabahın olmasını bekleyen.

Melekler böyle yakaranlara gelmez çünkü,
geceler genişlemez bunların çevresinde.
Kendini kaybedenleri her şey bırakır yüzüstü;
babalar onları terk ederler,
kapanır onlara analar rahmi de.

Türkçesi: A. Turan Oflazoğlu

Herman Hesse (1877-1962)

BÜTÜN ÖLÜMLER
Öldüm bütün ölümlerle ben şimdiye dek,
Yeniden isterim ölmek bütün ölümleri,
Ağacın ölümünü ölmek tahta tahta,
Taş taş dağın ölümünü,
Toprak ölümünü kumun.
Çıtırdayan yaz otlarının ölümünü yaprak yaprak
Ve kanlı ve zavallı ölümünü insanoğlunun.

Yeniden doğmak isterim bir çiçek biçiminde,
Yeniden ağaç olmak, çayır olmak,
Balık ve karaca olmak, kuş ve kelebek.
Özlem verir bana bütün biçimler
Son acıların özlemini verir,
İnsan acılarının özlemini verir,

Titreyerek gerilmiş yay,
Özlemin çılgın yumruğu ey,
Ey hayat ey bir gün olur da
Birleştirmeye kalkışırsan kutuplarını
Yeniden beni uzun uzun
Sürersin ölümden doğuma,
Acı dolu yollarına yaratmanın,
Yaratmanın eşsiz yollarına.

Türkçesi: Zeria Karadeniz

KİMSESİZ AKŞAM
Boş şişeyle bardakta
Titremekte mum alevi;
Oda soğuk, buz gibi.
Dışarda otlara, yağmur yağmakta.

Yatıyorsun kısa bir zaman için
Üşümüş, üzgün, yatağına.
Yine sabah olacak, akşam sonra
Sabahlar, akşamlar gelecek tekrar,
Ama sen gelmeyeceksin bir daha.

Türkçesi: Behçet Necatigil

ELISABETH
Yüksek gökyüzünde
Beyaz bir bulut gibi
Beyazsın, güzelsin, uzaksın
Elisabeth.

Bulut uzaklaşır, gider
Farkında olmazsın pek,
Rüyalarından geçerek

Girer karanlık geceye.
Gider ve parlar gümüş gibi
Durmadan-dinlenmeden
Tatlı bir özlem duyarsın
Beyaz bulutun peşinden.

Türkçesi: Behçet Necatigil

SİSTE
Ne tuhaf, siste yürümek!
Her çalı, her taş ıssız,
Ağaçlar görmüyor birbirini,
Hepsi de yalnız.

Hayatım aydınlıkken henüz
Dostlarımla doluydu dünya.
Çöktü işte şimdi sis,
Biri yok ortalıkta.

Karanlığı bilmeyen
Bilge değil, olamaz.
İnsanı ayıran her şeyden,
Karanlık: hafif, kaçınılmaz.

Siste yürümek ne tuhaf!
Yalnız olmaktır yaşamak.
Kimse kimseyi tanımaz,
Herkes yalnız.

Türkçesi: Behçet Necatigil

Gottfried Benn (1886-1956)

ZENCİ GELİN
Beyaz bir kadının kumral ensesi
Bir yastıkta kara kandan.
Kavurur saçlarını güneş
Duru kalçalarını yalar boydan
Diz çöker esmerimsi memelerinde,
Kötülük ve doğumla daha biçimi bozulmamış.
Yanı başında bir zenci
At nalı vuruşundan
Paramparça gözler alın
Zencinin iki parmağı kirli sol ayağının
Kadının küçük beyaz kulağında
Ama yatar kadın, uyur bir gelin gibi
İlk sevgi mutluluğunun eşiğinde
Sanki önünde bir yığın cennet yolculuğu
Genç kaynayan kanın.
Bıçak beyaz boyna saplanıp
Ölü kandan erguvan bir örtü
Kalçalarına yayıncaya kadar.

Türkçesi: Kâmuran Şipal

MAVİ ZAMAN
Dalıyorum lacivert zamana
Sahanlık orda, zincir, başı sonu birleşen
odada şimdi konmuş bir kırmızı bir dudağa
ve güz gülü dolu bir vazo -sen!

İkimiz de biliyoruz, o sözleri,
hep başkalarına söylenip taşınan,
bizim aramızda yok hiç yeri:
Budur aslolan ve son aşamı.

Susan bir hayli ilerlemiş
doldurmuş boşluğu ve kendine çeken
zamanı-ummamış bir şey bir acı çekmemiş-
güz gülü dolu bir vazo-sen.

Başın akmadan, beyaz ve korunmak ister,
oysa dudaklarında depreşmekte
bütün zevk, pembelik ve çiçekler
kaynaşan soy temelinden eşmekte.

Öyle beyazsın, sanılır, dağılacaksın
kar esintisiyle, dolu çiçeksizle,
ölü beyazı güller parça parça-mercanlar
salt dudaklarda, ağır ve yara büyüklüğünde

Öyle yumuşaksın, bir şeylerden haberci,
batıştan ve tehlikeli bir esenlikten
bir lacivert zamanda, bir mavi,
ve geçince, bilmez kimse, var mıydın yok muydun gerçekten.

Soruyorum sana ki, sende bir başkası büyür,
bana güz güllerini niçin sunarsın?
Dersin, düşler söner, saatler yürür,
nedir böyle bunlar: o ve ben ve sen?

Açan, solmak ister yine,
yaşayan-bunu salt kim bilir ki,
birleşir başla son, susulur bu duvarlar içinde
ve orda engin, ulu ve gökmavi.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

ŞİİR
Bu ıkınma sıkınmanın anlamı ne ki
biraz imge, biraz söz, biraz kurgu,
içindeki ne, nerden bu itki
sessiz yas tutan duygu?

Hiçten sana oluk oluk akan,
tek tek ve bir karışımdır,
ordan alırsın küllü, yalımı ordan,
serper söndürürsün ve sakınır.

Çevir çevrele, o yeşil çitle,
bilirsin, elinde değil her şeyi kapsamak
umrunda olmasa da onu bunu çevrele,
kuşkularla kıskıvrak.

İşte böyle gece gündüz yok dur durak,
pazarları da kendine oyuş
ve oyuğa gümüş kak,
sonra bırak —odur işte: oluş.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Hans Arp (1886-1966)

KASPAR ÖLDÜ

vah öldü iyi yürekli kaspar'ımız
kim saklar şimdi yanan bayrağı bulutların saçında
ve kim başkasına kara oyunlar oynar.
kim döndürür kahve değirmenini en eski fıçıda.
kim çıkarır o idilsel geyiği taşlaşmış kese
kâğıdından.
kim sümkürtür şimdi gemilere şemsiyeler yelmemeler
arıbabalar ozoniğler ve kim çıkarır piramitlerin
kılçığını.
vah vah öldü iyi yürekli kaspar'ımız, ilahi
kaspar öldü.
önadını söyleyince acısından saman balıkları
yürek paralayan takırtılar çıkarır çan samanlıklarda,
işte ben de inliyorum soyadını kaspar kaspar kaspar.
niçin terk ettin bizi, hangi biçime girdi şimdi
o güzel yüce ruhun, bir yıldız mı oldun yoksa sıcak
burgaçyelde bir su zinciri mi yoksa bir meme mi kara
ışıktan yoksa kayasal yaratığın uluyan trampetinde
içi görünen bir tuğla mı.
şimdi saçımız tırnağımız kuruyor ve yarı yarıya
kömürleşmiş periler odun yığını üstünde.
şimdi gürlüyor güneşin ardında kara kiy yolu ve
kimse kurmuyor artık el arabalarının pusulasıyla
tekerini.

kim yapyalnız çıplak ayaklı masada yiyor şimdi
fosforlu sıçanla.
kim kovalıyor şimdi atlan çalmak isteyince samyeli şeytanı,
kim açıklayacak şimdi bize yıldız monogramlarını.
büstü süsleyecek bütün gerçek soylu kişilerin
kaminini ama ne avuntudur bu en enfiye bir kurukafa
için.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Georg Trakl (1887-1914)

KÖYLÜLER

Pencerenin önünde sesiyle kırmızısı yeşili.
Basık tavanlı, karanlık ve dumanlı odada
Kadın ve erkek yanaşmalar oturuyor sofrada;
Ve şarap içiyorlar parçalayıp ekmeği.

Kısır bir söz düşüyor arada bir
Öğle saatlerinin derin sessizliğinde.
Tarlalar sürekli bir pırıltı içinde
Gök ise geniş ve kurşun gibidir.

Ateş sırıtarak göz kırpıyor ocakta
Ve bir sinek ordusu vızıldayıp duruyor.
Kadınlar budalaca ve suskun kulak kabartıyor
Ve kan hücum ediyor şakaklarına.

Ve arzu dolu bakışlar karşılaşıyor ara sıra,
Hayvansal bir koku doldurunca odanın içini.
Tekdüze dua ediyor bir işçi
Ve bir horoz ötüyor kapının alt yanında.

Ve tekrar tarlaya. Bir yılgınlığa düşüyorlar
O sık sık uğuldayan başakların arasında
Ve durmadan savruluyor hışırtılarla
Tempo tutmuş hayalete benzeyen tırpanlar.

Türkçesi: Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

BİR ÖĞLESONUNA FISILDANAN
Güneş, sonbahara özgü çekingen ve cüce,
Ve meyveler düşer ağaçlardan.
Sessizlik ses verir mavi mekânlardan
Uzun öğlesonu saatlerinde.

Ölüme ilişkin madenden sesler;
Ve devrilir beyaz bir hayvan.
O kaba türküler esmer kızlardan
Yaprak dökümünde sürüklenip gittiler.

Duyumsar da çılgınlığın tatlı kanatlarını,
Tanrı'nın alnı renkleri düşler.
Gölgeler bir tepede döner ha döner
Çürümenin simsiyah kuşattığı.

Alacakaranlık huzur ve şarap dolu;
Hüzünlü gitarlar su gibi akmakta.
Ve sen geri dönüyorsun sanki rüyada
İçerdeki yumuşak lambaya doğru.

Türkçesi: Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

GÖLGE
Bu sabah oturduğum vakit bahçede-
Ağaçlar birden mavi çiçeğe durdu,
Ardıçkuşunun sesi ve tralallam'larla dolu-
Gölgemi gördüm otların üzerinde,

İyice şekli bozuk garip bir hayvan
Kötü bir düş gibi önümde duran.

Ve gittim ve tir tir titriyordum, o an
Bir çeşme maviliğe türkü söyledi
Fırladı bir tomurcuk erguvan rengi
Ve gitti onun yanı başında hayvan.

Türkçesi: Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

GÜNEŞ
Her gün bir tepeden çıkıp gelir sarı güneş.
Güzeldir orman, koyu renkli hayvan,
İnsan; avcı veya çoban.

Kızıla çalarak yükselir yeşil gölcükte balık
Değirmi göğün altından
Geçer balıkçı mavi bir kayıkla yavaştan.

Ağır ağır olgunlaşır üzüm ve buğday.
Gün sessizce battığı vakit,
İyi de hazır kötü de.

Gece olmaya görsün,
Yolcu yavaşça kaldırır külçeleşmiş gözkapaklarının;
Karanlık bir uçurumdan çekip gider güneş.

Türkçesi Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

Kurt Tucholsky (1890-1935)

HUZUR VE DÜZEN
Milyonlar çalışırsa yaşamadan,
analar bebelere yalnız süt suyu verirse —
bu düzendir
Emekçiler seslenirse: "Bırakın bizi aydınlığa!
Emeği çalan çıkar kadıya" —
bu düzensizliktir.

Veremliler koşarsa torna tezgâhına,
on üç kişi pineklerse bir odada—
bu düzendir.
Ama biri koparırsa haykırıp zincirini,
Yaşlılığını güvence altına almak istediğini
bu düzensizliktir.

Zengin mirasyediler İsviçre karlarında
eğlenirse -ve yazın Comer sularında —,
o zaman huzur vardır.

Ama her şeyde değişme tehlikesi varsa,
arsa ticareti birden yasaklanmışsa —
o zaman huzursuzluk vardır.

Aslolan: Açlara kulak vermemek.
Aslolan: Caddelerin düzenini bozmamak.
Ses çıkmasın yeter.
Zamanla her şey olur.
Evrimle her şey size de ulaşır.
Milletvekilleriniz keşfetti işte bu gerçeği.
Unutmayın o zamana dek hepiniz nalları dikmeyi.
Nasıl olsa mezar taşlarınıza yazılacaktır:
Onlar hep sessizlik ve düzen içinde yaşadılar.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Johannes R. Becker (1891-1958)

DEPO
Auschwitz

Ey kadın saçları-ne çabuk unutulmuş!
Ah, yeterdi bir tel kadın saçı,
Kanıtlamaya ne kıyamlar olmuş,
Bir zamanlar, usalmaz, acı.

Ey çocuk kunduraları-kimin umrunda!
Ah, yeterdi bir çocuk kundurası,
Bu görünümden kaçamamaya-
Bir çocuk kundurası-yiten erincin görünümü...

Çocuk kunduraları tavana değin yığılı,
Ve depoda balyalanacak kadın saçı
Bir balya duruyor bir köşede bağlı
Söyleyin, kimin düşüne girer hâlâ böyle çatı?
Söyleyin, kime böyle bir depo hâlâ ihtar anıtı?

Böyle sorar dururum: usanmaz bir sonucu.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

BEYAZ TANSIK
-Dâhi Utrillo İçin-
Kayın beyazı ve tebeşir beyazı,
Kar beyazı saçların, mum gibi beyaz, avurt solgun,
Bir kanat beyaz ve beyaz ipek giysi,
Güvercinin boz beyazı, beyaz kış ülkesi,

Badananın donuk beyazı ve dalga köpüğü,
Bir bez beyaz ve küf yeşilindeki beyazlar,
Yolda bir taş, nasıl da beyaz bir yer—
Öğleyin yanıp bitmekte akkor yaz.

Camları ardında sallanıyor perde tülleri—
Elma çiçeği gibi ve buzul yamaç gibi
Sis gibi gümüş ve lapa lapa kar tipisi—
Söyle, senin beyazın renklerin sönüşü mü?

Mermer, granit ve ipteki çamaşır
Ve parşömen beyazı ve kâğıt ipince,
Göçmüş gövdeler soluk beyazı taşır,
Ve leylaklar, uzanır sana düşsel bir el ince.

Ay beyazı deniz ve sümbül tomurcukları,
Sargı bezi beyaz, çizgili kar gibi çakıl yol,
Aydınlık geceler, yelkenliler ve martı uçuşları
Titreyen bir ses, flüt solosu ve yoğun C.

Söyle, senin beyazın renklerin yeniden doğuşu mu?
... Ey soylu beyaz! Ey süt ve pirinçte beyaz!...
Sarışın beyaz tahıl, keten-ve esiyor bulutlu...
Beyaz tansık. Bir dünya açıyor beyaz!

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Carl Zuckmayer (1896-1977)

BİR FRANSIZ LOKANTASINDA MASA ÖRTÜSÜNDEKİ KIRMIZI ŞARAP LEKELERİNE (1936)

Ciddi bir sevinçle bakıp size.
İtiyorum kenara sizi örten tabağı.
İlk yudumum o yabana adamın şerefine,
Benden önce bu masada bildi ağız tadını.

Menekşe rengi dağınık kenarlarınızdan
Süzüyorsunuz yumuşak bakışıyla düşçül bir ayyaşın,
Sanki yabancı ülkelerin sınırlarından,
Belki Mozambik'in belki Madagaskar'ın.

Altın kırıntıları hâlâ yayılı yerimde
Düşünceyle bölünüp yenen ekmeğin.
Ey, hoş nağmeli, Burgonya çiçekli ülke,
Geçerli mi hâlâ o krallıktaki ilke,
Hükümdar için şarap fıçılarıydı ölçeğin.

Ey, akşam ışınlarıyla oynaşan, geç ülke
Olgun dilden renkli prizma canımdan,
Dehalar, sihirbazlar ve gümrükçüler resim yapar sende,
Kendi gökkubbesini unutur orda Tanrı bile!

Çelikler parçalamış kana bulanmış gördüm seni,
Bağrına baş koydum içimde korku ve acı—
Böyle ağır yaralayan belki de beni,
şu sempatik şişko meyhaneci—?

Ve içmedim mi seni gözyaşı pınarından,
Ve çekmedim mi seninle ölüm işkencesini?
Ah, kardeş ülke-eşiğinde diz çöküyorum
Ve öpüyorum her kan ve şarap lekesini!

Dolduruyor kadehimi. Fışkırıyor şişe ağzından.
Sen de iç, masa örtüsü! İç bu sunak içkiyi!
Eğilip yabancı bu tatlı saatin karşısından
Ayrılıyor kuzeye doğru, arayıp sisi.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Bertolt Brecht (1898-1956)

ÖĞRENMEYE ÖVGÜ
Öğren en basiti. Zamanıdır.
Sakın geç deme.
Öğren abeceyi, çok bir şey değil gerçi
Öğren ama, başla.
Koru kendini yılgınlıktan.
Her şeyi öğrenmelisin
Çünkü sensin artık yönetecek olan.

Köprü altındaki, öğren!
Öğren, demir parmaklıklar ardındaki!
Ev kadını, öğren!
Öğren, altmış yaşındaki!
Kimsesiz çocuk, okul ara kendine
Bilim ara, soğuktan kıkırdayan.
Sarıl kitaba, aç insan. Silahtır o
Çünkü sensin artık yönetecek olan

Çekinme soru sormaktan arkadaş!
Enayi yerine koydurma kendini
Alın teri dökmeden bellediği şeyi
Biliyor sayılmaz insan.
Geçir gözden hesap pusulasını
Unutma, sana ödetilecek faturası
Parmak bas üstüne her rakamın
Nerden çıkmış, sor bakalım
Çünkü sensin artık yönetecek olan.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

DİYALEKTİĞE ÖVGÜ

Yaşıyorsan eğer, "hiçbir zaman" deme.
Yıkılır, yıkılmaz görünen.
Kalmaz hiçbir şey nasılsa öyle.
Buyuranlar verdiklerinde son buyruklarını
Buyruk altındakiler başlar konuşmaya.
Kim "hiçbir zaman" demeyi göze alabilir?
Zulüm yürürlükteyse, kim suçlu: Kendimiz.
Ve kimdir onu yıkmak zorunda olan: Biz.
Yenilen, kalk ayağa!
Her şeyini yitiren, dövüşe devam!
Kavramışsan olup biteni, seni kim tutabilir?
"Hiçbir zamandan" "bugün" doğar
Bugün yenilen, yarının yenenidir.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

GENERALİM TANKINIZ NE GÜÇLÜ

Tankınız ne güçlü, generalim,
siler süpürür bir ormanı,
yüz insanı ezer geçer.
Ama bir kusurcuğu var:
İster bir sürücü.

Bombardıman uçağınız ne güçlü, generalim,
fırtınadan tez gider, filden zorlu.
Ama bir kusurcuğu var:
Usta ister yapacak.

İnsan dediğin nice işler görür, generalim,
bilir uçmasını, öldürmesini insan dediğin.
Ama bir kusurcuğu var:
Bilir düşünmesini de.

Türkçesi: A.Kadir - A. Bezirci

OKUMA BİLEN BİR İŞÇİNİN SORULARI
Kim yaptı yedi kapılı Tebai kentini?
Adları betiklerde yazılı krallar mı?
O koca taşları taşıyan onlar mı?
Kaç kez yıkılan Babil kentini
Onaranlar kimlerdi?
Lima'nın altın kaplamalı evlerinde
Tek bir maden işçisi oturdu mu?
Çin seddi bittiği akşam
Nereye gitti duvarcılar?
Kim kurdu büyük Roma kentini
dolduran anıtları?
Sezar'lar zaferlerini kimin için kutladı?
O kadar övülen Bizans'ta
Saraylar hak için miydi? ya da
o düşsel
Atlantis'te
Geceleri, denizin yuttuğu yerde
Boğulanlar, kimi yardıma çağırıyordu?
Esirlerini ve uşaklarını...

Türkçesi: Sezer Duru

NE ALDI ASKERİN KARISI
Ya sonra ne aldı askerin karısı
yaldızlı başkent Prag'dan?
Pabuçlar aldı Prag'dan, yüksek ökçeli.
Selamlar geldi ona ve sağlık haberleri,
yüksek ökçeli pabuçlar geldi Prag'dan ona.

Ya sonra ne aldı askerin karısı
Oslo'dan, Skandinavya'daki?
Bir kürk aldı Oslo'dan, küçük bir kürk,
Bu küçük kürk, belki beğenirler beni, dedi,
ta Norveç'ten, Oslo'dan geldi ona.

Ya sonra ne aldı askerin karısı
varlıklı Hollanda'nın Rotterdam'ından?
Ordan bir şapka aldı o,
bir yaraştı şapka ona, bir yaraştı.
Bir şipşirin Hollandalı şapka
ta Rotterdam'dan geldi ona.

Ya sonra ne aldı askerin karısı
Belçika'nın Brüksel'inden?
Aldı Brüksel'den ince danteller.
Ne mutluluktu bu, ne mutluluktu,
ta Belçika'lardan danteller geldi ona.

Ya sonra ne aldı askerin karısı
ışıklar şehri canım Paris'ten?
Bütün şehirlerde dillere destan olan
ipekli bir elbise geldi Paris modası,
Işıklar şehrinden bir elbise geldi ona.

Ya sonra ne aldı askerin karısı
Bükreş'ten, ta güneydeki?
Aldı o Bükreş'ten bir eteklik,
alacalı bulacalı Romanya etekliği.
Ta Bükreş'ten bir eteklik geldi ona.

Ya sonra ne aldı askerin karısı
ta Rusya'dan, karlar ülkesinden?
bir dulluk örtüsü aldı Rusya'dan o.
Karalar içinde dindirmek için yasını
ta Rusya'dan bir dulluk örtüsü geldi ona.

Türkçesi: A. Kadir

Erich Kaestner (1899-1974)

POLİTİKA DIŞINDAKİ KUTLAMA
Ne çıktı ne de çıkar sesiniz
Diledikleri gibi yapsınlar dersiniz
Olur mu devletin işine karışmak
Siz oturun bekleyin o kadar
Sanki bir dişçidir başucunuzda kader
Sizin ödeviniz de ağzınızı açmak.

Lazım derler vergileri arttırmak
Güzel derler bir donanma yapsak
Koskoca bir ordu daha da iyi
İhracat ithalât gümrüğü derler
Etek dolusu lâf ederler
Ve öğretmişlerdir size susmayı.

Derler arttı ekmeklerin fiyatı
Hadi derler harbe, geldi işte vakti
Gülerler arkanızdan sonra da
Alavere dalavere ederler
Oturturlar şapa, kazık atarlar
Ne imiş? Politika!

Öyle salaksınız ki dut yemiş bülbül
Ensenizde boza pişer siz oralı değil
Hep kendi havanızda.
Para ister karınız, ağlar emzikteki
Sizse yatak sevdasında, vaktiniz mi var ki
Devletle uğraşmaya.

Allah size göz vermiş, vermiş ama nerede?
Bırakın kellenizi siz hâlâ büroda.
Aldatırlar sizi böyle daha çoook
Oturun kuzu kuzu
Hükümet mi; hepsi bir, ha o, ha bu...
Memnunsunuz, mesele yok!

Türkçesi: Behçet Necatigil

Günter Eich (1907-1972)

MAVİ TULUMLU ADAM
Mavi tulumlu adam
omzunda çapası evine dönüyor,
bahçe çiti gerisinde ona bakıyorum.

Onlar Kenan ülkesinde böyleydiler akşamları,
şimdi böyle dönerler Burma'da çeltik,
Mecklenburg'da patates ekili tarlalardan,
bahçelerinden Kaliforniya'nın, Burgonya bağlarından.

Buğulu camlar ardında yanında lamba, kıskanıyorum
mutlu oluşlarını (paylaş diyen yok)
çocuk bezleri asılı, ocağında ateşi, kendi halinde
ataerkil gecelerini kıskanıyorum.

Mavi tulumlu adam evine dönüyor;
omzunda çapası, çöken karanlıkta
bir silaha benziyor.

Türkçesi: Behçet Necatigil

GOLDENE MEIL'DE BAHAR
Yandı yurdumda giysiler, ayakkabılar,
Faust ve Nibelungen.
Alev alev gözlerim, bitlenmiş, bön
bakıyorum, moskitolar uçuyorlar.

Günler dikenli tel gerisinde, orada,
projektörler altında uykum.
Koltuk altlarımda, apış aramda
tiksintiyi, azabı besliyorum.

Yok iç çekişimi duyan kulak.
Kamp üzgün sessizliklere daldı.
Dünyadan bir selam olarak
Rüzgârda klor, hela kokuları kaldı.

Umursamaz sürüp giden her şeye karşı
dünya, bütünlüğünde.
Buz gibi soluğunu gezdirir Tanrı,
esirlerin çadırları üstünde.

Türkçesi: Behçet Necatigil

Stephan Hermlin (d. 1915-1997)

KUŞLAR VE DENEME
Gazetelerin bildirdiğine göre hidrojen bombası
denemelerinin sonucu olarak göçmen kuşlar
Güney Denizi üzerindeki alışılmış yollarını değiştirmişler.

Savanalardan kalkıp tropik denizlerden
sürükledi rüzgârlarla gövdenin gereksinimi,
Sağır ve kör gibi uzaklardan ve ta ezelden,
Bulsunlar diye biraz ağaçlık ve gerekli besini.

Ne gök gürültüsü durdururdu, ne tayfun, ne de
Bir ağ, çağırınca onları büyük uçuşlar
Çığlık dolu bir duman, kararlı aynı menzilde,
Ve hep aynı kümelerle aynı yol alışlar.

Sağnak, fırtına aldırmadan dimdik
Gördüler bir gün öğleüstü çırparak kanat
Daha üst bir ışık. Bu korkunç surat

Zorladı artık yollarını değiştirmeye.
Aradılar daha sakin yeni ülkeler göçmeye.
Bırakın sarssın yüreklerimizi bu değişiklik...

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Karl Krolow (d. 1915)

AŞK ŞİİRİ
Bir yarım sesle sesleniyorum sana:
Beni duyacak mısın?
Aynı o acılı ot suratının arkasında,
O dağılan ayın?
Kutsal güzelliği içinde havanın,
Gün doğduğunda,
Kanatlarını çırpan bir al balık olduğunda sabah?

Güzelsin.
Serin ve kuru bir derin var.
Bakışın yumuşak ve bir kuşun bakışınca güvenli
Sallanan yele söylüyorum bunu.
Sırtın-duyuyor musun-havadan yapılma,
Bir güvercin gibi mavi yaprak örgüsünden süzülen.

Başını kaldırıyorsun.
Tuğla duvarda bir kez de gölgesi görünüyor.
Güzelsin sen. Güzelsin.
Uykum yanında bir su serinliğindeydi.
Bir yarım sesle sesleniyorum sana.
Ve gece parçalanıyor sodamsı, siyaha ve maviye.

Türkçesi: Fatma Akerson

Johannes Bobrowski (1917-1965)

İLMENSEE 1941

Yaban arazi. Rüzgâra karşı.
Donmuş. Kuma
gömülmüş nehir.
Kömürleşmiş dallar:
alana karşı köy. O zaman
gölü gördük-

-Günle gölü- Işıktan.
Yol izinde, otlarda
dışarda kule,
beyaz, uzakta ölünün taşından
olduğu gibi. Delinmiş dam
karga kargaşasında.
-Gecele gölü. Orman.
Bataklığa doğru
düşüyor. Yaşlı kurdu,
yağ bağlamış yangın yerinde,
ürküttü bir gölgeyüz.
-Yılla gölü. Tunç
kabarış. Suların yükselen
karanlığı. Göklerden
bir kez
vuruyor kuş akınım.
Gördün mü yelkeni? Ateş
uzakta. Kurt
çıktı alana.
Dinliyor kışın çıngıraklarını,
uluyor korkunç kar
buluta karşı.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

DON NEHRİ
Yukarda, yalımlardan
köyler. Kayalardan
iniyor kıyılar. Ama
tutulmuş akış, buz soluğu
esti, sessizlik kapkara
izledi bunu.

Beyazdı akış. Daha yüksek
kıyı kara. Atlar
yamaca tırmanıyordu. Biyol,

karşıki kıyılar
uçtu gitti, gördük
tarlaların gerisinde, ötede,
erken doğmuş ay altında, duvarları
göğe doğru.

Orda
şarkı söylüyor Diw,
kulede
bağırıyor bulutlara, kuş
salt mutsuzluk, sesleniyor
kayalık kıyılar üstünden,
buyruyor dinlemeyi ovalara
Höyükler, açılın, diyor,
çıkın ortaya kuşanmış,
ölüler, koyun miğfere

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

SIĞ GEÇİT
Ormanlar içinden dolanan,
ey beyaz yollar, öğleyin.
Biri düşmüş yeşil
yamaca ve ırmağa doğru,
içmiş suyundan sığ geçidin.
Havalanmış kırlangıç.
Ve biliyorum kulübeyi
ötede kiraz ağaçlarında. Orda
yürürdün. Kamış kavallar
öttü. Kar ortasında,
yel düşümü
dönerim.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Paul Celan (1920-1970)

AKÇAKAVAK
Akçakavak, yaprağınla ak-pak bakarsın ya karanlığa.
Ak düşmemişti hiç annemin saçlarına.

Kara hindiba, Ukrayna ne kadar yeşil.
Sarışın annemse dönmedi yuvasına.

Yağmur bulutu, kaynağın kurudu mu?
Benim sessiz annem ağlar tüm insanlara.

Çember-yıldız, bağlıyorsun o altın kurdeleyi.
Bir kurşunla annem kalbinden aldı yara.

Meşe kapı, kim çıkardı rezelerden seni?
Benim tatlı annem gelmeyecek bir daha.

Türkçesi: Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

CORONA
Güz kendi yaprağını yiyor elimden: biz iki dostuz.
Zamanı ceviz kabuklarından ayıklayıp yürümeyi öğretiyoruz ona:

Aynada pazar,
düştü uyanan uyku,
ağızsa gerçeği söylemede.

Gözüm bir sevgilinin cinselliğine teşne:
öyle bakışıyoruz,
karanlık sözler ediyoruz birbirimize,
haşhaş ve bellek gibi seviyoruz birbirimizi,
uyuyoruz şarap gibi bir midye kabuğunda,
bir deniz gibi ayın kanlı ışığında.

Penceredeyiz sarmaş dolaş, kendimizi seyrediyoruz sokaktan:
vakit erişti, herkesler bilsin bunu!
Artık çiçek açma zamanıdır taşın,
yüreğinse tedirginlik zamanı.
Zamanıdır, zamanı gelmenin.
Artık zamanıdır.

Türkçesi: Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

HANGİ TAŞI KALDIRSAN
Hangi taşı kaldırsan
seninle çıkıyor ortaya.
gereksinim duyanlar korunmasına taşın:
çıplak,
karman çorman oluyorlar yeniden şimdi.

Hangi ağacı kessen
yontarak
biçim veriyorsun yatağa;
üzerinde canların biriktiği,
sarsmazmış gibi
onları da
zaman.

Hangi sözü söylesen
sağol demiş oluyorsun
o yıkıma.

Türkçesi: Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

ANAHTAR
Değişik bir anahtarla
açarsın evi, evde
savrulur suskun olanın karı.
Akan kana göre,
gözünden, kulağından ya da ağzından,
değişir senin anahtarın.
Anahtar değişir, söz de değişir,
kar taneleriyle birlikte yağar.
Seni sürükleyen rüzgâra göre,
sözün çevresinde yumak olur kar.

Türkçesi: Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

Wolfgang Borchert (1921-1947)

DÜŞLERDE FENER OLMAK
Ben ölünce
hiç değilse
Bir fener olsam,
kapında dursam,
soluk donuk geceyi
aydınlığa boğsam.

Ya da limanda
gemilerin uyuduğu zamanda
gülüşürken kızlar
uyumasam,
dar kirli bir kanalda
bir yalnıza göz kırpsam.

Daracık bir sokağa
assalar beni
teneke, kırmızı bir fener
bir meyhane önünde
dalgın düşüncelerle
tempo tutup şarkılara
sallansam.

Ya da şöyle bir fener
gözleri büyümüş bir çocuğun yaktığı
duyulup da korkunca çevresinde yalnızlığı
dışarda camlarda
fırtınanın ıslığı
kâbuslar, görüntüler, cinler.

Evet, hiç değilse,
ben ölünce
bir fener olsam,
tek başıma geceleri

uykulardayken dünya
gökte ayla senli benli
sohbete dalsam.

Türkçesi: Behçet Necatigil

AYRILIŞ
Bir son öpüştü rıhtımda
kaldı ardımda.
Akıntıdan yana, denizlere yolun
gidiyorsun
bir kırmızı, bir yeşil ışıktır
uzaklaşır.

Türkçesi: Behçet Necatigil

Ernst Jandl (d. 1925)

YARGI
bu adamın şiirlerinde iş yok.

önce
aldım birini, sürdüm dazlak kafama.
boşuna, saç maç bitirmedi.

sonra
ovdum biriyle sivilcelerimi.
iki günde orta büyüklükte patates
oldu çıktı hepsi, doktorlar şaştı.

sonra
kırdım ikisini tavaya,
şüphelendim, yemedim kendim,
köpeğim yedi, öldü

sonra
koruyucu diye kullandım birini.
söküldüm kürtaj parasını.

sonra
birini taktım gözüme,
girmeye kalktım iyi bir kulüb'e
çelme taktı kapıcı,
kapaklandım yere.
verdim yargımı sonra da
yukarda

Türkçesi: Behçet Necatigil

SORU
adımı gönderdim kentten
telgraflarla, sonra ben gittim peşlerinden.

beni kentten çekip götüren tren
raylarda kaldı

adımı gönderdim kente
telgraflarla, sonra ben gittim peşlerinden
beni kente geri getiren tren
raylarda kaldı.

gezi nerde kaldı?

Türkçesi: Behçet Necatigil

BAYAN TAŞBEBEKYÜZ
bayan taşbebekyüz
kanepede konuğumuz.
melankolik bir çamaşır tahtası
gibi yaslandı
belirtiler ortada, durum kötü
doktorlar aciz kaldı.
kocası, ah-kocası, ah-
ah ah, kocalı.

Türkçesi: Behçet Necatigil

Dagmar Nick (d. 1926)

ÖNSEZİ
Saatler bizi geçecek
bir öğle üzeri
sonbaharda,
eğer sarı yapraklar ağaçlardan düşerse
ve kan,
eğer kuşlar kanat çırpışları ile
bizim için çizerlerse

Soluk olanı
sabırla havaya,
eğer zamanın dikenlerini
artık hissetmezsek,
akşamı ve gitmeyi,
devam eden bu ayrılışları,
sevginin bu anlamsızlığını,

eğer biz, kapkara ve yıkılmış,
içinde bulunduğumuz zamanda kalırsak,
tepemizdeki saat ibreleri
uzaklaşırken, sanki bizler
hiç varolmamışız gibi.

Türkçesi: Ahmet Arpad

ŞEHİRLER
Burada şehirler vardı, ama şimdi taş yığını.
Harabeler üstünde bağdaş kurmuş gece,
Tam benim istediğim gibi oldu, gönlümce...
Burda insanlar vardı, ama şimdi kalmadı.

Oyuk pencerelerden uzun parmaklarıyla ay,
Krom sarısı bir hayalet gibi girer içeri.
Dolaşır kilise iskeletlerini bir ürperti.
Sıçrar ordan sulara bir cambaz gibi,
Titrer duvarlarda gölge yapraklarıyla ay.

Kavrulmuş ağaçlar yangınlarda, yapraksız
Molozlar ortasında. Söner son hayat eseri mumlarda.
Silinip gider olup biten şeyler, arkalarda.
Burada şehirler vardı, ama şimdi harabedir baksanız.

Türkçesi: Behçet Necatigil

Ingeborg Bachmann (d. 1926)

KARANLIK ŞEYLER SÖYLÜYORUM
Orpheus gibi ölümü çalıyorum
hayatın tellerinde
yeryüzünün güzelliğine karşı
ve göğü yöneten gözlerine
yalnızca karanlık şeylerdir söyleyebildiğim.
Unutma, o sabah
henüz ıslakken çiğden yattığın yer
ve karanfil uyurken yüreğinin üstünde
sen de birdenbire görmüştün
kara ırmağı
yanı başında akıp giden.
Suskunsun telleri gerilmiş
kan dalgaları üstüne,
inleyen yüreğini kavradım ben;
gecenin gölge saçlarına
dönüştü saçların,
karanlığın kara kar taneleri
yağdılar yüzüne.
Ve ben senin değilim
yakınmadayız ikimiz de.
Fakat Orpheus gibi biliyorum
ölümün yanında hayatı
senin her vakit için kapalı gözlerin
bende bakıyor mavi mavi.

Türkçesi: Kundeyt Surdum

DUŞ YÜREK
Düş yürek zaman ağacından, düşün yapraklar
bir vakitler güneşin kucakladığı
donmuş dallardan
düşün apaçık gözlerden dökülen yaşlar gibi.

Gün boyu uçuşsa da saçlar rüzgârda
yanık alnında yer tanrısının
bastırır yumruk gömleğin altında

Bulutlar ince sırtlarını sana
bir kez daha iğseler de yumuşama;
önemseme Hymettos senin için
bir kez daha doldursa da petekleri.

Azdır çünkü çiftçiye kurakta tek bir sap,
azdır bir yaz bizim yüce soyumuz için.

Ya nedir yüreğinin kanıtladığı?
Dün ile yarın arasında sallanır durur
sessiz ve yaban;
vuruşları
vuruşları
düşüşüdür zamandan.

Türkçesi: Kundeyt Şurdum

Günter Grass (d. 1927)

AŞK
İşte hikâyemiz böyle dostlarım
Şu parasız yapılan alışveriş
İşte borç kartımız, çakıverin imzayı
Yorgan daima kısa gelirmiş
Bu uç, şu uca ulaşamazmış
Diyebilir misiniz amma da iş

Aramak onu ufukların ardında
Arada düşmüş yaprakları tekmelemek
Ovmak bir çıplak ayağı
Bütün yürekleri kiraya vermek
Ya da bir aynalı odada
Bir otomobilde
Kaporta aya doğru dikilmiş
Masumluk, duruversin istediği yerde
Nerede başlatırsa başlatsın cümbüşünü
Sesler tiz perdeden kadıncıl ve sonsuz
Bir başkalık belirir her seferinde

Gişelerin önünde, henüz açılmamış
Kenetlenmiş eller durmadan çıtırdar
Kuyrukta süngüsü düşmüş bir adam
Bir zayıf yaşlı bayan
Ve sinemadaki filim
Bir büyük aşkı ilân eder neonlu ışıklar
Çarşaf gibi reklamlarda
Senaristin de garantisi var

Türkçesi: Sıtkı Salih Gör

ANNABEL LEE

E. A. Poe'nun anısına saygıyla...

Kiraz zamanı işçilik yapardı,
Annabel Lee.
Çürük meyveyi ayırmak için eğilmemi ister,
yatardı hayvan kokusuna bulalı,
yoncaların içine uzanırdı, arının soktuğu
yumuşak Annabel Lee.
Bir vakitler hiç oysa,
dizini uzatıp bükülmezdi
kiraz toplamak gelmez aklına,
çürük meyve için hiç eğilmemi
istemezdi, ah Annabel Lee.

Kitap açma zamanı çevirirdi yaprakları,
Annabel Lee.

Horozları yemler
taneler ve cam kırıkları arasında yatardı
bir resim gibi uzanırken sere serpe
buydu işte,
sindirimi yarım kalmış Annabel Lee.
Bir vakitler oysa nerde,
kitaplar, hayvan falan hak getire,
kitap mitap açmazdı
düşünmez mideleri
resim mi, resim gibilik mi
ah nerde, Annabel Lee.

Türkçesi: Sıtkı Salih Gör

H. Magnus Enzensberger (d. 1929)

KARDA GÖMÜLÜ
bir tüy ağabeyim yitirdi
karga
üç damla kan döktü babam
haydut
bir yaprak düştü kara
ardıç ağacından
yavuklumun güzelim pabucunun tekini
mektubunu falancanın
bir yüzüğü bir taşı bir kucak samanı
savaş yere gömeli
çok zaman oldu

yırt mektubu
parçala pabucu
yaz yaprağa tüy kalemle:
ak taş
kara saman
kırmızı iz

ah bilmeyişim ne iyi
yavuklumun yurdumun evimin
ağabeyimle beni
adlarımız neydi

Türkçesi: Behçet Necatigil

GENÇLİK KORKULARI
ısırgan bir yataktır gece
pembedir sanki çıtırdar ellerin
ah nasıl da gülerdi boynuma kenetlenip de
yaktı kavurdu gözü açılmadık yüreği cin
alevdir dolup taşan teknemin fora yelkenlerine

kayalıklar kirecinde tatlı kıyının
diş izleri tuzdaki denizin yakıcıları
göster bana n'olur nerde kırık ayağın
karanlık gözlerinde kâfuru kokulan
kana batmış sürüklenmede bir ağıt yorgun argın

ey hınç, anarak güvercinlerin birbirini bildiği
koyver gitsin şu son saatlarımı
içinden çığlıklarda bir ekspresin geçtiği
ne de kocaman oluyor bekleme salonları,
garsonlar davulla duaya çağırıyor sanki

Türkçesi: Mustafa Ziyalan

BOŞ ZAMAN
Çim biçme aracı, pazar
saniyelerin başını keser
keser başını otların.

büyür ot
ölenleri bürüyé koymuş
ölmüşlerinin üstüne

ey bunu kimler duyuyorsa!

gürüldüyor çim biçme aracı
bastırıyor gürültüsüyle
haykıran otları

kendini besiye çekiyor boş zaman
sessiz soluksuz ölüp gidiyoruz
dipdiri otlara gübre

Türkçesi: Mustafa Ziyalan

OTUZÜÇÜNCÜ ŞARKI

Sırılsıklam ıslanmış, ıslak bavullardan kişiler seçiyordum.
Eğri bir düzlükte durduklarını görüyorum, rüzgâra yaslanmış,
eğri yağmur altında, belirsiz, uçurumun kenarında.
Hayır, ikinci bir yüz değil. Havanın suçu
böyle solgun oluşları. Uyarıyorum onları, sesleniyorum
örneğin,
yol eğri bayanlar baylar, uçurumun kenarındasınız. Onlar,
doğal olarak,
soğukça gülüp, cesurca karşı bağırışa geçiyorlar:
Teşekkür ederiz, size de.

Gerçekten de birkaç düzine olup olmadıklarını soruyorum
kendi kendime,
yoksa tüm insan soyu muydu orada asılı duran,
tıpkı belirsiz bir müzik gemisindeki gibi, hurda
ve yalnız bir tek amaca yönelik, yani batışa?
Bilmiyorum. Gözümü kapatıp dinliyorum. Zor söylemesi,
bu insanların kimler olduğunu, her biri bir bavula,
açık sarı bir uğura, bir dinozora, bir defne çelengine sarılmış.
Güldüklerini duyuyor ve onlara anlaşılmaz sözler
sesleniyorum.
Kafasında yaş gazeteler olan, tanınmayan kişinin
K. olduğunu sanıyorum, yolcunun işi peksimetçilik;
şu sakallının kim olduğundan haberim yok, boyalı bastonlu
adamın adı Salomon R; durmadan hapşıran kadın

Marilyn Monroe olmalı;
beyaz elbiseli adamsa, şu elinde siyah yağlı kağıda sarılı
notlar olan, mutlaka Dante'dir.
Bu kişiler umut dolu, ürkütücü bir erk dolu!
Bardaktan boşanan yağmurun altında dinozorların ipinden
çekiyor, bavullarını açıp sonra gene kapatıyorlar,
ve koro halinde şarkı söylüyorlar: "13 Mayıs dünyanın
sonudur,
artık daha fazla yaşayamayız, yaşayamayız daha fazla."
Kimin güldüğünü söylemek güç, bu çamaşırhanede kimin
beni saydığını ya da kimin saymadığını ve
uçurumun ne genişlikte ve ne derinlikte olduğunu söylemek.
Yavaşça nasıl battıklarını görüyorum kişilerin ve onlara
şunları sesleniyorum: Nasıl yavaş yavaş battığınızı
görüyorum.
Yanıt yok. Uzaktaki müzik gemilerinde, donuk ve cesur
orkestralar çalıyor. Çok üzülüyorum, hiç de hoşuma
gitmiyor,
öyle hepsinin ölmesi, ıpıslak, bu çiseleyen havada, yazık,
ağlayabilirim, ağlıyorum: "Ama kimse bilemedi", diye
ağlıyorum,
"hangi yılda olduğunu, ne hoş."
Ya dinozorlar nerede kaldı? Ya bu ıpıslak bavullar,
binlerce ve binlerce, bomboş ve sahipsiz,
suyun üzerine nereden sürükleniyor? Yüzüyor ve ağlıyorum.
Her şey, diye ağlıyorum, istendiği gibi, her şey yalpalıyor,
her şey denetim altında, her şey yolunda, insanlar eğri
yağan yağmurun
altında boğuluyordur herhalde, yazık, neyse, ağlamak
için o da iyi,
belirsiz, söylemesi güç, neden, hem ağlıyor hem yüzüyorum[10]

Türkçesi: Sezer Duru

10 "Titanic'in Batışı" ndan.

Günter Kunert (d. 1929)

SABAH OLURKEN
Boş
Bomboş tüm sokaklar
Sabahın bu erken saatinde
Vuruyor pencere camlarına
İlk pembe ışığı göğümüzün
Evler sıra sıra dizilmiş
Ardından külrengi taş duvarların
Geçiyorum önünden adım adım.

Çıkmışım koynundan, odandan,
Kapıdan, evden.

Bir gün ayrılmak dünyadan
Böylesine sıcakken daha kanım
Usulca soğuğa kaymak.

Gereğince yaşadığına inanarak.

Türkçesi: Adalet Cimcoz

AY ŞİİRİ
Karanlık odadaki yüzün gibi
Yabancı ve dağınık
Asılı kalmış ay kara gökyüzüne

Pırıl pırıl görmüştüm onu kimi zaman
Çelikten yontulmuş gibiydi sanki, sert
Mavi ikindilere doğru kimi zaman
Solgundu ve yorgun
Kötü boyalarla boyanmış
Çocuk elinden çıkmış bir resim gibi.
Gene de tepeden tırnağa duygulu.

Türkçesi: Adalet Cimcoz

Reiner Kunze (d. 1933)

MACAR RAPSODİSİ 66

Tibor Dery için

Biletçi geldi giysisiyle
bir posta tatarının
Kalçasına dayalı kara deri çantada taşıyordu
Tuna'yı bu ağır
çift mektubu, mühürlenmiş
bir afyon tarlasıyla sanki
bir kan lekesiyle

Budapeşte ışıldadı zarfın arasından
fırtına öncesi gibi

Açmaya yoktu yetkim, ama
uzun uzun okudum Peşte üzerinde geceleri
dik yazısını şimşeklerin

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Sarah Kirsch (d. 1935)

KÜÇÜK ADRES

Kalkmak istiyorum, çekip gitmek ve görmek,
ah, kuş, nehir ya da bir tren olsam,
gözlemlemek istiyorum dünyanın dönüşünü.
Nerde muayenehane sınırın ötesinde? Nerde
Bozkır kombinaları? Gecekondular? Grevler?
Buğdaylar denizde? Hayrıyla şerri
Uygarlığın? Niçin olmasın New York?
Bütün caddelerden geçmeliyim topluluklarla,
üç köşeli ampuller aramak metro dehlizinde,
gitmek, görmek, eskiden neler
toplamışsam saman kurusu gazetelerden
Sonra, yorgun ve sıkıntılı olunca

—belki doğrudur, alüminyum cepheler, kent salaşında pislik-
çıkarım asansörle bilmem kaçıncı kata, konuşurum
hava ayarlama tesisatıyla, bir içki alır ve kâğıda geçerim
sınıf bilinçli Broadway şiirini.
Bavulumu hazırlar, atarım kanayan bir
yapay yüreği içine ve yol görünür, dosdoğru
ürün diye ağaçların biçildiği Sibirya'ya.
Oy, nasıl da bağırıyor elektrikli testereler, nasıl yükseliyor
talaşlar piramit boyunca, orman nasıl fışkırıyor, nasıl
kentler sökün ediyor! Ya ırmaklar!
Teknede olmak istiyorum, balıkların üstünden kaymak,
nasılsa avlanır onlar, ama aksaçlı
oğulları balıkçıların kuruyorlar su topları, kesiyorlar
ortaboy dağları bununla, barajlar yerleştiriyorlar
ve dağıtıyorlar suyu hakça. Onlarla
konuşuyorum gecelerce, kızartmaları çiğneyerek ve votka.
Ah, niçin ozanım ben, sürüyorum arabasını
yazı makinesinin küçücük kâğıt tarlası üstünde, taksiye biniyor
ve suyla pişiriyorum?
Arden olsam, vinç, nehir ya da tren
çekip gitmek istiyorum, görmek ve
yine gelmek.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Wolf Biermann (d. 1936)

VİETNAM TAŞLAMALARI
GENERAL KY'NİN HER SABAH SÖYLEDİĞİ

Halktan başka
korkusu olmayan bir hükümet
çok yaşar, çok
hükümetten başka
korkusu olmadıkça halkın

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

GENERAL KY'NİN DÜŞÜ
Ve sonunda bir yasa çıkardı hükümet
bütün insanlar mutludur
diye

Karşı koymalar
ölümle cezalandırıldı

Hemen ardından
gerçekten yalnızca
mutlu insanlar vardı

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

SALDIRININ SINIRLI ETKİSİ
Zorbalık yeterince büyükse
çokları susar

Zorbalık ama en büyükse
gene
yalnızca
çokları susar

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Volker Braun (d. 1939)

HEYECANSIZ GENÇLERLE İLİŞKİ
Hayır, siz büyütemezsiniz ağaçlarını sevincimizin,
Cetvel ve pergel gösteriş verir size, hayat vermez,
isteklerimiz öyle büyük ki sığmaz hiçbir şeye.
Mutluluğumuz tam: Hesaplanabilir.
Kendi kendimizin karşısında sakınmamız nafile:
Biz hiç gelmeyiz ölçüye falan.

Unutun bizden kuşkulanmayı:
Siz kuşkulanırsınız ölmüş ve gömülmüş insanlardan!
Göklerde dallar boylarını bulsunlar bırakın:

Ağaç dediğin körpecik bir şey!
Çabalarımızın imgelerini boyayıp durmayın:
Çaba gösterin siz de!
Kalkmayın özgürlüklerimizi ölçmeye: Özgür olsun!
Vazgeçin bizden söz etmekten: Konuşun bizimle!

Türkçesi: A. Kadir-Afşar Timuçin

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Günümüz Amerika Birleşik Devletleri'nin 4 Temmuz 1776' da İngiltere'ye karşı bağımsızlığını ilan etmesine karşın, bu ülkenin, Edgar Allan Poe, H.W. Longfellow, Walt Whitman ve R.W. Emerson'e gelinceye kadar, yani XIX. yüzyıl şairlerine gelinceye kadar, kendine özgü bir şiir geleneğinden söz etmek oldukça güçtür. Birinci Dünya Savaşı yıllarında İngiliz ve ABD şiirlerinde bir beğeni devrimi başlatmış olan Ezra Pound ile T. S. Eliot'ın bu ülkede yeterince köklü bir kültür birikimi bulunmadığını ileri sürerek Avrupa'ya yerleşmeye karar vermeleri de bu kanıyı destekler niteliktedir. Ama bu konuda fazla ileri gitmemek için resmi dilin İngilizce olmasına karşın, bu ülkeye göçen insanların anadillerini (Fransızca, Almanca, İtalyanca, İskandinav dilleri) ve kültürlerini uzun süre koruduklarını, bu olgunun da bir dil ve kültür birliğinin oluşumunu güçleştirdiği gerçeğini göz önünde bulundurmak gerekir.

ABD şiiri, bütün olumsuz koşullara karşın, yukarıda adını andığımız şairlerle, özellikle Poe ve Whitman, ülke içinde çok önemli bir atılım yapmakla kalmamış, yaşlı Avrupa'nın da şiirini etkilemiştir. Örneğin Edgar Allan Poe'nun Fransız şairleri Charles Baudelaire, Mallarme ve Paul Valery üzerindeki etkisi bilinen bir gerçektir. Biçimsel deneylere ağırlık veren romantik bir şiir anlayışının temsilcisi olan Poe'nun etkisi Baudelaire aracılığıyla 1930-1945 yılları arasında ülkemize kadar uzanmıştır. Demokrasi anlayışının ve bu anlayışa uygun düşen yığın kültürünün şiir alanındaki sözcülüğünü yapan "Koca Reis" Whalt Whitman'ın evrensel etki ve saygınlığı günümüzde de sürmektedir.

XX. yüzyılın başlarında Amerikan şiirine yön veren şairlerin başında Ezra Pound, Conrad Aiken, T. S. Eliot ile Wallace Stevens, W.C. Williams, E. E. Cummings yer alırlar. Bu şairler Anglo-Saxon şiirini değiştirmekle kalmamışlar, aynı zamanda, sınırları ülkemizi de içine alan bir beğeni değişim ve devrimine yol açmışlardır.

1950'li yıllarda ortaya çıkan ve içinde Ginsberg, Ferlinghetti ve Corso gibi şairlerin yer aldığı "Beat Generaiton" şiiri ülke içinde bir tür "yüksek sesle okuma şiiri"ne de yol açarak, şiiri basılı sayfaların ve kapalı odaların dışına çıkartarak, ona, spor salonlarında, stadyumlarda ve

kırlarda geniş soluk alma olanağı sağlamışlardır.

Amerika Birleşik Devletleri, kızılderili kalıtıyla, karaderililerin Afrika katkısıyla, çeşitli etnik toplulukların kültürel ve şiirsel zenginlikleriyle çok genç, ilginç ve dinamik bir şiir anlayışını barındırıyor topraklarında.

Edgar Allan Poe (1809-1849)

ANNABEL LEE
Senelerce, senelerce evveldi;
Bir deniz ülkesinde
Yaşayan bir kız vardı, bileceksiniz
İsmi Annabel Lee;
Hiçbir şey düşünmezdi sevilmekten
Sevmekten başka beni.

O çocuk ben çocuk, memleketimiz
O deniz ülkesiydi,
Sevdalı değil karasevdalıydık
Ben ve Annabel Lee;
Göklerde uçan melekler bile
Kıskanırlardı bizi.

Bir gün işte bu yüzden göze geldi
O deniz ülkesinde,
Üşüdü rüzgârından bir bulutun
Güzelim Annabel Lee;
Götürdüler el üstünde
Koyup gittiler beni,
Mezarı ordadır şimdi,
O deniz ülkesinde.

Biz daha bahtiyardık meleklerden
Onlar kıskandı bizi,—
Evet!- bu yüzden ? (şahidimdir herkes
Ve o deniz ülkesi)
Bir gece bulutunun rüzgârından
Üşüdü gitti Annabel Lee.

Sevdadan yana, kim olursa olsun,
Yaşça başça ileri,
Geçemezlerdi bizi;

Ne yedi kat göklerdeki melekler,
Ne deniz dibi cinleri,
Hiçbiri ayıramaz beni senden
Güzelim Anabel Lee.

Ay gelip ışır, hayalin irişir
Güzelim Annabel Lee;
Bu yıldızlar gözlerin gibi parlar
Güzelim Annabel Lee;
Orda gecelerim, uzanır beklerim
Sevgilim, sevgilim, hayatım, gelinim
O azgın sahildeki,
Yattığın yerde seni.

Türkçesi: Melih Cevdet Anday

HELENA

Güzelliğin benim için Helena,
İznik kalyonlarıdır geçmişin,
Taşırlar mis gibi bir denizde
Bir gezegeni yavaşça, ezik, bitkin
o doğduğun sahillere.

Alışık dolaşmaya umutsuz denizlerde,
Ölümsüz yüzün, sümbül saçların
Çekti yurduma Naiade havaların,
O eski Yunan görkemine
Ve yüceliğine Roma'nın.

Görüyorum o alımlı pencerende
Seni bir heykel gibi dururken
Akik lamban elinde,
Sen, ey! O kutsal ülkelerden
Gelen, Psykhe, seni

Türkçesi: İlhan Berk

Walt Whitman (1819-1892)

OY REİS! KOCA REİS!
Oy reis, koca reis, alnımızın akıyla döndük seferden,
Savuşturup onca belâ, onca fırtınayı, sonunda murada erdin.
İşte liman, bak, çanlar çalıyor, bayram ediyor ahali,
Gördüler pupa yelken geliyor, gözü pek, gözü yeşil yelkenli.
Neyleyim, neyleyim ki ama...
Bu kan damlalarını nideyim?
Gayri uzanmış güverteye reis,
Soğumuş ellerini mi öpeyim?

Oy reis, koca reis, kalk da şu çanları dinle bari!
Baksana, senin bayrağın çekilen, senin şarkın söyledikleri!
Senin için bu çiçekler, senin için toplaştılar sahillerde,
Seni çağırıyorlar, bak, senin adın geziyor dillerde!
Gel, reis ağacığım beni,
Kolumun üstüne yatırayım seni.
Çoktan öldüğünü unuttum ama
Bu kan damlalarını nideyim?

Reis cevap vermiyor sözüme, dudakları söylemez olmuş,
Ağam kokumu duymuyor bile, ne yüreği ne kalbi kalmış.
Sağ salim demir attı gemi, bitti artık sona erdi sefer,
Savuşturup onca belayı, kazanılan bir güzelim zafer.
Bayram etsin sahil, çalsın davullar!
Yalnız bırakın beni gideyim!..
Reisin yattığı güvertenin üstünde
Böyle dolaşmayıp da nideyim?

Türkçesi: Can Yücel

WALT WHITMAN BU

Walt Whitman bu, evrenler içinde evren, Manhattan'da görmüş
ilk gün ışığını.
Etli canlı, delikanlı, yemeğe, içkiye, kadına düşkün,
Sulu gözlülerden değil, kişiyi kendinden ayrı, aşağı görenlerden
değil,

Ne burnu havada, ne başı eğik...

Sökün kapılardan kilitleri hep,
Sökün kapıları hep rezelerinden!

Birini hor tutmaya gör, beni de hor tutmuşundur,
Birine bir kötülük işlemeye, bir kötü söz söylemeye gör, bana
etmişsindir o kötülüğü, bana söylemişindir o sözü...

Ben evrensel parolayı söyledim, "Geç!" dedim demokrasiye...

Gözüme dizime dursun el sürersem herkeslerin el sürmediği
şeylere.

Türkçesi: Can Yücel

PES ETMİŞ BİR AVRUPALI İHTİLALCİYE

Dayan be kardeşim, dayan be bacım!..
Devam ateşe!.. Hürlük uğruna bu, kıran kırana!..
Hürlük dediğin pes etmez öyle bir iki bozgunla; hürlük dediğin
pes etmez zaten
Halkın ilgisizliği, nankörlüğü ve döneklik edenler hep bir yana...
Pes etmez öyle tekmeye, yumruğa, topa, tüfeğe, ceza kanunlarına...
Bel bağladığımız, inandığımız şey o... Var olagelmiş... O oldum
olası... O dört iklim dört köşe...
Ne gel gel etmiş, ne gelirim demiş, oturmuş ışığa karşı öyle
huzur içinde, dosta düşmana karşı
Sabır taşı öyle beklemiş, beklemiş eşref saati.

Türkçesi: Can Yücel

KALABALIK BİR ŞEHİRDEN GEÇMİŞİM

Kalabalık bir şehirden geçmişim, belki ilerde işe yarar diye
görünüşlerini,
yapılarını, âdetlerini geleneklerini aklıma yerleştirmeye çalışarak,
Ama şimdi bütün o şehirlerden sadece bir kadını hatırlıyorum,
orada rastladığım, beni sevişmek için yolumdan alıkoyan
bir kadın.
Gece gündüz ayrılmamıştık birbirimizden — ötekilerin hepsini
çoktan unuttum,
Bana istekle sarılan o kadını hatırlıyorum sadece,
Gene dolaşıyoruz birlikte, sevişiyoruz, ayrılıyoruz gene,
Gene tutuyor beni elimden, gitme diyor,
Onu yanı başımda görüyorum, dudakları sessiz, üzüntü içinde,
her yanı tirtir titriyor.

Türkçesi: Memed Fuat

Emily Dickinson (1835-1886)

KIR YARATMAK İÇİN

Bir yoncayla bir arı
Yaratır en güzel çayırı—
Bir yonca, bir arı
Bir de insanın hülyaları.
Olmasa da arı
Elverir insanın rüyaları.

Türkçesi: Talat Sait Halman

BEYİN GÖKTEN GENİŞTİR
Beyin gökten çok daha geniştir,
Yan yana koyarsan ikisini,
Beyin kendi içine rahatça
Sığdırır hem göğü, hem seni.

Beyin denizden çok daha derin,
Belki masmavi denizin dibi,
Ama beyin onu hemen emer
Kova dolduran süngerler gibi.

Beyin, Tanrı ağırlığına denk,
Kaldır, dirhem dirhem tart istersen,
Sanki değişik görünürler mi
Hece nasıl değişikse sesten?

Türkçesi: Talat Sait Halman

-280-
Bir tören hissettim, beynimde,
Matemliler bir aşağı-bir yukarı-
Yürüyüp duruyordu-yürüyordu-ta ki
Anlam siliniyor gibi gelene dek

Ve hepsi oturtulunca
Bir ayin-bir davul gibi—
Gümleyip duruyordu-gümbürdüyordu-ta ki
Zihnim sağırlaşıyor sanana dek-

Ve sonra işittim-bir kutuyu kaldırırlarken
Ruhumu açtıklarını çatırtıyla-
Aynı kurşundan botlarla, yine
Derken Uzay-başladı çınlamaya-

Bir çan olduğundan gökler
Ve varlık bir kulak yalnızca
Ve ben ve sessizlik ve tuhaf bir ırk
Yalnız, kazazede-burda-

Ve sonra bir tahtası kırıldı aklın
Ve düştüm de düştüm
Ve bir dünyaya çarptım
Ve bitirdim bilmeyi o sıra.

Türkçesi: Oğuz Cebeci

-281-
Öylesine ürkünç ki-neşelendiriyor insanı-
Hoşa gidiyor neredeyse, dehşetin öylesine üzerinde-
Ruh bakıp kalıyor ardından, güvenli
En kötüsünü bilmek, korkuyla yer bırakmıyor-

Çabucak bir göz atmak bir hortlağa, faydasız-
Ama boğuşmak-galip gelmektir ona-
Nasıl kolay gelir işkence, şimdi-
Belirsizlikti öylesine örseleyen-

Soğuktur gerçek ve çıplak-
Ama insanı ayakta tutan da bu
Kuşku duyanlara gösterirdik-yakarıyı-
Ama ümit etmeyi bıraktık, şimdi,
Bilen bizler-

Ölüme bakmaktır, ölmek-
Bırakıvermek soluğu
Öylece uyumak değil
Yastığa koyup başı-

Başkaları, boğuşabilir-
Seninkisi, bitmiştir-
Ve böyle gelir ürkünç kasveti hüznün
-serbestçe kurar korkuyu-
Hem uzaktasın-hem de herkese açık dehşet-
Neşeli, tatilde, solgun-

Türkçesi: Oğuz Cebeci

Edwin Arlington Robinson (1869-1935)

RICHARD CORY

Ne zaman Richard Cory şehre inse,
Oturup kaldırıma ona bakardık:
Efendi adamdı tepeden tırnağa,
Tertemiz ve bir prens gibi ipince.
Ve her zaman sadeydi giyim kuşamı
Konuşması her zaman sıcak ve insancaydı:
Gene de titretirdi yürekleri "günaydın"
Derken ve yürürken her yana ışık saçardı.
Zengindi de-evet, bir kraldan daha zengin-
Ve eksiksiz eğitilmiş her incelikte:
Kısaca, işte, derdik, her bakımdan
Yerinde olmaya can atacağımız bir insan.
Böylece işimizde gücümüzde, varmak için gerçeğe,
Ne bir lokma et yedik, ne şükrettik ekmeğe;
Ve sessiz bir yaz gecesi Richard Cory
Dönüp evine bir kurşun sıkıverdi beynine,

Türkçesi: Cevat Çapan

WALT WHITMAN İÇİN

Ölümsüz şarkılar sona erdi
Ve onları söyleyen bir isimdir şimdi
Tanrı da aşkımız da bir isimdir
Hayat, ölüm ve her şey.
Ama biz hiç görmeyen gözlerle
Yazdıklarımızı bile okuyamıyoruz,
Ya da kaderin bizim için yazdıklarını,
Şaşkınlık içinde
Gözlerimizi kırpıştırıyoruz sadece.
Dün gece şarkılardı önemli olan
Şimdi söyleyenlerdir o şarkıları yaşatan.
Bugün duyamıyoruz artık
Kulaklarımızda çınlayan o korkunç büyük

O yırtıcı ve sınırsız müziği
Büyük bir güçle arınmış
Aşkla sevgiyle zafere ulaşmış.
Ama onu duyanlar var.
İnsanlar için yarınlara uzanacak şarkıları
Ve susup dinleyecek bütün zamanlar.
Ölümsüz şarkıların sonu mu geldi? Diyelim ki
Söylenen şarkıların sonu gelmez
Ve isimler hiçbir zaman ölmezler.
Soylu mermer ya da kum üzerine,
İnsanların harflerini yazdık mı bir kere
Bir daha silinmezler.

Türkçesi: Anıl Meriçelli

Robert Frost (1874-1963)

DAĞ KADINI
Kadına o yer çok ıssız,
Çok yaban gelirdi,
Çocuksuz,
Bir kendi bir erkeği,

Evin ufak tefek uğraşı,
Başka işi yoktu kadının,
Çift sürerken tarlada, ağaç keserken,
Ardında kocasının.

Yorulup dinlenerek
Yongaları toplardı,
Dudaklarında
Yalnız kendi için söylediği bir şarkı

Bir gün kadın
Gitti dal kesmeye ormana,
Ta uzaklara, ki zor işitti
Adam kendini çağırınca.

Ne karşılık verdi-ne ses etti-
Geri de dönmedi kadın,
Durdu sonra kaçıp saklandı arasına
Eğreltiotlarının.

Bulamadı erkek, aradı taradı
Baktı her yerlere,
Kızın burda mı diye sonra
Gidip sordu annesine.

Birdenbire bir ışık benzeri
Geçti kafasından adamın,
"Demek ölmeden de
Ayrılması olurmuş insanın."

Türkçesi: Ali Püsküllüoğlu

BİR DOST KİŞİ GECEDE
Bir dost kişi gecede
Uzakta tek bir ışık görünene değin
Yağmurla bir yollara düşüyor-yağmurla bir dönüyor

Bu sokak sokakların en yaslısı
Hızla geçiyor-utancı bekçiden yana
Gözleri gözlerine değsin istemiyor

Durup dinliyor bir ayak sesi
Bir mutlu yüz sokaklardan
Çıka geliyor çığlık çığlığa bir yalnızlık

Ayrılık değil-çağrı değil
Yalınkat yüceliğinde dünyamızın
Gök karanlığında bir fosforlu saat salınıyor

Ben vaktin doğrusu-eğrisi yoktur derim
Bir dost kişi varsa gecede-benim.

Türkçesi: Ö. Nutku- Tarık Dursun K.

ATEŞLE BUZ
Dünya ateşle sona erecek diyenler var,
Buzla kimine göre.
Tattım da biliyorum nedir hırslar, arzular;
Benim yaşantım ateş diyenleri doğrular.
Ama, yıkılacaksa bir değil, iki kere-
Ben, nefret ne demektir, bunu iyi bilirim-
Bütün amansız güçler buzda da vardır derim,
Buz başlamaya görsün yıkıp öldürmelere.

Türkçesi: Talat Sait Halman

Cari Sandburg (1878-1967)

ŞİKAGO
Dünyanın Domuz Kasabı,
Araç Yapımcısı, Buğday Yığıcısı,
Demiryollarının Oyuncusu, Yük Taşıyıcısı Ulusun;
Fırtınalı, dayanıklı, gürültülü şehri
Geniş Omuzların:
Bana senin kötü olduğunu söylüyorlar, inanıyorum onlara,
çünkü gördüm sokak lambaları altında köy delikanlılarını
baştan çıkaran boyalı yosmalarını.
Bana senin düzenbaz olduğunu söylüyorlar, Evet, öyledir,
diyorum; çünkü gördüm yeniden insan öldürmek için
başıboş dolaşan katillerini.
Ve bana senin acımasız olduğunu söylüyorlar, ben de şu
karşılığı veriyorum onlara: Evet, sorumsuz açlığın izlerini
gördüm. Yüzlerinde kadınlarla çocukların.
Ve böylece verdikten sonra ağızlarının payını yeniden dönüyorum
bu benim şehrimi küçümseyenlere ve küçümseyerek
diyorum ki onlara:
Gelin bir başka şehir gösterin bana böyle başı dimdik,
övünçle türkü söyleyen, dipdiri, kaba saba, güçlü kuvvetli
ve kurnaz olduğu için.
İş üstüne iş bitirmekten kan ter içinde sunturlu küfürler savuran

bir babayiğit bu o küçük miskin şehirlere göre;
İleri atılmak için dili bir karış dışarda köpek gibi azgın,
yığınlarla karşı karşıya gelmiş bir vahşi kadar kurnaz,
Başı açık,
Kürek sallayan,
Yıkan,
Tasarlayan
Yapı yapan, parçalayan yeniden yapan,
Duman altında, ağzı toz içinde, bembeyaz dişleriyle gülen,
Yazgısının korkunç yükü altında bir delikanlının umursamazlığıyla gülen,
Hiç savaş yitirmemiş bir savaşçı nasıl gülerse, öyle gülen,
Bileğinde nabzı kaburgalarının altında halkın yüreği attığı için övünen ve gülen,
Övünerek Domuz Kasabası, Araç Yapımcısı, Buğday Yığıcısı,
demiryollarının Oyuncusu ve Ulusun Yük Taşıyıcısı olduğu
için, yarı çıplak kan ter içinde, Gençliğin o fırtınalı
dayanıklı ve gürültülü kahkahasıyla gülen

Türkçesi: Cevat Çapan

ZENCİ
Ben bir zenciyim
Bütün şarkıları ben söylerim
Ben oynarım bütün oyunları
Lif lif pamuktan daha yumuşağım
Yalınayak esirlerin ayakları altında
Güneş altında şerha şerha çatlayan yol benim
Benim-köpüren ağızlardaki
Çın çın çınlayan kahkahalar
Kadınların kanında deli bir aşk kaynar-benim
Hasat olur-alınlarda ter birikir-benim
Küçücükten bir çocuğum beyazların aşklarında
Bir banço çalar ağır aksak
Kocaman eller alkış tutar-benim
Çürür-nasır bağlar dirsekler

Mutlu düşlere yatılır yaşlı ormanlarda-benim
Güneş deli divane olur-bir kırağı düşe yavaştan-benim

Ben bir zenciyim diyorum
Bana bakın diyorum
Ben bir zenciyim.

Türkçesi: Ö. Nutku-Tarık Dursun K.

Vachel Lindsay (1879-1931)

KURŞUN GÖZLÜ
Bulutlar gözlerinden geçsin-istemiyorum
Daha bir işleri güçleri var onların
Daha bir yücelikleri var onarılacak

Çocuklar doğar evrende sesleri yaslı
suç benim değil-senin değil yoksul tümü
Gözleri bölük-pörçük kurşun

Acıkırlar-acıkmadan düşsüz
Yel üfürür su götürür
Kullukları kulluk
Ölümleri ölüm değil.

Türkçesi: Ö. Nutku-Tarık Dursun K.

LOUİSİANA KASABASINDAKİ BİR KIZ İÇİN ŞİİR
Gün doğmazsa-bir yıldız ışırsa gökyüzünde
Sensin

Gökyüzünde bir başka yıldız ışırsa ay adına
Sensin

Sen benim ilkbaharımsın
Bir elma dalı yüzün-çiçek açmış
Gözlerine vuran ışık gençliğinde
Cümle iyilikleriyle yüreğinin

Sen benim aşkımsın.

Türkçesi: Ö. Nutku-Tarık Dursun K.

Wallace Stevens (1879-1955)

BİR ERİN ÖLÜMÜ
Daralır yaşamak ve ölüm beklenir
Güz mevsimindeki gibi.
Er düşer.

Ünlü ölülerden değildir ya,
Zorla duyurmaz ayrılığını,
Şatafat istemez.

Ölüm mutlaktır, anasız ve anıtsız,
Güz mevsimindeki gibi
Rüzgâr kesilince

Rüzgâr kesilince ve gökler boyunca,
Yine de bulutlar gider
Kendi yönüne.

Türkçesi: Talat Sait Halman

PARKTAKİ BOŞ YER
Mart... Biri yürüyüp geçmiş kar içinden,
Bilmediği bir şeyi arayarak.

Gece kıyıdan palamarı çözüp
Gözden kaybolan bir kayık gibi.

Bir kadının masaya bıraktığı
Ve unutup gittiği bir gitar sanki.

Bildiği bir evi yine görmeye gelen
Bir adamın içindeki duyguya benzer.
Rüzgâr esiyor asmalarla örtülü
Çardağın dört bir yanından.

Türkçesi: Talat Sait Halman

İMPARATOR DONDURMA
Gelsin o azman purolardan saran
Çam yarması, ver emrini çırpsın da köpürtsün
Bir alay kâsede şehvet dolu kaymak lülesi.
Fink atsın her günkü giyim kuşamla
Yosma kızlar ve bir aylık gazete
Kâğıtlarında çiçekler getirsin oğlanlar.
Görünen varlığı olsun bitişin, durdurma.
Biricik imparator, imparator dondurma.

Fi tarihinde üstüne yelpaze kuyruğu
İşlediği çarşafı al çıkar cam tokmaklarının
Üç tanesi kopmuş olan akçam komodinden,
Ört o çarşafla hatunun yüzünü.
Çıkıverdiyse o boynuzlu ayaklar,
Nice donmuş nice ruhsuz diye ispata yarar.
Lamba yansın, ışığı sımsıkı kondurma.
Biricik imparator, imparator dondurma.

Türkçesi: Talat Sait Halman

William Carlos Williams (1883-1963)

KIRMIZI EL ARABASI
O kadar çok şey
bağlı ki

beyaz tavukların
yanında

yağmur sularıyla
parlayan

kırmızı bir el
arabasına.

Türkçesi: Cevat Çapan

ORMAN
Sessiz duruşu değildir
Ağaçların
Ormanların soluk aldırmayan içi
Bilek kalınlığında

Sarmaşıklarla, sineklerle, sürüngenlerle
Hep korkak maymunların
Bağırıp kaçışmaları değildir
dallarda-

ama

Bekleyen bir kız
Utangaç, koyu renkli, tatlı gözlü
Yolunuzu gösteren
Efendim, yukarıya.

Türkçesi: Ülkü Tamer

Ezra Pound (1885-1972)

GÖL ADASI
Ey Tanrım, ey Venüs, ey Mercury, hırsızların koruyucusu,
Son günlerimde, n'olursun, bir küçük tütüncü dükkânı ver
bana,
Küçük, parlak kutularım olsun
tertemiz raflara dizilmiş
Yumuşak, kokulu tütünlerim de
Pırıl pırıl Virginia tütünü de
serilmiş altına parlak, cam tezgâhımın
Bir de terazi ver bana, çok yağlı olmasın,
Orospular da damlasın ara sıra
İki çift laf etmeye, saçlarını düzeltmeye ya da.
Ey Tanrım, ey Venüs ey Mercury, hırsızların koruyucusu,
Bir küçük tütüncü dükkânını ödünç ver bana,
ya da hangi mesleğe yazarsan yaz
İnsana her zaman beyninin gerektiği
bu kahrolası yazarlık mesleğinden başka

Türkçesi: Ülkü Tamer

GÖZLER

Efendimiz dinlen artık, yorgunuz yorgun,
Duyalım biraz da rüzgârın parmaklarını
Üstümüzü örten şu durgun
Şu kurşun gibi ağır kapaklarda.

Dinlen artık kardeş, gün ağarıyor bak dışarda!
Soldukça soluyor sarı ışık
Eridikçe eriyor mum.

Salıver bizi, dışarda en tatlı renkler,
Yosun yeşili, çiçek renkleri,
Ağacın altı serinlik.

Salıver bizi, tükeniyoruz yoksa
Akıp duran tekdüzeliğinde
Kara kuru baskıların
Ak kâğıt üzerinde.

Salıver bizi, biri var ki
Bir gülüşünün verdiğini vermez sana
Yıllanmış bilgisi tüm okuduklarının
Ona bakalım ona.

Türkçesi: Bülent Ecevit

HUGH SELWYN MAUBERLEY

V

On binlercesi öldü orda
Öldü içlerinde en iyileri
Dişsiz bir orospu için öldüler
Kaba bir uygarlık için baştan savma

Güzel ağızlarda sevimli gülümseme
Akılla ışıldayan gözler kaybolup gitti
Toprağın gözkapaklarının altında
İki düzine kırık heykel adına
Birkaç bin eski püskü kitap adına

Türkçesi: Hilmi Yavuz

MEDITATIO
Köpeklerin garip alışkanlıklarını dikkatle inceledim de
İnsanların hayvanlardan üstün
Varlıklar olduğu sonucuna vardım

İnsanların garip alışkanlıklarını inceledim de
Ne yalan söyleyeyim dostlar şaşırıp kaldım

Türkçesi: Hilmi Yavuz

ALBA
Vadideki zambağın solgun ve ıslak
yaprakları kadar soğuk
Yanıma uzandı, şafakta

Türkçesi: Hilmi Yavuz

DÖNÜŞ
Görüyor musun, dönüyorlar; ah bak şu sakınsan
Devinimlere, ve ağır ayaklara,
Güçlükle atılan şu adımlara, ve o sonu belirsiz
Sendeleyişe!

Görüyor musun dönüyorlar birer birer,
Korku içinde, sanki yarı uyanmış uykudan;
Sanki kar duraksamalıymış gibi
Ve rüzgârda mırıldanmalı
yarı dönmeliymiş gibi geriye;
"Korkuyla Kanatlı" olanlardı bunlar
Dokunulmaz!
Kanatlı ayakkabının tanrıları!
Yanlarında gümüş tazıları
kokluyorlardı havadaki izi!
Heey! Heey!
Fırlayıp yağmalayanlardı bunlar;
Bunlar keskin burunlular
Kanın ruhu bunlar.

Dizginlere davranmamakta gevşek,
yüzleri solgun sürücüler!

Türkçesi: Ülker İnce

PAN ÖLDÜ

"Pan öldü. Yüce Pan öldü.
Ah! Eğin başlarınızı, siz kızlar hepiniz,
Ve ona çiçeklerden bir taç örün."
"Yaz gitmiş yapraklardan,
Sazlar da kurumuş belki,
Nasıl taç örebiliriz artık,
Nasıl toplarız çiçek demeti?"
"Dilim varmıyor, Sultanlar.
Ölüm hoyratın biriydi hep.
dilim varmıyor, Sultanlar.
Ne sebep gösterecek ki
Alıp gitti Efendimizi
Böyle kuru bir mevsimde?"

Türkçesi: Yaşar Anday-M. C. Anday

TAVANARASI

Gel, acıyalım bizden iyi durumda olanlara
Acıyalım dostum, unutma ki
Zenginlerin uşakları var, dostları yoktur,
Ve bizim dostlarımız vardır, uşaklarımız yok.
Gel, acıyalım evlenmişlere, evlenmemişlere.
Şafak küçük adımlarla giriyor
Yaldızlı bir Pavlova gibi
İşte benim isteğim yanı başında.
Yaşamda hiçbir iyi şey yoktur
Bu aydın serinlik saatinden
Birlikte uyanma saatinden başka.

Türkçesi: Yaşar Anday-M. C. Anday

Marianne Moore (1887-1972)

ŞİİR

Ben de pek hoşlanmıyorum şiirden: çok daha önemli şeyler
olmalı bütün bu zırıltıdan öte
Ne var ki insan katkısız bir nefretle okuyunca şiiri,
gene de
gerçeğin bir yeri olduğunu görüyor onda.
Kavrayabilen eller, açılabilen
gözler, gerekirse diken diken
olabilen saçlar, öyle şatafatlı yorumlara açık
oldukları için değil, yararlı oldukları için
önemlidirler. Anlaşılmayacak kadar uzaklaşırlarsa
asıllarından,
aynı şey hepimiz için de söylenebilir, anlamadığımız
şeye hayranlık duyamayız, denir: baş aşağı bir
tavana tutunan ya da yiyecek arayan yarasa,
ileri doğru iten filler, başıboş dolaşan bir at,
bir ağacın atında
yorulmadan duran kurt, sinekten huylanan bir at gibi
derisi seğiren oturaklı eleştirmen,
beysbol meraklısı, istatikçi uzman —
ne de onlar apayrı şeyler deyip
"iş yazışmalarına ve okul kitaplarına" karşı çıkmak
geçerli bir davranış olur; hepsi önemlidir
bu olguların. Gene de bir ayrım yapmalı insan:
sözde-şairler önem verdiler diye şiir olamaz her şey,
aramızdaki şairler her türlü gözü pekliği
ve saçmalığı aşıp "hayal gücünün
harf sektirmeyen titiz bekçileri olmayı üstleninceye"
ve "içlerinde kurbağalar olan düşsel bahçeleri"
denetimimize sununcaya dek kavuşamayız
şiire,
bu arada, bir yandan şiirin hammaddesini tümüyle
ham, öte yandan da sahici olmasını
istiyorsanız, o zaman ilgi duyuyorsunuzdur şiire.

Türkçesi: Cevat Çapan

Robinson Jeffers (1887-1962)

İNSANI SEV BÜTÜN BUNLARLA

Dünyamız, küçücük bir gezegen, ama ne kadar güzel.
Kuzeyde, Batıda, Güneyde hüküm sürüyor sular...
Alabildiğine renkler.. tam sessizliğe gömülmeden.
Sisler, yeryüzünün soluğudur—
Esintilerle sarmaş dolaş otlar, çırılçıplak kayalar,
Issız bir vaha, ırmak kıyısında küçük bir buğday tarlası,
Esirgenmiş ağaçlar altında bir dam.
Sev bunu, insanı sev bütün bunlarla.
Peki ama, çıkar-yol nedir?
Birtakım düşlere kapılıp yasak savmamak.
Yüce uygarlıkların yakıp yıkarak battığını,
Zorba hükümdarlar yüzünden çöktüğünü bilmek...
Kötülük ve yıkıntı kol gezerken, insan ya şerefiyle kaçmalı ordan,
Ya da en az çirkin olan topluluğa katılmalı.
Kökleşmiş kötülüklerdir bunlar.
İnsan, dürüst kalabilmek için,
Şefkat duymalı, bozulmamalı, kötülük dilememeli,
Bir de kanmamalı evrensel adalet ve mutluluk hayallerine.
Gerçekleşmeyecektir o düşler.
İşte bunu bilmek, ama yine de parçalar ne denli çirkin olursa olsun,
Tüm'ün güzel kaldığına inanmak.

Çirkin şeydir kopmuş bir el—
Dünyadan, yıldızlardan, tarihten kopmuş insan da öyle...
Düşüncesi de korkunç çirkindir, gerçeği de
Dürüstlük, bütünlük demektir.
En ulu güzellik, varlığın bütünlüğüdür.
Hayatın kutsal güzelliği.
Sev bunu, insanı sev bütün bunlarla...
Yoksa insanın acıklı kargaşalıklarını paylaşacaksın
Ya da gün karanlığa erdiğinde boğulacaksın umutsuzluk içinde.

Türkçesi: Talat Sait Halman

Conrad Aiken (1889-1973)

HOŞ DUYU

Bu şarkı içimi ılıtır seninle dinlersem
Seninle tat bulur yediğim ekmek

Ne varsa şimdi güzellik adına
Sen yoksun diye boynu bükük

Ellerin vardı oysa-gümüş tabaklarda izi
Bu kadehli tutardı-ellerin vardı

Gün gelip unutulacak senden kalan
Kimsenin aklına düşmeyecek seni anmak

Bu çarpan yüreğimdi-sonra sen geldin
Gözlerindi-ellerindi içimi yuğan

Atan sendin-vuran sendin deli dolu
sen yoksun diye yüreğim durmuş.

Türkçesi: Ö. Nutku-Tarık Dursun K.

SUNUŞ ŞARKILARI

XIX.

İyi bak, göreceksin, daldan düşecek yaprak,
Düşecek sessiz ota hiç ses çıkarmayacak...
İşte, elinde ancak çıplak bir dal kalacak,
Bir de ölü otlarda canı çıkmış bir yaprak,
Bir şey gelmiş de gitmiş. Olup olacağı bu.
Neydi bu düşüşteki gürültü patırtılar?
Zerrelerin savaşı dallarda, yıkıntılar
Yaprakta felaketli, alev alev yanarak?
Belirsizdi çağlardan öte bu sarsıntılar.
Sadece yaprak düşmüş, dal kalmıştı çırçıplak.
Dünya demişler buna: hepsi bu kadar ancak.
Görünmez bir başlangıç, bir yıkım kopartacak

Ivır zıvır işleri yaman atılımlardan.
Konuş: geçmiş gelecek devrimden nice hortlak
Dolar kısa sözlere. Girdap bizi yutacak.

Türkçesi: Talat Sait Halman

SENİNLE DİNLEDİĞİM ŞARKI

Dinlediğimiz şarkı, aşmıştı musikiyi,
Bölüştüğümüz ekmek, ekmekten çok kutsaldı;
Ama artık sen yoksun, her yer ve her şey ıssız,
Eskiden güzel olan ne varsa cansız kaldı.

Ellerin şu sofrayı okşamış, parmakların
Şu bardağı tutmuştu, ben görmüştüm kaç kere,
Seni anmasalar da bütün bunlar, sevgilim,
Hiçbiri son veremez bıraktığın izlere.

Onlarda gezindin de ellerin gözlerinle
Kutsallaştırdın ama hep benim canımdaydın,
Seni tanıdılar ya, hep hatırlayacaklar
Yine benim kalbimde, güzel akıllı kadın.

Türkçesi: Talat Sait Halman

Edna St. Vincent Millay (1892-1950)

HAYATIN KÜLLERİ

Aşk gitti, bıraktı beni, günler hep birbirinin aynı
Yemek gerek, uyuyacağım, isterim ki gece olsun
Fakat heyhat! Uyanığım, saatin ağır vuruşlarını duyuyorum
İsterim ki gün olsun gene, ağarsın karanlık

Aşk gitti, bıraktı beni, ne yapacağımı bilmiyorum
Şu ya da bu, hepsi bir benim için
bitirmeden bırakıyorum başladığım her şeyi
İşe yarar bir şey yok benim bildiğim.

Aşk gitti, bıraktı beni, komşular borç alıyorlar kapı çalıp
Hayat sürüp gidiyor gene, kemirip durması gibi farenin
Yarın gene yarın gene yarın gene yarın
Küçük bir sokak ve bu küçük ev var.

Türkçesi: N. Menemencioğlu

Archibald Macleish (1892-1982)

İSPANYOL ÖLÜSÜ

Bunun hesabı sorulmadı,
Gözyaşlarının hesabı sorulmadı, ama sorulacak.
Madrid'in, Barcelona'nın, Valencia'nın gözyaşları,
Bu gözyaşlarının hesabı sorulmadı
Almeria'nın, Badajoz'un, Guernica'nın döktüğü kan
bu kanın hesabı sorulmadı.

Gözyaşları yüzlerde kurumuş,
Kum üstünde kurumuş kan.
Gözyaşlarının hesabı sorulmadı, kanın hesabı sorulmadı,
Sorulacak bunların hesabı.

Çünkü Guernica'nın adamları konuşmaz,
Almeria'nın çocukları sessizdir.
Badajoz'un kadınları dilsiz.
Dilsizdir onlar, sesleri çıkmaz, sesleri çıkmaz.
Boğazlarını tıkamıştır oranın kumu.
Konuşmazlar, konuşmayacaklar da ve çocuklar
Almeria'nın çocuklarını usludur,
Kıpırdamazlar, kıpırdamayacaklar da.
Vücutları kırık, kemikleri kırık, ağızları
Çünkü ölüdür onlar, dilsizdir hepsi.

Yanılmayın,
Hesap sorulmayacak sanmayın.

Yanılmayın
Dökülen kanın hesabı sorulmamışsa,
Yalanın hesabı sorulmayacak sanmayın.
Yanılmayın,
Bunun hesabı sorulacak
Sorulacak ama,
Vakit var

Vakit var daha.
Bu yerlerde ölülerin vakti boldur

Badajoz'da, Guernica'da Almeria'da
Bekleyebilir, vakitleri var daha.
Vakit var,

Bekleyebilir daha.

Türkçesi: Melih Cevdet Anday

AYA YOLCULUK
Aramıza katılan varlık
göklerimizdeki gezgin,
yapraklarımızda göz kamaşması, sularımızda gümüş
O
en uzak düşüncemizde pırıltılı bir kaçamak
"konuğumuz ay" "parlak görüntüleri ayın"...
dokunduk sana artık!
Zaman başlayalı,
zamanın ta öncesinden beri, ilk insan
henüz vakti tatmadan, seni düşünmüşüz
Bir harikaydın bizim için erişilmezdin,
özlemlerin ulaşamadığı bir özlem,
aydınlığımız, yaşantılarımız ötesindeki ışık-belki
bizim anlamamız...
Artık
senin gecenin derinliğinde ellerimiz değdi sana.
Yol aldık üç gün üç gece,

en uzak yıldızlar yön verdi bize, ta ötelere tırmandık,
aştık karşımızdaki görünmez akıntıları, boşlukta
o yana bu yana yüzen toprağın döküldüğü yerlerde,
ardına düştük öteki tepenin, soğukla karşılaştık,
yüz yüze geldik ölümle-derinliğine inilmez hiçlikle...
Sonra dördüncü günün akşamı, indik,
demir attık, tan ağarırken ayak bastık kumsallarına
ve soğuk kumlarını geçirdik parmaklarımız arasından.
İşte duruyoruz burda, alacakaranlıkta, soğukta, sessizlikte...
ve burda, zamanın başlangıcında gibi kaldırıyoruz başımızı
Ta üstümüzde, aydan çok daha güzel bir ay,
hayran olduğumuz bir harika, erişilmez,
özlemlerin ulaşamadığı bir özlem,
aydınlığımız, yaşantılarımız ötesindeki ışık-belki
bizim anlamımız...
O, bir anlam!
bu sessiz kumsallarda, üstümüzde parlayan
yeryüzü,
aramıza katılan varlık.

Türkçesi: Talat Sait Halman

Edward Estlin Cummings (1894-1963)
(e. e. cummings)

anyone lived in a pretty town
kiminin biri bir nasıl kentte
(çanlar yukarı, çanlar aşağı
havalanır şirin havada)
bahar yaz güz gelir kış
yapmaz okudu, eder oynadı durdu.

Kadın da erkek de (ufak da tefek de)
kimininden hoşlanmazdı hiç
yok ekerler geneler biçerler idi
gün ay yıldızlar var yağmur

sezgisi yok mu çocukların çoğu
onun; hayır-birkaçı ancak bildiler
onu hiç kimse çok pek seviyor diye;
büyüdüler sonra unuttular)
güz kış bahar açar yaz

zaman çarpı şimdi, yaprakla ağaç, karla bekle kıpırda
Sevinci güldü, acısını böldü
Kuş çarpı
kimi ne duysa dünya olur
hiç kimseye
birileriler evlendiler, herkesiyle kuşandılar
hüngür hüngür gülüp geçtiler
horon dediklerini hep teptiler
(uyu, uyan, "belki"de sonra)
olmazlayarak düşleyip sürdüler

yıldızlar yağmur gün ışır ay
(şunu kardan başka kim açıklar:
çocuk bile aklının köşesini
unutur)
yukarı çanlarla aşağı çanlar
havalanır şirin havada
durur
gözlerini, günden bir gün
yumdu galiba—kimi öldü
(eğilip kimse öpmüş yüzünü)
halk yetişti de yanyan gömdü
azla biraz, geçerle göçtü

bütünle bütün, derinden derin
daha da pekten düşlerler uykuyu
kimi, hiç kimse: toprakla nisan
dilek çarpı can: olsa ve oldu.

Kadın da erkek de (çan da çene de)
yaz güz geçer kış bahar
ekip biçtiler, mekik döktüler
gün ay yıldızlarla yağmur

Türkçesi: Fred Stark

BİR ŞEY YİYEMİYORSAN .
Bir şey yiyemiyorsan bir cigara
tüttürmelisin, ama neyimiz var ki

tüttürecek: haydi delikanlı
gidip yatalım

cigara tüttüremiyorsan, türkü
söylemelisin, ama neyimiz var ki

türkü söyleyecek: haydi delikanlı
gidip yatalım

türkü söyleyemiyorsan, hiç olmazsa
ölmelisin, ama neyimiz var ki

ölecek: haydi delikanlı

gidip yatalım
ölemiyorsan, bir şeyler

düşlemelisin, ama neyimiz var ki
düşleyecek (haydi delikanlı
gidip yatalım)

Türkçesi: Suphi Aytimur

FALAN FİLANIM BENİM
Bir tanem iki tanem falan filanım benim
lucy halam geçen büyük

harpte bilse bir şey değil
üşenmez anlatırdı da
niye niçin ve neden

döğüştüğümüzü,
hemşirânım bizim

isabel ben diyim yüz
sen de bin
çorap ördü bir o kadar
kazak başlık boyun atkısı

eldivenler falan filan anneciğim
yatar kalkar dua eder benim için
öleyim filan diye
kahramanca tabii, peder bey bizim
bir avaze anlatırdı ne rütbeymiş
şahadet durur muymuş eski hali olsa
ah, o ara ben

deniz filan sırılsıklam
uzanmışım çamurlara falan
filan
(düşünüyorum,
falan
filan,
Gülüşlerini ama
Gözlerini dizlerini falan filanını senin

Türkçesi: Can Yücel

HİÇ GİTMEDİĞİM BİR YERDE

Hiç gitmediğim bir yerde, sevinçle ötesinde
her türlü yaşantının, kendi sessizliği var gözlerinin:
en ince kımıltında bir şey var içime gömen beni,
bir şey dokunamayacağım kadar bana yakın

kolayca açar beni en ürkek bir bakışın
parmaklar gibi kapamış olsam bile kendimi,
sen hep yaprak yaprak açarsın beni, Baharın
(dokunup ustaca, gizlice) açışı gibi ilk gülünü

ya da beni kapatmaksa isteğin, ben
ve hayatım kapanırız güzelce, birden
karın her yere özenle inişini
düşleyen yüreğince şu çiçeğin;

duyduğumuz hiçbir şey bu ülkede
erişemez gücüne sonsuz inceliğinin:
yapısının renkleriyle beni bağlayan,
öldüren, hiç durmadan, her nefeste

(bilmiyorum nedir bu sende olan, bu kapayan
ve açan; yalnız anlıyor içimde bir şey
gözlerinin sesini güllerden derin olan)
kimsenin yok, yağmurun bile, böyle küçük elleri

Türkçesi: Cevat Çapan

TANRIM ELİNİ ÖPEYİM
Tanrım elini öpeyim en hayretteki bu
gün için: yeşil sıçrayan dirileri için ağaçların
ve bir gökçül düşü için göğün; ve her şey için sonra
doğal olan bitimsiz olan evet olan

(ben ölmüşken diriyim gene şimdi,
ve güneşin yıldönümüdür bu; yıl-
dönümüdür bu, ömrün ve sevginin ve kanatların
ve sevinçli büyük oluşun, sonsuzlamasına toprak)

nasıl olur tadan dokunan işiten gören
soluyan derken bir büyük hiçliğin içinden
kaldırılan şöyle bir salt oğlu kişinin senden
kuşkusu ki kötürüm belleklere sana doğru?

(uyanık şimdi kulaklarımın kulakları ve
açıldı şimdi gözlerimin gözleri)

Türkçesi: Feyyaz Kayacan

maggie and milly and molly and may
maggie ve milly ve molly ve may
plaja gittiler (bir gün eğlenmeye)
maggie şarkı söyleyen bir kabuk buldu
öyle tatlıydı ki dertlerini unuttu
milly kıyıya vurmuş bir yıldızı kurtardı
beş cansız parmak idi ışınları
ve molly kovaladı korkunç bir şey
yarıştı yanında köpükler savurarak: ve
may eve döndü bir taşla, düz ve yuvarlak
dünya kadar küçük ve yalnızmış gibi büyük.
Çünkü neyi yitirsek (örneğin bir sen ya da ben)
denizde bulduğumuz her zaman kendimizdir

Türkçesi: Suphi Aytimur

ali ignorance toboggans into know
tüm bilisizlik kızakla kayar bilgiye
ve yorgun argın tırmanır bilisizliğe gene:
ama kış sonsuz değildir, hatta kar
erir; ve bahar bozarsa oyunu, peki sonra?

tüm tarih bir kış sporudur ya da üç:
ama beş olsaydı da gene derdim ki tüm
tarih çok küçüktür, hatta benim için;
benimle senin içinse daha da küçük.

Atıl (tiz sesli ortak mit) kendi mezarına
sadece ıskalayı tizliliğe tırmandırmak için
her madge ve mabel dick ve dave adına
-yarın bizim temelli adresimizdir

ve orada bizi zor bulurlar (bulurlarsa,
daha da uzaklara kaçarız: şimdiye

Türkçesi: Suphi Aytimur

Hart Crane (1899-1932)

MELVİLLE'İN MEZARINDA
Sık sık dalgaların altında, bu burundan uzakta
Boğulmuş insanların kemikten zarlarını elçi
Gönderdiğini görürdü. Baktıkça, sayılar
Tozlu kıyıya çarpar ve gözden kaybolurdu.

Ve batıklar geçerdi çan sesleri duyulmayan,
Ölümün cömertliğiyle o dağınık kanıtlar
Geri gelirdi, külrengi hiyeroglifler,
Uğursuz uğultular deniz kabuklarından.

Sonra dingin akımında upuzun bir kangalın
Denizin çırpınışı durur, hışmı yatışırdı,
Sunaklara yönelirdi orada tuzdan ağarmış gözler
Ve sessiz yanıtlar kayardı gökteki yıldızlardan.

Başka gelgit göstermiyor pusula, kadrant
Ve sekstant... Kabaran mavi sularda
Ağıt denizciyi uyandırmayacak.
Bu destan yaratan ulu gölgeyi deniz koruyabilir
ancak.

Türkçesi: Cevat Çapan

SOYUT BAHÇE
Ağacı üstünde elma, şehvetidir kadının-
Parıltılarla asılı, güneşten maskarası.
Ağaç, kesmiş soluğunu kadının; yeltenip
Yükselip üstüne dal dal, dilsizce dilli sesi
Çıkıverir gözlerine bir karartı perdesi.
Kadın tutsak ağaca ve yeşil parmaklarına.

Ve kendini ağaç sanar düşüncesinde kadın.
Rüzgâr kucaklayıp örer taze damarlarını,
Kaldırır onu göklere, uçarı maviliğe,
Ellerinin ateşini boğup gün ışığında.
Hiç anısı yok kadının, korkusu, umudu yok
Ayaklarındaki ottan ve gölgelerden öte.

Türkçesi: T. S. Halman

Ogden Nash (d. 1902-1971)

BANKERLERDEN BÜTÜN FARKIMIZ:
ONLAR PARALI BİZ PARASIZ
Bankaları övmek için yazıldı bu şiir.
Para şıkırtısı neymiş gör, hele bir bankadan içeri gir!
Bir de garip bir ses duyacaksın, ne kadın sesi o, ne su şırıltısı,
Bilirim duymuşluğun yok, o, binlik banknotların hışırtısı.
Mermer konaklarda oturmuş bankerler, hakları,
Boşuna mı yıllar yılı "Milli Kalkınma" diye bağırıp çağırdıkları!
Asıl, bir usulleri var, ona borçludurlar her şeyi, o bir bozulmaya
görsün, bankaların işi bitik:

Kısacası, paraya muhtaç olanlardan gayrısına açılır kredi.
Sizi bilmez miyim hiç, anlı şanlı bankerler, nasıl da kılı kırk yararsınız!
Siz, ev kirasını ödemek için borç istemeye gelen vatandaşları kuruş koklatmadan dehleyebilen milli kahramanlarsınız.
Evet. Siz, çocuğum doğacak diye iki yüz lira borç istemeye görsün bir dar gelirli, maymunlara zart zurt eden
Tarzan edasıyla bakarsınız suratına,
"İşine git, oğlum!" dersiniz, "Ne sandın burasını? Burası ne tefeci Şakir, ne emanetçi Sultana!"
Ama diyelim ki bir kalantor zat çıktı geldi bankanıza, olur a, milyonunu çiftleştirmek istemiş canı,
Bak, o zaman koruyucu melek kesilirsiniz. "Arzunuz, emriniz" demeye kalmaz, toslarsınız milyonu.
"Madem bir milyonu var, değil mi ya niye iki milyonu
olmasın?" derken hazret, iki milyon daha istemeye kalkar,
"Baş üstüne" yi bastırırsınız hemen, değil mi iki elde iki milyon emniyet akçesi var.
"Münasip buyurmuşsunuz" der toplanınca banka idare heyeti,
"Bütün isteğimiz bizim, kalkındırmak memleketi."
Kuzum bankaları yerdiğim sanılmasın sakın,
Bilmez miyim ne büyük işler çevirdiklerini onların !..
Bilmez miyim, "parayla bitmez iş, hayatın temeli sağlıktır,
mutluluktur" deyip gezen menfi unsurları ortadan
kaldırarak cemiyete ne büyük hizmetler gördüklerini,
Bilmez miyim, sağlığını, mutluluğunu korumak için beş on kuruş istedikleri vakit, o serserileri nasıl kapı dışarı ettiklerini! Bilmez miyim, Mukaddes Para'ya dil uzatmak ne demekmiş anlasınlar diye, bilmez miyim o insanları nasıl açlıktan öldürdüklerini!..

Türkçesi: Can Yücel

Langston Hughes (1902-1967)

ZENCİYİM BEN
Zenciyim ben
Gece gibi
Afrika'nın derinlikleri gibi kara

Köleydim her zaman
Saray basamaklarını temizledim eski Roma'da
Washington'da ayakkabı boyamaktayım şimdi

Emekçiydim her zaman
Mısır'da piramitleri kuran benim
Benim, harcını karan gökdelenlerin

Türkücüydüm her zaman
Afrika'dan Missuri'ye kadar yaydım türkülerimi
Çınlar kederli ezgisi onların her yerde
o tam tam ritmi

Kurbandım her zaman
Kongo'da kırbaçla dövdüler beni
Ve şimdi linç edilmekteyim Teksas'ta.

Zenciyim ben
Gece gibi
Afrika'nın derinlikleri gibi kara.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

ISA ALABAMA'DA
İsa zencidir
Silleyle sopayla dövülen kara:
Ah, aç sırtını kamçılara.

Anası Meryem:
Güneyde dadı,:
Ağzını açarsa yer tokadı.

İsa'nın babası Tanrıdır:
Beyaz efendi, yerin cennet,
Sevgini göster, merhamet et.

En kutsal piç,
Kan kusuyor ağzından,

İsa kara derili
Güneyde
Çarmıha gerili.

Türkçesi: T. S. Halman

ÜZÜNTÜ

Bana yanık türküler söyleyin,
Yanık türküler bana
Başka türlü türküler
Sefaleti unutturmuyor insana.

Avutucu bir şarkı okuyun,
Okuyun da kapansın yaram;
Öyle kötülük etti ki
Sevdiğim adam.

Anlamıyor musunuz?
Ağlayıp dövünüyor
Berbat bir adam için bir kadın.

Benim gibi kara kız
Benim gibi kara,
Üzüntüsü geçsin diye
Can atıyor içli şarkılara.

Türkçesi: T. S. Halman

BENDE
Ben de söylüyorum Amerika'nın türküsünü
Ben, karaderili kardeş.
Mutfağa yollarlar beni
Sofrada konuklar olunca.
Ama güler geçerim
Ve güçlenmek için
Çok yerim.

Yarın
Masada oturacağım
Konuklar gelince.
Yeltenemeyecek kimse
"Mutfakta ye"
Demeye.

Görecekler
Ne denli güzel olduğuna
Ve utanacaklar.

Amerika'dayım ben de.

Türkçesi: Ergin Koparan

Richard Eberhart (d. 1904-2005)

YİNE ÇANLAR ÇALIYOR
Yine çanlar çalıyor - gökyüzü yine karmakarışık
Kabuk kabuk dökülüyor şu sararmış solmuş rüzgâr bulutu
Islak - yıkanmış tepelere- vadilere çevrili gözlerimiz
Tohum toprağı zorluyor - dünya tomurcuklanıyor
Dalında cıvıl cıvıl bir muhabbet kuşu
Çilli bir serçe gençten bir fidana konuyor
Bir bulut geliyor üstümüze duruyor ak pak
Ele güne karşı eksek gözyaşlarımızı saklıyor
Avara bulutlar renk renk gökyüzünde
Daha yeni çamaşırdan çıkmış dünyamız- daha gün güneşlik

Gıcır gıcır gömleklerimizi giymişiz sokaklara düşüyoruz
Dağ taş marullar büyüyor - bir mantar başını eğmiş
Gözleri yeni açılan tüysüz kuş yavrularında
Bir umut bir umut.

Türkçesi: Özdemir Nutku-Tarık Dursun K.

Kenneth Rexroth (1905-1982)

KAÇIŞ
Yağmur pırıltıları var ışıltılı
Saçlarında, alnına düşen;
Islak gözlerin ve dudakların
Soğuk ve ıslak; katılıp kalmış yanakların soğuktan.
Neden bu kadar çok kaldın
Uzaklarda, neden yalnızca
Gece geç saatlerde geldin bana
Yürüyüp saatlerce yağmur altında, rüzgârda?
Çıkar giysilerini ve çoraplarını;
Otur ateşin karşısındaki koltuğa.
Ellerimle ısıtacağım ayaklarını;
Öpüşlerimle ısıtacağım göğüslerini ve uyluklarını.
Bir büyük ateş yakmak isterdim
İçinde, hiç sönmeyen.
Emin olmak isterdim senin taa içinde
Bir mıknatıs olduğuna, seni eve çeken.

Türkçesi: Güven Turan

HÜZÜNLÜ PAZAR
Kestane çiçekleri dökülüyor
Hastane ve yemek kokulu
Bomboş sokaklara.
Radyo kırıyor birinin
Yüreğini bir yerlerde
Kirli bir yatak odasında. Kimse
Dinlemiyor. Bir aşağı bir yukarı

Kilometrelerce
Bomboş ev dizileri.
Kimseler yaşamıyor bu şehirde.
Şehrin sınırları dışında
Yeşil-beyaz mezarlıklar.
Kimseler yok mezarlarda.
Dökme demir eski püskü bir çeşme
Uzun aralıklarla
Bir akıp bir duruyor avluda.
Kirli yatak odasında
Gencecik üç orospu barbut atıyor
Arada bir içlerinden biri, sesleniyor zara.
Başka tek söz çıkmıyor ağızlarından.
Kestane çiçeklerinin hepsi
Dökülünce sarı sarı
Güneş batacak ve yıldızlar parlayacak
Boş şehrin üzerinde
Ve kâğıtlar uçuşacak sokakta.

Türkçesi: Güven Turan

OAXACA 1925
Çok güzel bir çocuktun sen
Tedirgin yüzlü, gözkapakları yeşil
Kara dantel çoraplı
Pis bir barda karşılaşmıştık
Demiştin ki:
"Nada derler bana
Hiçbir şey istemiyorum senden
Senden hiçbir şey almayacağım
Hiçbir şey vermeyeceğim sana"
Ortalığa ay ışığı, çöp yığınları ve kediler saçılmış
Ara sokaklardan geçip
Seni evine götürmüştüm
Yoksul, dağınık odana

Ayakların kirliydi
Tırnaklarının cilası çatlaktı
El ele bir hafta geçirmiştik
Büyülenmiş gibi dolaşarak
Gitarlar, top sesleri, tropik yapraklar
Ve ay ışığında kara gölgeler
Barındıran boğucu
Bir yaz boyunca
Bir ömür boyu önce

Türkçesi: Güven Turan

Stanley Kunitz (d. 1905-2006)

APOLLO'NUN UÇUŞU

I.
Yeryüzü benim yurdumdu, ama orda bile
yabancıydım. Bu madeni kabuk. Yüzer gibi
yürüyorum. Yıldızlar arasındaki o eski savaşlarda
dev gibi topların gürleyişi! Biliyorum, yabancılıktan
hiç kurtulamayacağım, yolculuğum hiç bitmeyecek.
Özlemli diye belleyin beni, korkulu, yücelmiş bilin.
Ben aydaki adamınız, dev aynasında gezinenlerin
kırıntısı, borçların kök saldığı yerden ötede nabzı
atan ada biçimindeki evrenlere sıçramaya can atıyorum.
Sonsuz uzay, insan yüreğini kavrayıp sarsıyor, ama
yokluğun
tam orta yerinde hayat amansızca çağırıyor hayatı.
Merih'e
yollayın mektuplarımı. Ne haberler var Andromeda'daki
koskoca kıvrık burçtan ve Samanyolundaki yıldızlardan?

II.
Yabancıydım yeryüzünde.
Ayak basınca aya, başlıyorum
yeni kutsal kentlere

doğru şen ve kutlu gezilere
ta yabancı burçlarda.
Sıcak. Soğuk. Sessizliğin yanardağları.
Sükûnet Denizi
çalkanıyor ölçülmez kuvvetin kıyılarında.
Ve ötelerde
Yıldızların bütün usu.

Türkçesi: T. S. Halman

Theodore Roethke (1908-1963)

ANI

I
Düşlerin o ağırlaşmış dünyasında
Birlikte çekiyoruz içimize havayı.
İçimizde ölüyor dış dünya
Ve o biliyor beni tepeden tırnağa.

II
Dönüyor, gidecekmiş gibi,
Yarı kuş, yarı hayvan.
Rüzgâr kalıyor yamaçta,
Aşk her şey. Aşk, bildiğim ne varsa

III
Bir geyik su içiyor dereden
Bir geyik, bir de onun yavrusu.
Ben seyirtince peşlerinden,
Taşa dönüşüyor çimen.

Türkçesi: Cevat Çapan

KÖŞEBAŞI OKULU
Ot bürüyecek çevremizi gelecek yıla
Şimdi turp gibi sağlamız - şimdi gülüyoruz ya
Gelip geçişlerini seyrediyoruz ya kızların
Bahis tutuşuyoruz ya - kötü şaraplar içiyoruz ya
Yerimiz yurdumuz yok - işimiz gücümüz yok

Hani nasıl diyeyim - daha geçen yıl
Genç değildik ihtiyar da sayılmazdık ya

Hani hep genç belleriz kendimizi
Hani aslında duygusuz kişileriz ya.

Ölürüz - kavak yelleri başımızda
Hiçbir şey değildik bunca çağdır
Bunca çağdır asker bile olamadık ya,

Hakkımızı yediler bizim - perişanız
Gırtlağımıza dek yumruk gibi yalnızlık
En korkulu yerindeyiz ya - uykulu kişilerin
Ağarık yıldızlar bakar ya başucumuzda

Ağarık yıldızlar - orospular.

Türkçesi: Ö. Nutku-Tarık Dursun K.

Muriel Rukeyser (d. 1913-1980)

KAPILAR[11]
Bütün gün yola çıkmayı beklerken kulağımda sözler:
Şair hapiste, şair yeni ölmüş
sözleri sırtımızda, okuyoruz hepimiz. Ben ve oğlum.

Okuyoruz sözleri bütün gün:
dostlar, aşıklar, kızlar, torun
ve bütün gece uzak sevgiler
ve hiç görmediğim, yakınlık duyduğum şair

11 Kore'de hapis yatan şair Kim Chi ha'yı kurtarmak için yaptığı girişimleri anlatan şiir dizisi.

Eylemlerle, şiirler yoluyla,
türlü yakınlıklarımız-
ayrımlarda bizi ne birleştirirse,
dünyalar ötesinden, doğmayı özleyen
aşk, şiirler, adalet.

Yürümek dünya boyunca bu çığlıkların şairini bulmak için.
Ama bu yürüyüş, tüm gökteki sokaklardan uçmaktır.

Yürümek dünya boyunca, hava alanlarındaki insanlar arasından,
bu tepeler kenti, bu adalar okyanusu ateş mavisi, şimdi de bu kent.

Yürümek bu dünyada, evlerin yollarından geçmektir
sonsuz tuğla evler, akıp geçen dereler, şimdi bu çocuğun evi.

Yürümek sarp dağlar altında bu sarp kentin içinden
yönetenler zaman cenderesine sokmuş, elleri kıskaç; o güzelim
insanlar, kısaca girmiş de sessiz oturuyor yöneticiler
arasında, bana bakıyorlar.

Günleri içinde,
Geceleri içinde hücredeki şairin,
gürbüz bir çocuk koşmaya başlıyor yeni.
Taş basamaklardan çıkıyorum
şairin körpe karısının bulunduğu yere
kucağında bebeği.
Ağlıyor iki gözü iki çeşme,
Ama şairin oğlu bakıyor bana,
karısının anası da gözlerini dikmiş gözlerime
ıstırabının ötesinden. Evde ışıklar, her duvarı
söz duvarı yapan kitaplar.
Kadının eli sımsıkı
sarılmış bileğime, kaskatı bir çember
Sözden çok daha fazla çelik
kurtar kocamın hayatını.

İliklerime işliyor o sert çember.

Gürbüz çocuk koşmaya başlıyor.

8. Saman Tırmığıdır Anne

Kadın incecik bir araç,
kadın mapusane avlusunda bekliyor dualarla,
kadın bir saman tırmığının çatalları gibi
didiniyor, aşınıyor, pas tutuyor
oğlunun gövdesini cendereye soktukları
yerin avlusunda ipince bir yontu gibi.
Günbatımına karşı ince çatallardır kadın,
sarı aydınlığa karşı girintili çıkıntılı çizgiler,
ince bedeni orada saydam oluyor mertlikle,
yaşayıp ölecek saman tırmığının çatalları gibi
duracak karşımızda dimdik, nasıl oğlunun sesi
dünya ötesinden konuşup duruyorsa

Bir söylenti duyuyoruz oğlu öldürülürse
anne de kendini öldürecekmiş

Ama şimdi burada, yaşıyor
bu saman tırmığının incecik çatalları dimdik duruyor yalımlarda.

Türkçesi: T. S. Halman

Robert Hayden (d. 1913-1980)

"CESET YIĞINLARINDAN, KÜLLERDEN"
Ceset yığınlarından, küllerden
Dachau ve Buchenwald'ın örtülmemiş
çukurlarından geliyorlar-

Davut, Hirschel, Eva,
eskiden benimle hırsız-polis oynayanlar,
onların da yüzleri tıpkı seninki gibi

Johannesburg'dan, Seul'dan.
Çatışmaları bütün ufuklarda.
Ölümleri sarmış beni çepçevre.

Hedef olan sokaklarda koşuyorum,
aydınlıkta yarı kâbus
yarı ülkü, kaçmaktayım

Kaçamayacağımdan, ulaşıyorum
lağım çukurları gibi çirkin ve soğuk
bir hücreye, orda aziz Bahaullah var

Ve Tanrının sırrı,
zincire vurulmuş, Onun sancısı
bizim ağrımız ve merhemimiz.

Türkçesi: T. S. Halman

YAKLAŞIMLAR

I
Kış öldüresiye sürüp giderken
ağladı senin açık mezarının başında.
Yağan kar

II
Karanlık, karanlık.
Sendeliyorum el yordamıyla
Kibrit alevi.

III
Ay çiçekleri değil, güller
değil, izleri kumlara çıkmış kayalar
büyüyor burda. Ve çiçekleniyor.

IV
Şafakta sahanlığın üstünde
külrengi posta torbaları bekliyor;
tahtaları çakılmış bir tabut.

Türkçesi: T. S. Halman

John Berryman (1914-1972)

BİR KADINA

İllete hemen çare bulmalı, evet, yoksa böylesine sevdiğimiz
bu sımsıcak aydınlık çok sürmeyebilir.

Erkek, kendini karartıyor sanki,
şunun bunun için sırtını erkeğe dayamak zorundasın yine,
ama belki de sıra sana geldi artık.

Üç oğlun, siyasal çalışmaların
kocanın hukuk işleri, yatakta alabildiğine şehvet,
yazdığın öyküler, otuz bir yaşında bile
gövdenin bitmez tazeliği, evet, illete hemen çare bulmalı
bir ishal nöbeti gibi.

Belki de sen hem dua etmelisin hem de vazgeçmelisin
sabrının o tuhaf gücünden,
her gün, her zaman, daha gözüpek olmalısın.

Tek bir cennet ağacı garip bir taç olmuş,
İşkenceden kıvranan kızıl tepeler övünçle yükseliyor bu
sımsıcak aydınlığa.

Türkçesi: T. S. Halman

OYUNCAĞI, DÜŞÜ, DİRLİĞİ

Henry, zavallı Hemingway'e ağlıyordu
Hemingway umutsuzdu, ulaşmıştı sona,
Hemingway'in sonu,
Taşrada bir yemek odasında gözyaşları,
daha evlenmemişti, yıllar önceydi bu,
Tanrı kör talihi daha göndermemişti ona.

Bizleri tüfeklerden, babaların intiharından korusun Tanrı,
Kimin babası olduğunu düşünmen gerek
Kendini öldürmek istiyorsan-
kötü örnektir insanın kendi katili olması

Canevinde merhametti gizleyerek,
sevginin son ölümü, duygusunun son fışkırmaları.

Kapıda bir kız: "Aynasızlar başlamış dua etmeye"
Ama dönelim yine Hemingway'e,
o katı yürekli, üstün yetenekli insana.
Merhamet et, çekme tetiği, babacığım,
yoksa ömrün boyunca senin acını yaşayacağım,
başladığını öldüren öfken kıyacak bana.

Türkçesi: T. S. Halman

Randal Jarrel (1914-1965)

TARET TOPÇUSUNUN ÖLÜMÜ
Anam uykusundan Devlet'e düştüm, karnına;
Islak tüylerim donana dek, kıvrıldım.
On bin metre yukarısında
Yaşama düşünün toprağın, uyandım:
Patlamalar vardı, lekeler ve avcı uçakları.
Ölünce hortumla çıkardılar beni taretten.

SABAHTAN, DUA
Soğuk, ağır ağır, sessizce -
Ama dönüyor ya, bunca saat sonra:

Dışımda olan bir şeyi görmek -
Gün ağarıyor.

Tek bu gün için
Tuzun tadı tam tuz olsun dilimde:

Deliksiz bir uyku uyuyayım
Tek bu gece için.

Türkçesi: Fred Stark

Robert Lovell (1917-1977)

MACLEAN'S HASTANESİNDE: 1958
Hatırlıyor musun benimle duruşunu karanlıkta,
Ann Adden? Deliler evinde? Her şeyi-
Ben deli, sen benim için deli? Yüzüğümü getirmiştin hani,
o on iki kıratlık altın külçeyi... Jan Dark'ım benim,
doğru çizgiden ayrılmayan-
kaya gibi ah hiç konuşmayan! Hatırlıyor musun
Marion Anderson'u dinleyişimizi plaktan,
Mozart'ın Çoban Kralı'nı, Il Re Pastore'yi söylerken?
Ey Çekiçbalığı, Çelikbaşlı Alabalığı Dünyanın, elin
bir güldür senin! Hatırlıyor musun Mittersill'de nasıl
kaymıştık o korkunç yeryuvarlağının kabuğunda.
sanki her an onu kıracakmışız gibi-Jan Dark.
Sen ayakta. Ben ayakta...
Eğer unutursam seni, unutsun sağ elim de
bütün hünerini, Mara, cehennemim benim.

Türkçesi: Cevat Çapan

SATILIK
Zavallı şaşkın oyuncak,
şaşırtıcı bir savurganlıkla döşenmiş,
yalnız bir yıl oturulmuş içinde-
babamın Beverly Farms'daki yazlık evi
öleli bir ay olmadan satışa çıkarıldı.
Boş kapısı açık ve gizdeş,
şehirdeki evden gelmiş eşyası
ölü kaldırıcılar çıkar çıkmaz
gelecek hamalları beklemenin
sabırsızlığı içinde.
Annem, hazırlanmış,
seksenine kadar yapayalnız
yaşamının korkusuyla
ayı seyrediyor bir pencereden

yolculuk ettiği trende
ineceği istasyondan
bir sonrakine kalmış gibi.

Türkçesi: Cevat Çapan

Lawrence Ferlinghetti (d. 1919)

Allen Ginsberg'e

Geri gelen peygamberlerden biri O
Geri gelen takma saçlı peygamberlerden biri O
Ahd-i Atik'te bir sakalı vardı onun
Paterson zamanında kazıdı bu sakalı
Boynunun çevresinde bir mikrofon var onun
Bir şiir matinesinde takılmış
bir ozandan da fazla bir şey O
Durmadan şiir yazan bir ihtiyar O
Bir ihtiyar üstüne
her üç düşüncesinden biri ölüm olan
ve bir şiir yazan bir ihtiyar konusunda
her üç düşüncesinden biri ölüm olan
ve bir şiir yazan
Bir kraker kutusu üstündeki resim gibi
elinde kutu tutan bir adamı gösteren o resim gibi
bu kutunun üstünde de gene kutu tutan bir başka resim
ve sonsuzca değin küçülerek devam eden bu resim
ve her kez daha uzaklaşan daha uzaklaşan
bu büzülen gerçeğin resmi
Geri gelen peygamberlerden biri O

Gözden geçirilmiş bir raporu yerine yerleştirmek, işitmek ve
görmek için

bugünkü durum üstüne
Daralmakta olan dünyanın
gözlerinde kopçalar var onun
onlarla sıkıştırıyor

varlığın her ayağını ve dedikodu pabuç bağını
gerçeğin yapısını
O'nun gözleri dikili
bırakılmış her insan ve her eşya üstünde
ve bekliyor onları kıpırdasınlar diye
ölü beyaz bir farenin başında bekleyen bir kedi gibi
sakladığından kuşkulu
bir küçük varoluş parçasını
ve kibarca bekliyor O
kendisini ortaya koymak için
ya da kendisini ya da kendisini ya da kendisini
ve Tanrı'nın kuzusu gibi ağırbaşlı O
çılgın kaburgalardan yapılmış
ve her kuşkulu şeyi kapıyor
ve her kuşkulu kişiyi ve her kuşkulu şeyi kapıyor
inceleyerek sallayarak bir ipin ucundaki beyaz bir fare gibi
ve bu şey canlıdır sanıyor
ve onu konuşması için sarsıyor
ve onu canlandırmak için sarsıyor
ve onu konuşması için sarsıyor
Gece yerde sürünen bir kedidir O
ve menekşe saatta kendi Buda'lığı içinde uyur
ve atılmaya hazır üç elin sesini dinler
ve kendi kafatasının yazıtlarını okur
kendi varlık hiyeroglifini
bir değnek ucunda konuşan bir eşek boşluğu O
iki bacak üstünde bir alıcı-verici O
ve mikrofonu kulağına tutuyor O
ve duyuyor ölüm ölüm
Dili sarkmış bir kafası var onun
ağzının gerisinde
ve hayvanca bir dil koymuşlar
ve insan bir dil yaratmıştır.
başka hiçbir hayvanın anlamadığı

ve onun dili konuşuyor ve onun dili görüyor
ve onun kulağı işitiyor ve denildiğini
ve yapışıyor başına
ve işte Ölüm Ölüm
ve bunu söyleyecek bir dili var onun
başka hiçbir hayvanın anlamadığı
O yürüyen bir çatal köktür
başının ortasında tomurcuk bir gözle
ve gözü içe ve dışa dönüyor
ve görüyor ve delidir
ve delidir ve görüyor
Ve dördüncü tekil şahsın çılgın gözüdür O.
ki kimse söz açmaz ondan
ve dördüncü tekil şahsın sesidir O
kimsenin ondan söz açmadığı
ve bununla birlikte var olan
uzun bir başla külah yüzüyle
ve ölümün çılgın uzun saçı
kimsenin söz açmadığı
Ve kendisini anlatır ve ölümden söz açar O
kendi ölü anasından ve Rose teyzesinden
onların uzun saçlarından ve uzun tırnaklarından
ve gittikçe büyüyen ve büyüyen
ve onun konuşmasında geri döndüler onlar manikürsüz
Ve geri geldi o kara saçıyla
ve kara gözüyle ve kara pabuçlarıyla
ve raporunun kara kaplı kitabıyla
tek ayağı havada büyük bir kara kuştur o
hayatı belli eden sesi duymak için gelen
duyargasının kabuğu üstünde
ve kendi derisinden çıkıp gitme türküsü söylüyor O
ve diliyle gagalıyor bu kabuğu
ve gözüyle vuruyor bu kabuğa
ve görüyor ışık ışık ve işitiyor Ölüm Ölüm

kimsenin söz açmadığı
Bir baştır O bir baş görünümünde
ve onun görünümü bir kertenkeleye benziyor
ve onun çözülmemiş görünümü
dikiliyor kapıda bekliyor ve işitiyor
vuran el alkışlayan alkışlayan ve vuran
onun ölümünü ölümünü ölümünü
sarhoş aydınlığının ta kendisidir O
kendi sanrısının kendisidir O
kendi büzültücüsünün kendisidir O
ve dönüyor onun gözü dünyanın büzülen kafasında
ve duyuyor kendi organının konuştuğu Ölüm Ölüm
bir sağır ezgi
Dünyanın sonuna geldiği için O
ve o sözcüğü yapan titreyen ettir
ve o kendi etinde duyduğu sözcüğü söylüyor
ve bu sözcük, Ölüm'dür

Ölüm Ölüm
Ölüm Ölüm
Ölüm Ölüm
Ölüm Ölüm
Ölüm
Ölüm Ölüm
Ölüm Ölüm
Ölüm Ölüm
Ölüm Ölüm
Ölüm Ölüm
Ölüm Ölüm
Ölüm Ölüm
Ölüm Ölüm
Ölüm Ölüm
Ölüm

Türkçesi: Orhan Duru-Ferit Edgü

ŞİİR SANATI

(Sanatın bağımlılığı konusunda söylenmiştir.)

Beat Generation'ının yavruları bana şöyle dediler:
"Hem beat olup, hem de bağımlı olamazsın."
Haklısın, çok haklısın, adamım.
"Yalnızca ölüler ve esrar çekip kafayı bulanlardır.
her şeyi boşlayanlar. Bunlar anlaşılmaz kişilerdir"
demiştir W.S. Burroughs bir kez.
Ama ben onlardan değilim.
Hiçbiri değilim. İşte böyle adamım.
Tüm Beat Generation'ın varoluşçu olduğu hikâyesi
Üç paralık pırasa gibidir, yapmacıktır, düzenbazlıktır.
Varoluşçuluğun babası Sartre boş vermez. Her zaman
bağımlı olmak gerekir, diye bağırarak dolanır ortalıkta.
"Bağımlılık" onun en sevdiği küfürlerden biridir
Bağımlı olmamak düşüncesine, Beat Generation denilen
akımın sanatına, garanti, kasıkları çatlaya çatlaya
gülerdi üstat. Doğrusu bu ya, ben de aynı şeyi yapıyorum.
Sanırım, çağdaş Amerikanın şiirinin kar adamı Glnsberg de
aynı sözleri söyleyecektir size.
Çocuklar, bilin ki, yalnızca ölüdür bağımlı olmayan.
Beat Generation'ının peruklu nihilizmi, doğal sonucuna
ulaşırsa, yaratıcı sanatçının ölümü anlamına gelecektir bu
Sanatçının bağ'sız oluşu ise bir çeşit kendi kendini
öldürmesi ve aynı nihilizmin bulanık bir başka türüdür
ve de başka bir şey değildir.

Türkçesi: O. Duru-F. Edgü

FİDEL CASTRO ÜSTÜNE KORKU DOLU BİN SÖZCÜK
Mike'ın meyhanesinde çöreklenmiş düşünüyorum
N'olacak acaba
Castro'suz
Salamlı sandviçler ve tükrük hokkaları arasında
Hiçbir çözüm yolu göremiyorum
Bu gidişin sonu bir facia
Hiç bir çıkar yol göremiyorum
Reklamcılar ve allığı çıkmış manken karılar arasında
Ve burunlarını her boka sokup bütün işleri
Castro'yu psikopatın biri olarak göstermek olan parlak gazeteciler
Paşazadeler... bilirsiniz hepsi ruh hekimidirler
Ve Castro'yu iyice gözden geçirmişlerdir şahsen
Ve ona Komünist gözüyle bakmak için
İzinleri vardır ellerinde
Çünkü Sovyet komünizmiyle
sosyalizm arasındaki ayırımı
Pek iyi bilirler paşazadeler
Ve gözüne bakınca anlarlar paranoyak ve isterik bir zorba mı
Çünkü ellerindeki bilgiler ilk eldendir
CIA'in kişisel gözlemlerinden
Ve büyük tarafsız haber ajanslarından
Hearst cavlağı çekti ama ünlü Küba telgrafı hâlâ geçerli:
"Siz fotoğrafları çekin, ben savaşı ayarlarım."
Hiçbir çıkar yol göremiyorum
Bilardo oynayan paisano'lar arasında
"PERDENİN SONU" denecek sanki Fidel için
Görecekler hesabını
Olayların akışı içinde
Mike'ın meyhanesinin arka salonunda Amerikan bilardoları
Zıngır zıngır titreyen döşemenin üstünde
Kübalı Charlie başlarına geçip oynamaya başladığında
Özellikle "Bağımsızlık Piyangosu" adlısında
Her top ordan oraya dolanıp durur tek başına kalmış bir insan gibi

Dar geçitleri geçip düşer deliğe
Nasıl dolanırsa dolansın, ne yaparsa yapsın
Düşeceği yer bu deliktir işte
Bilardo topunun düşeceği çuha bir deliktir
Bir köylünün yeşil bir görünüme düşmesi gibi
Küçük deliğinde kıvranıp duruyorsun
Fidel
Ve yakında batacaksın
Olayların akışı içinde
Bir kovboy şarkısı homurdanıyor otomatik pick-up'da
"Altıma bir Cadillac çektim!" diye homurdanıyor kovboy
Küba'da çekmedi altına Cadillac'ı babalık
Dışarda, Amerika'nın yeni arabaları akıp gidiyor
Motorama'dan geliyorlar
Farları hiçbir zaman yeterince parlak değil
Bu geceyi delmek için
olayların akışı içinde
Üç boktan herif giriyor içeriye
Biri Çinli
Öbürü zenci
Üçüncüsü garip cinsten bir kızılderili
Görseydiniz derdiniz ki
Küba'da bir aşağı bir yukarı volta atmışlar ordan geliyorlar derdiniz

Ama hayır
Üçünün de kulaklarında duygaçlar
Amerika'nın biraz sağır kardeşliğidir bu
Bir deri bir kemik olanı
Yerleştirdi duygacı bir deri bir kemik kulağına
Ayrıca küçük pilli bir de radyosu vardı
Duygaç kutusunun boyunda
Radyo o her zamanki
Anma programlarından biri veriyordu
avazı çıktığı kadar bağırarak:
"Olayların akışı içinde

gün gelir bir halkın
kendisini bir diğerine bağlayan
siyasal bağlarını kesmesi
kaçınılmaz olur."
Hiçbir çıkar yol göremiyorum
Ne de bir kaçış
Senin dalga uzunluğuna ayarlanmıştı, Fidel
–Ama duymuyor o–
Hesabını görecekler, Fidel, benden söylemesi
Korkunç bir facia olacak
Hesabını görecekler, o bizden yürüttüğün Havana purolarıyla birlikte

Ve o ordu artığı şapkanla
(kim bilir belki onu da yürüttün)
Ve o beatnik sakalınla
Tarih belki temize çıkarabilir seni, Fidel
Ama biz tarihi beklemeden temizleyeceğiz seni
Tarih içinde temizleneceksin, Fidel
Temizlemek bizim işimiz biliyorsun
Çamaşır tozları ve sularından bol miktarda imal ediyor fabrikalarımız

Ve küçük bir şenlik yapacağız, Fidel
Senin oralarda bir yerde
Küçük bir şenlik
Türkçe'de dendiği gibi
Mike'ın meyhanesi önünden şimdi
Bir cankurtaran düdüğünü çalarak geçiyor
Bir gece yarısı cinayeti falan olmalı
Ya da buna benzer bir şey
Sakallı bir delikanlı kaldırımlara uzanmış
Her yanından kan boşanıyor
İşte küçük facian, Fidel
Geliyorlar kaldırıp götürmek için seni

Uzatıyorlar sedyeleri üstüne
İşte sonun bu olacak, Fidel
Olayların akışı içinde
Bir halkın
Filanfeşmekân uluslararası bağlarını
Gün gelir
Kesip atması kaçınılmaz olur
Ve United Fruit'un
Fidel
Nasıl olur da cevaplamazsın
Fidel
N'oldu kestiler mi dalgamızı yoksa
Bizim istasyonumuz zaten kapalı
Seninkini de kapattık, Fidel

Mike'ın meyhanesinde çöreklenmiş
Tam bir liberal gibi
Bekliyordum birilerinin bir şeyler yapmasını
Camus'nün Başkaldıran Adam'ını okumayı daha bitirmemiştim
Bu yüzden seni pek iyi tanıyamadım, Fidel
Enine boyuna arşınlıyor olmalıydın odanı
Seni götürmeye geldiklerinde
Onlara dedin:
"Ya Vatan ya Ölüm!"
İşte ölümün, Fidel
Çocukluk kahramanlarından biri
O namuslu Abraham gibi
Onun da böyle bir savaşı olmuştu biliyorsun
O da bir çeşit kurtarıcıydı biliyorsun
(Savaşında hiç kimsenin ölmediğini göz önünde tutarsak)
onu da öldürdüler, Fidel, bunu da biliyorsun
olayların akışı içinde
Fidel... Fidel
Tabutun geçiyor, Fidel
Caddeler ve sokaklar arasından, o hiç görmediğin ara
sokaklar arasından

Gecenin ve gündüzün içinden
ve beyaz leylaklar avluda açarken, Fidel
Senin o faydasız gezin sona eriyor
Gene de sona ermiyor
Gene de faydasız değil
Şu başımdaki defne dalını
sana sunuyorum, Fidel

Türkçesi: Orhan Duru-Ferit Edgü

Denise Levertov (d. 1923)

BEŞ GÜN SÜREN YAĞMUR
Çamaşırlar asılı limon ağacında
yağmurda
ve otlar uzun, kaba.

Zincirleniş kopuk, gerilimi
güneş ışınlarının kırık.
Öylesine hafif bir yağmur
ince kıpırtılar
sallanıyor sert yapraklar üstünde.

Allar giyin! Kopar yeşil limonlar
ağaçtan! İstemiyorum
unutmak kimliğimi, bir zamanlar içimde yananı
ve asmak gevşek ve temiz, bol bir giysi

Türkçesi: Güven Turan

Bob Kaufman (1925-1986)

MAPUSANE ŞİİRLERİ

1.

Kötülüğün paralellerine açılan bir hücreye oturmuşum,
yıldırımın Ben'i milyonlarca Ben'e bölmesini bekliyorum.
Bir kafeste, kendi kendisiyle baş başa olmak yetmiyor insana.
Her delikte, her mapusun karşısında olmak istiyorum.
Kapılar dönüyor, birbirlerine çarpıyor kapılar, her çarpış bir
son, bang!

Mal, kızıl bir gürültüyle toz oldu, taşlayıp cehennemi?
Ağzı leş sarhoş, esrarı çekmediği için kutluyor kendini.
Kara, mürekkeplenmiş mezar taşları üstüne bırakılmış
parmak izleri,
çatır çatır çatlayan çelik duvarlardan kara acı sesleri,
benim öz yarama varan. Ben ki her zaman başkasının bir
parçasıyım.

Suçluların yabanıl sesleri, kulağıma aynasızların
mırıltılarından daha hoş geliyor.
İnsan ruhunun kapılarını mahkûm etmekle uğraşan yük
gemileri
suçlama limanlarına, suçluluk dubalarına yollanmışlar.
Aynasızlar ne yer, ne içerler, Sokrates'i mi? Desene bizim
kafadarlar her zaman içerde.

2.

Ressam, şöyle güzel bir mapus çiz bana, sulu boya çılgın hücreler
Ozan, acının yaşı kaç? Sarı kalemle yaz.
Tanrı, sen de cam tavanın üstüne bir gök kondur
Şimdi ihtiyacım var yıldızlara,
bu çığlık ve kişiye özel cehennem havası içinde yolu
göstermek için.
Girişler, çıkışlar, giriş-çıkış-yukarsı-aşağsı, Uygar salıngaç
Burda-beni-şimdi-Dinle-seri-şimdi-hep burda, şöyle ya da
böyle.

3.
Hücreler evreninde mapusta olmayan kim var? Zindancılar.
Hastaneler dünyasında hasta olmayan kim var? Doktorlar.
Altın bir sardalye yüzüyor kafamda.
Oh! bir şeyler biliyoruz, insanoğlu, bir şeyler üstüne.
Jazz gibi ve zindan ve Tanrı gibi bir şeyler.

4.
Pelte gibi titreyen bir biçim veriyorlar şimdi
Herhangi bir oğlanın Muscatel Başkanı olmayacağını kim
söyleyebilir
Kızıyorlar ona, çünkü o da onlardan biri
Külrengi beyaz lekeli çıplaklık kokan
Parmakları 00'ın oturağını kavramış Bay Amerika yıkanmak
istiyor.
Bakın! yerde, Amerika'nın üstüne yatmış-
Ne yapıyorum- bir acıma var içimde?
Çıkar çıkmaz ordan, beni öldürmelerine yardım edecek
Beatnik'lere karşı şüphesiz özel bir hıncı var.

5.
Midesinde çınlayan vidalar, et cıvatalar, karman-çorman
Kendi toplumu kırıntı gibi düştü karnına, şişkin
Görün Amerikan büyük yel değirmenini, kendisine karşı cirit
atan
Eski sağlam döl, Amerika'nın başını döndüren türden
Başarı, yolların çizdiği kıçının kıyıcığında iz bırakmış
başarılarla dolu başarılar, bir maçta kırık gol.
Acı çekmeyi bırak Jack, yapma bize. Biliyoruz.
ki bu ülke yeryüzünün en güzel ülkesi, yalan mı?
Dayanamadı, Sarhoş, üç numaralı Hücrede.

Türkçesi: Ferit Edgü-Orhan Duru

William Dewitt Snodgrass (d. 1926)

SORUŞTURMA
Lambanın altında kanlı gibi görünmüyor ellerim.
Ya yalan söylemiyorlardıysa o kötü tarih kitapları
Ve sırası gelince utandırırlarsa seni?-
Pek beklediğin yok kendini ölmüş olarak görmeyi.

Nerden bilebilirsin kafandaki günahların
Gereksiz bir şey gibi uzak bir göze yansıyacağım?
Elbet senin de kusurların var; ermişlik
Tasladığın yok, ama kanlı gibi görünmüyor ellerin.

Suç değil kıskanılmak ya da karın tok olmak;
Kimsenin canına kastetmemişsin. Kim yadsıyabilir
İnsanca, doğal bir şey olduğunu sendeki eğilimin?
Belli ki hiç de ölmüş görmeye niyetin yok kendini.

Daha geçen hafta söylediydi yorumcular
Yabancı generallerin bile ölmesi gerekmediğini
Sıradan suçlar için. Herhalde kendin açıklardın
Suçunu, kanıt olduğunu görseydin kendi ellerinin.

Aç olsaydın, kim vazgeçerdi ekmeğinden
Kavga etmeden? Kendimi aç bırakmamak,
Ün ve servet uğrunda çalışmak zorunda insan.
Kimse istemez elbet kendini ölmüş görmeyi

Gene de savaşlara dönüyor insanlar, eski yalanlar değil
Onları baştan çıkaran. Kendileri biliyor nedenlerini.
Artık övünülmeyecek bir dünya olmuşsa dünyadan
Ve ellerin kanlıymış gibi gelmiyorlarsa sana,

O zaman biri olmalı - nasıl kaçtılar ama
Onlara uygulayacağın adaletin elinden?
Düşmanlarını astın, çıkardın ortaya gizli hesaplarını,
Şimdi de gözün almıyor kendini ölmüş görmeyi

Ve ayarı bozuluyor her şeyin. Uzanabilirsin yatağına.
İnsanlar aç diye yineleyerek. Çocukları ağlıyor.
Gerçekten ağlıyorlar. Ama seni çağırmıyorlar.
Sen şimdi uyumana bak, pek kanı gibi değil ellerin.

Ya da haber filmler gösteren karanlık sinemaya git.
Dikenli teller diz boyu ölüler arasında dolaş.
Avuçların terliyor, tıpkı öyle hissediyorsun sen de.
Son umudun kendini ölmüş olarak görmek.

Oysa senin kanın akmadı onlarınki aktığı zaman.
İnsanlar bıçak taşıyor. "Ben değilim! Ben değilim!"
Perde boşalıyor, kimseyi göremiyorsun suçlayacak
Kendi elindeki kan bile kana benzemez,
Sen kendini ölmüş görmeyi göze alıncaya dek.

Türkçesi: Cevat Çapan

Allen Ginsberg (d. 1926-1992)

AMERİKA
Amerika her şeyimi verdim sana, şimdi bir hiçim
17 Ocak 1956 ve iki dolar yirmi-yedi sent.
Kendi kafam bile bir destek değil bana.
İnsanlarla savaşı ne zaman sona erdireceğiz Amerika?
Al şu atom bombasını da kıçına sok.
Kafam bozuk, Amerika, bir de sen üstüme varma,
Kafam yerine gelene dek şiir miir de yazmayacağım.
Söyle bana Amerika ne zaman melekleşeceksin sen?
Ne zaman bakacaksın mezarlıktan Amerika?
Ne zaman milyonlarca troçkistine yakışır olacaksın?
Amerika, kitaplıkların niçin gözyaşı ile dolu?
Amerika, Hindistan'a yumurtalarını ne zaman yollayacaksın?
Amerika bu senin kılı kırk yarmalarından bıktım artık.
Ne zaman süpermarket'e gidip, şu güzel gözlerim için
gerekenleri alabileceğim?
Amerika, her şeyin bir yana, eksiksiz olan bir sen varsın

bir de ben, öbür dünya değil.
Şu makinelerine de dayanasım kalmadı Amerika, bil.
Bende bir ermiş olmak isteğini sen uyandırdın
Bu tartışmayı çözmek için bir başka yol olmalı.
Burrouhs şimdi Tanca'da, sanmıyorum ki geri dönsün
korkunç bir şey olurdu bu
Sen de korkunç musun Amerika yoksa bir oyun mu bu?
Saplantımdan döneceğimi sanıyorsan aldanıyorsun.
Öyle üstüme varma Amerika, ne yaptığımı biliyorum ben.
Amerika, erikler çiçek döküyor.
Aylardır gazete okuduğum yok, her gün cinayetten birisi
kodesi boyluyor.
Amerika, Wobblie'lere tutkunum ben.
Küçükken tüfektim Amerika, özür mözür de dinlemiyorum
şimdi her fırsatta esrar çekiyorum.
Günlerce evde oturup iş olsun diye kilerdeki gülleri
seyrediyorum.
Chinatown'a gittiğimde kafayı çekiyorum ölesiye, ama
hiç kimselerle yatamıyorum.
Bu işin içinde bir şamata olduğunu sanıyorum.
Ah! sen beni Marx okurken görmeliydin Amerika.
Ruh doktorum hiçbir şeyin yok diyor.
Hiçbir şeyim yok gerçekten, Tanrı'ya yakarma dahil.
Mistik görünümlerim ve kozmik titreşimlerim var yalnız.
Amerika, daha sana Max Amcam Rusya'dan döndükten sonra
ona yaptıklarından söz açmadım.
Sana sesleniyorum Amerika
Heyecanlarının daha Time eliyle yönetilmesine göz yumacak mısın?
Ben Time'a tutkunum Amerika.

Her hafta bir tane alıp okuyorum.
Köşe başındaki şekercinin yanından geçerken kapağı beni
gözlüyor.
Onu Berkeley Halk Kitaplığı'nın bodrum katında okuyorum.
Sana hep sorumluluktan söz ediyor. İşadamları ciddi.

Film yapımcıları ciddi. Herkes ciddi, ben hariç.
Zaman zaman Amerika ben değil miyim diye düşündüğüm oluyor.
Yeniden kendi kendimle konuşmaya başladım işte.
Asya bana karşı ayaklanıyor Amerika
Bir meteliklik talihim yok.
En iyisi ulusal kaynaklarımı inceleyip, onlara dönmek.
Ulusal kaynaklarım, biliyorum, iki parça esrar,
binlerce cinsiyet organı, saatte 11000 mil hızla giden
bir özel basılmaz edebiyat ve yirmi beş bin tımarhane.
Cezaevlerimden ve beş bin güneş ışığı altında saksılarda
yaşayan fakir fukaradan söz etmiyorum.
Fransa'daki kerhaneleri kaldırdım, şimdi sıra Tanca'da.
Katolik olmasına katoliğim ama gene de Başkan olmak istiyorum.
Amerika senin bu alık ve çılgın havanda nasıl kutsal bir
yakarma yazabilirim?
Dörtlüklerime Henry Ford gibi devam edeceğim, yazdıklarım
onun çıkardığı otomobiller kadar kişisel,
üstelik her biri değişik cinsiyetten.
Amerika dörtlüklerimi peşin para 2.500 dolardan satarım sana,
eski dörtlüklerimi de 500 eksiğine alırın.
Amerika Tom Mooney'i serbest bırak.
Amerika İspanyol cumhuriyetçilerini kurtar.
Amerika Sacco ve Vanzetti ölmemeli.
Amerika ben scottsboro çocuklarıyım
Amerika, yedi yaşımdayken anam hücre toplantılarına
götürdü beni, orda bize leblebi satarlardı, bir karneye
bir avuç leblebi beş sent ve söylev beleşti herkes
bir melekti orda Amerika ve işçilere karşı iyi
duygularla doluydu herkes içtendi Amerika ve bilemezsin
parti 1833'te nasıl iyiydi ve Scott Nearing ne hoş
bir ihtiyardı Bloor Ana bir seferinde nasıl da
ağlatmıştı beni bir kez İsrael Amter'i de görmüştüm.
Orda. Her biri birer casus olmalıydı onların.
Amerika biliyorum gerçekten savaşmak istemiyorsun.

Amerika onlar Rus haydutları biliyorum.
Ruslar onlar Ruslar ve Çinliler. Ve Ruslar. Ve Ruslar.
Ruslar bizi canlı gövdeye indirmek istiyor. Lüpletmek istiyor.
Gücünden çılgına dönmüş Moskof. Elimizden
arabalarımızı ve garajlarımızı almak istiyor
Chincago'yu ele geçirmek istiyor. Onun kızıl Reader Digest'a
ihtiyacı var. Bizim otomobil fabrikalarımızı
Sibirya'ya taşımak istiyor. Benzin istasyonlarımızı
o büyük iğrenç bürokrasi yönetsin istiyor.
İyi bir şey değil bu. O kızılderililere okuma yazma
öğretmek istiyor. Onun büyük güçlü kuvvetli zencilere
ihtiyacı var. Bizi günde on-altı saat çalıştırmak
istiyor. İmdat,
kapalı kapıların gerisinde
içindekilerin gece doyumsuz dolaştığı,
çıplak gölgelerin sessizce birbirini aramaya çıktığı
ışıksız bir evde
Amerika bu iş ciddi.
Amerika ben bunları televizyona bakarak çıkarıyorum.
Amerika doğru mu bunlar?
Hemen çalışmaya başlamam iyi olacak. Öyle görülüyor.
Ama orduya yazılmak istemiyorum, ne de fabrikalarda
tasviye tekerleği çevirmek, miyobun biriyim,
üstelik de kafadan çatlak.
Amerika dönsün çark. Nasılı masılı yok. Şu oğlan
omuzlarımızla dönsün.

Türkçesi: Orhan Duru-Ferit Edgü

WALT WHITMAN'IN BİR TEMA'SI ÜSTÜNE AŞK ŞİİRİ

Sessizce gireceğim odaya, evlilerin arasına süzüleceğim
gökten inmiş gövdeler çevremde, uzanmış çıplak ve
hırçın beklerken, kollarıyla gözlerini kapatacaklar
karanlıkta,
kafamı sokacağım omuzlarının ve göğüslerinin arasına,
enselerini, ağızlarını öpeceğim, derilerinin kokusunu içime
çekerek tanıyacağım sırtlarını, acılı karanlıkta kamışın
dikliğini karşılamaya hazır gergin bacakları okşayacağım,
delikten, kaşınan kafaya dek keyifle devinen kamışı da
çıplak titreşen kilitli gövdeler, sıcak dudaklar, kalçalar
birbirine vidalı
ya gözler, parlak ve sevimli, bakışlarda ayrılıkta büyüyen
gözler!
devinimdeki burukluk, sesler, eller saçlarda kalçalarda gezinen,
yaş dudakların yumuşaklığını tadan eller
çarşafa düşene dek yoğun aklık, karınların uyumlu
gelgiti...
sonra kadın bağış diler
erkekteyse tutku gözyaşları
birden kalkıyorum yataktan ardımda içtenlikten son
ayrılık öpücükleri
bilincim uyanmadan oldu bütün bunlar pancurların,

Türkçesi: Salih Bozok

ÖLÜM KORKUSU

Neyim var benim böyle olup olacağım bu mu?
Öncenin ve sonranın sinir çizgilerinden
Kurtulmuş bir varlık yok mu? Bugün pencere açık

Hava dolu içeri, eteklerinde
Piyano ezgileriyle, sanki "Bak, John," diyor,
"Sana şunları şunları getirdim" - yani
Birkaç Beethoven, biraz Brahms,

Birkaç seçme nota Poulenc'ten... Evet,
Yeniden özgür olmak bu, hava, dönüp gelecektir hep
Çünkü sadece bu işe yarar.
Onun yanından ayrılmayacağım, korku yüzünden

Kimi merdivenlerden yukarı çıkamıyorum,
alamıyorum kimi kapıları, yaşlılık korkusundan
Bir kuru başıma, yolun akşam sonunda
Beni ters bir baş selamıyla karşılayan

Öteki benliğimden başka kimse bulamayacağım diye:
"Nicedir görüşemedik, ama yine birlikteyiz ya, önemlisi bu."
Yolumun üstündeki hava, kısaltabilirsin bunu,
Ama esinti kesildi ve sessizlik son söz."

Türkçesi: Talat Sait Halman

William Stanley Mervin (d. 1927)

ASYALILAR ÖLÜRKEN
Ormanlar yok edilince karanlıkları kalır
Kül büyük adımlarla izler mal sahiplerini
Sonuna değin
Varacakları hiçbir yer gerçek değildir
Kalıcı değil.
Su yollarının üstünden
Ördekler zamanında ördek gibi dizilmiş
Köylerin hortlakları göğe yükselir
Yeni bir alacakaranlığı yayarmış gibi

Yağmur yağar açık gözlerine ölülerin
Durmadan yağar anlamsız sesiyle
Ve ay onları bulduğu zaman her şeyin rengini
almış olur onlar

Geceler de yaralar gibi-kaybolur ama iyileşmez
bir şey

Yaralar gibi kaybolup gider ölüler
Kan zehirlenmiş tarlalara karışıp gider
Acı-o ufuk-
Kalır

Mevsimler yükseklerde salınır
Yaşayan hiçbir şeyi çağırmayan
Kâğıttan çanlardır onlar

Yıldızları Ölümle her yere yürür mal sahipleri
Yükselen duman gibi gölgelere yönelirler
Işıksız ince alevler gibi
Onlar ki geçmişleri yoktur
Ve ateştir tek gelecekleri

Türkçesi: Cevat Çapan

Richard Howard (d. 1929)

BEYOĞLU'NDAN
Sevgili Anne, şu anda dışarı bakıp sayıyorum da
on tekne var - değil, bir düzine.

Bu aydınlıkta ya da onun yokluğunda, bana
gözün alabildiğine, Boğaziçi'ni,
Marmara boyunca Kadıköy'ü,
Haliç üzerinden Üsküdar'ı seyrettiren bu garip
gök boşluğunda, aşağı yukarı bir düzine
tekne -her birinde bir ışık, her biri—
aydınlıkta sere serpe - suya takılı mücevher gibi,
ağır ve sessiz; belki de onlar gökyüzünün
taktığı elmaslar,
başka nice mücevherlerin Yeşilköy'den Ankara'ya
ve ta Doğu'nun dört bir yanına uçuştuğu yerde ışıl ışıl;
göremez oldum, yitirdim ufku
son birkaç dakikada - hiç belli olmuyor.

Daha önce görünüyordu - diyelim ki en azından bir saat önce
balkonumuz hizasındaki
minarenin kapısı açılmıştı da
mintan giymiş bir adam çıkmış, ellerini ağzının çevresine
koyup göğü inanılması zor denecek kadar
gür bir ezan sesiyle doldurmamış mıydı?
Müezzin batan güneşi haykırarak uğurladıktan sonra
görünmez olduğu yerde
halka halka ampuller var şimdi,
Türk olmayan - turkuaz firuze olmayan - dünya
lacivert artık. Her ışık
bir elmas, tıpatıp on iki tekne gibi;
bu balkon bile (onlara) elmas gibi görünüyor-
senin sevdiğin mücevherlerden,
Topkapı Sarayı'nda gördüklerimizden, Anne:
"Anka kuşunun gözyaşları" yazılı kehribar taneleri
yılanların renksiz beynine
işlenmiş büklüm büklüm bayraklar;
gece, ay ışığında bile, mührünün balmumunu eritip
akan ve gök yakut olan mor yakut;
kölelerin dilleriyle yalaya yalaya biçim verdikleri
menevişli zümrütler ışıldıyor camekânda:
taşlar, elmaslar, pırıltılar! Biraz daha ötede
bunları umursamayıp alaya alan deniz ve gök, bir de artık.
görünmeyen yarımadalar. İstanbul'un
havası, taşı toprağı tarihi taklit eder-
göğü değiştirir, denizi zincire vurur, yerin her rengini
boğarcasına süzer,
toz ve kül bırakır ancak: öğleyin ay ışığı.
Bugün öğleden sonra -üçüncü günümüz bu- felaketti.
Anne, sevgilim, burada her şey
felaket: kapatılmış, yenilenmekte,
taş taş üstüne, kırık dökük, içler acısı, yetersiz,
yeniden yapılmakta, yerle bir,

kullanılmıyor artık, içi dışına çıkmış, yıkıntı
içinde, perişan, biraz tamir görmüş, onarılmaz durumda
allak bullak, eskiden muazzammış ama,
yıktırılmış, şerha şerha, yangın yeri, kir pislik, soyulmuş
çalınmış, çapulcuların eline düşmüş, yara bere, görkemliymiş de
yağma edilmiş, depremde çökmüş, yitmiş, yanmış,
yarı kalmış Padişah ölünce,
kazısı yapılmamış doldurulmuş, yeri belli değil artık-
tek kelime söylemeden
otele döndük, alacakaranlığa, manzaraya.
Ama geceleyin ışıldıyor bu küller, toz toprak kıvılcımlanıyor;

Sultanım zeberceti gibi sarı ve soluk,
sonra ansızın alı al, ay bir Yunan yangını olup
fışkırıyor. Baktıkça geçmişin var oluşunu duyuyorum:
ayın yükseldiği an;
bu kent, ölü yakan ateşte gömülüyor
ta eski Konstantinopolis'e, sonra Bizans'a,
S odada, arkamda
radyoyu açıyor, avaz avaz,
havayı yaman bir musiki dolduruyor, müezzinin sesi kadar gür-
"Finlandiya" - Sevgili Anne,
hatırlar mısın, hani bir yıl kuzey korsanları
olmuştuk? Her Pazartesi günü, bizim Petersen Hanım, derse
Sibelius'un "Gümüş şarkılar Defteri"yle
başlardı ay: "Ey Göller Ülkesi,

masmavi akıp giden ırmaklar." Elbette von Karajan
daha iyi yorumluyor bunları;
ne de olsa Viyanalı korsan. Ama gerçek ne?
Yazık ki bilmiyorum, Anne, ayırt edemiyorum gerçeği
sahtelikten: çocuklar
çember olmuşlar Sibelius'un çevresinde,
çığlık çığlığa, kara Finliler sansın kuzey korsanları olmuş onlara-
bizdik o çocuklar, şarkılar söyledik,

acı çektik, oradaydık. Neredeydik?
Gerçek değil miydi yoksa, sırf bu gerçek olan - kendinden-
hoşnut, coşturucu

buradaki ve şimdiki cümbüş, ay ve İstanbul?
Bütün o sabahların gümüşü gitmiş mi sen ve ben Büyük Göllerde
kuzey korsanlığı oynadığımızdan bu yana?
Üstüme üstüme geliyorlar, onların elindeyim artık.

Böylesine bir musiki beni çağırıyor kendi iç âlemine,
minareden yükselen

her haykırış gibi bir buyruk. İnsanın üstüne gelince geçmiş,
nasıl bir yer bulmalı ona,

nasıl inanmalı şu andaki
ışıklarla durgun denizin oynayışına?
On iki teknem çekip gitti kara limandan, sonra Galata'dan
bir vapur yola çıktı usulca —
gece yarısı ikiye böldükleri köprüden —
geçip kendini karanlığa atarken buldum aradığım cevabı
(Şarkılar defterinde, bana yardım
ettiğin gibi değil, yerinden yurdundan ayrılmış
üstatlardan yoksun olduğumuzdan değil: Vladimir ve Marcel var ya)
Başka bir dünya var—işte
bu dünyada; geçmiş, bugünün canevinde
ya da hiçbir yerde değil. İstanbul'da bunu buluyorum en çok:
hiçbir yerin kenti bu, varla yok arası,
bulunması zor hiç yer, tam Baudelaire'e göre
"hastane, kerhane, hapishane, araf, cehennem"
Sibeliüs'a benzer bir musikiyle, tartışmanın,
ötesinde bir incelik, göze görünüyor demek gerekmeksizin
Sesleri duyulmasa, gerçek İstanbul
kendini görkemle barındırıyor, baştan başa süprüntü.
"Kuzey korsanları olduğumuz yıl" burada Mavi Camide,
kazanılmayan, verilen bir ışığa,

bir sese, bir anıya dayanan loş bir ihtişam. Hiçbir şey kalmamış,
ama hiçbir şey ayrılıp gitmiyor: işte
Türk lokumundan Türk zevkine
kadar kendini gizleyen Kutsal Akıl budur.
"Finlandiya" bile sona eriyor, ama bitişi bir teselli
getiriyor insana, Anne,
son bir ferahlık: Finler Türkmüş!
Aynı dili paylaşan Moğol asıllılar—Ural ve Altay dilleri—
"başlıca özellikleri
seslilerin uyuşumu, bitişkenlik
ve tutarlılık:" Şiir gibi geliyor kulağa,
şiirin ta kendisi gibi ne dersin?
hele hatırlayınca Sibelius'un doğum yerini,
Finlandiya'da Turku'da doğduğunu, S ışığı söndürüyor,
odamız elmas olmaktan çıkıyor artık;
Galata'dan kalkan vapur
Sarayburnu'nun yanından geçiyor. Sana sevgiler, Anne, bir tanem,
bunları Avrupa yakasından,
şu anda Beyoğlu'ndan yazıyorum. Richard.

Türkçesi: Talat Sait Halman

Gregory Corso (d. 1930)

UCCELLO

Hiçbir zaman bu savaş alanında ölmeyecek onlar
ne kurtların gölgesi içine alacak sürülerini ne de savaşı
yitirmek için bekleyen ufka değin uzlaşmış buğdaylar

Hiç ölen olmayacak alçak midelerine tıkılsın diye
ne de yığın yığın atlar parıldayan
gözlerinde
Kimsenin bu alanda ölmediğine inanmaktansa
açlıktan titreşelim diyecekler kuru dilleriyle

Hiçbir zaman ölmeyecek birine sarılı
savaşanlar

Soluk soluğa birbirine bakarak ölünmez ki hiç
kımıltısız ışıklar hiçbir şey yok ellerinde
salt bir at soluk soluğa bir at kalkan kalkanın ardında
ışığın yaldızladığı bir miğferli göz
ah ne güç ölmek mızraklarının örtüsü içinde

Ya bu sancaklar! işaretlerini öfkeyle sürüklemek
istermişçesine
göğün karanlıklarına açılmış bu sancaklar
En soğuk ırmakların kenarına çizilmiş ordular
sanki demirden kafatasları sıralanmış —
kimse ölmeyecekmiş gibi sanki
her savaşçının ağzı bir şatodur türkülerle dolu
her demirden yumruk düşlerde bir çan

Altından çığlıklar
ne çok isterdim böyle bir savaşa katılmak!
elinde parlak mızrağıyla kırmızı bayrak kara atına
binmiş gümüşten bir savaşçı hiç ölmemek sonsuz
olmak isterdim
savaş tablosunun o yaldızlı prensi

Türkçesi: Salih Bozok

Sylvia Plath (1932-1963)

LADY LAZARUS
Bak, gene yaptım işte.
Her on yılda bir
Nasılsa buluyorum bir yolunu —

Bir çeşit yürüyen mucize, derim.
Bir Nazi abajuru kadar parlak,
Sağ ayağım

Bir kâğıt baskısı,
Yüzüm, şekilsiz, ince
Yahudi'den bir çarşaf.

Sıyır örtüyü
Ey benim düşmanım.
Nasıl, ürkütüyor muyum?

Burnum, göz oyuklarını, eksik dişlerimle?
Bu kokan soluk
Bir günde gider.

Çok geçmez, çok geçmez
Mezar kovuğumun yediği etim
Yerini bulur üstümde

Ve ben gülümseyen bir kadın.
Daha otuzuncu baharımda.
Kedi gibi dokuz canlı.

Bu üçüncü şimdilik.
Ne aşağılık iş
Yok etmek her on yık.

Nasıl milyonlarca lif.
Seyretmek için doluşan
Ağzı çekirdekli kalabalık

Soyuyorlar beni elleriyle, ayaklarıyla—
İşte büyük striptiz.
Baylar, bayanlar,

Bunlar ellerim,
bunlar dizlerim.
bir deri bir kemik olabilirim,

Gene de tıpatıp aynı kadınım.
On yaşındaydım ilk keresinde.
Kazaydı.

Kararlıydım ikincisinde
Sonunu getirmeye ve geri dönmemeye.
Bir deniz kabuğu gibi

Kapanmış sallanıyordum.
Durmadan çağırmaları, yapışkan inciler gibi
Bir bir ayıklamaları gerekli böcekleri üstümden.

Ölmek
Bir sanattır, her şey gibi.
Eşsiz bir ustalıkla yapıyorum bu işi.

Öyle ustaca ki insana korkunç geliyor.
Öyle ustaca ki gerçeklik duygusu veriyor,
Bu konuda iddialıyım sanırım.

Bu iş değildir bir hücredeyseniz eğer.
Güç değil bu işi yapıp hiç kımıldamamak
Güç olan güpegündüz

Büyük bir gösterişle
Aynı yere, aynı yüze, aynı hoyrat
Bağrışmaya dönmek:

"Bir mucize!"
İşte bu beni yıkan,
Bir ücreti var

Yaralarıma bakmanın, bir ücreti var
Nabzımı yoklamanın —
Gerçekten atıyor kalbim.

Bir ücreti var, büyük bir ücreti var hem de
Bir sözümü duymanın, dokunmanın,
Kanının bir damlasının

Ya da saçımın, giysilerimin bir parçasının
Ya, ya, Herr Doktor.
YA, Herr Düşman.

Sizin esirinizim ben,
sizin değerli eşyanız,
O som altından bebek,

Hani bir çığlıkta eriyen
Dönüyorum ve yanıyorum.
Büyük ilginizi küçümsediğimi sanmayın.

Küller, küller—
Karıştırıp duruyorsunuz.
Et, kemik, başka bir şey yok—

Bir kalıp sabun,
Bir nişan yüzüğü,
Bir diş dolgusu, altın.

Herr Tanrı, Herr İblis
Sakının
Sakının.

Küllerin arasından
Kızıl saçlarımla dirilip doğruluyorum
Ve solurcasına insan yiyorum.

Türkçesi: Cevat Çapan

SİSTE KOYUNLAR
Tepeler bir aklığa atılıyor.
İnsanlar ya da yıldızlar
Kaygıyla bakıyorlar bana, düş kırıklığına uğratıyorum onları.
Bir soluk çizgisi bırakıyor tren.
Ey, yavaş,
Pas renkli at.
Nal sesleri, hüzünlü çanlar —
Bütün sabah
Kararıp durdu sabah.
Dışarıda bırakılmış bir çiçek,
Bir sessizliği tutuyor kemiklerim,
Uzak tarlalar yüreğimi eritiyor.
Cennete götürmekle
Korkutuyorlar beni,
Yıldızsız ve babasız, karanlık bir suya.

Türkçesi: Şavkar Altınel

Michael McClure (d. 1932)

ÇOCUK
Kimdi bu insan-Aslanlar düşlerimde yürüyen
duvarları tansık bir odada
esneyen koca bir bebekten ben?

Kimdi o insan-Aslanlar yüzleri yeleli
beşiğimin üstüne eğilen kutsamak için beni
Onlar mıydı "Ruhumun ve aklımın sanatçısıyım ben" diyen
Parşömeni içime tutturan?

Uyurken görüyorum kendi kendimi-
uyuyan bütün çocuklar bedensizdir
Sonsuz evrende düş gören devlerdir
tombul bacakları yumuşak yorgan altında uzanmış

VE BENİM ÜSTÜMDE KALKARLARDI
ve onların geçişlerinde küçümenceciktim
onların keskin dişlerini ve bıyıklarını ansıyorum
gülümsemek için eğildiklerinde —
ve odamın içindeki tüylerinin kokusunu

KİMİM BEN, ANSIMIYORUM
Ama biliyorum
gücüyüm
bir milyon aşkın!

Türkçesi: Ferit Edgü-Orhan Duru

John Wiener (d. 1934)

GECENİN İÇİNDEKİ SESLER
Deniz kuşları ırmağın üstünde
Gece düşlerimde süzülüyorlar.
Işık gündoğumuna dek yanıyor
Ben doğuyorum, o sönüyor.
Sabahın 5.45'i
Soruyorum kendi kendime acaba o gece de bağırışıyor
muydu deniz kuşları anamın kulağına
Ama biliyorum ki şimdi duyulan sesler onların sesi.
Başımızın üstündeki uçaklarla aynı zamanda
Ve ölülerin tenha fısıltısıyla
Kimi zaman bir araba ile
Ya da bir kamyon uzaktan

Türkçesi: Ferit Edgü-Orhan Duru

ARAP ÜLKELERİ[12]

"Cahiliye" adı verilen İslâm öncesi dönemde büyük bir Arap şiiri vardı. Bu büyük şiir klasik biçim ve özünü XIX. yüzyıla kadar koruyarak geldi.

XIX. yüzyıldan bu yana, hemen hemen bütün Arap şairlerinde Arap bilinci, çağdaşlaşma, içinde yaşadıkları tarihsel bağlamın zorladığı ulusal ve toplumsal sorunlar, bir umut ya da öfke biçiminde şiirin başlıca izleri olarak ortaya çıktılar. İster simgeci, ister gerçekçi, ister yurtsever eğilimli olsun, özellikle 1880 yılından itibaren ve daha sonra iki büyük savaş arasında, diri ve işlevsel bir şiirin geliştiği görülüyor. Bu şiirin öncüleri Mısır'da Hafız İbrahim (1872-1932), Barudi (1839-1904), Şevki (1868-1932); Irak'ta Rusafı (1875-1945) ve Zahavi'dir (1936).

Ancak bu şairler, başta "Kaside" olmak üzere Arap şiirinin klasik biçimlerine bağlıdırlar, yenileşme biçimlerin de değil izleklerindedir. Bu dönemin şairleri yeni düşünceleri eski biçimler içinde söylemek yolunu seçmişlerdir.

Bu aşamadan sonra Lübnanlı ve Suriyeli Halil Matran (1876-1940) ile biçimsel yeniliklere ve özgür koşuk'a doğru bir eğilim başlar.

Çağdaş Arap şiiri (şiirleri) hiç kuşkusuz simgecilik, gerçek üstücülük gibi önemli şiir akımlarının etkisinde kalmış ve bunları özümsemiştir.

Öncü, araştırmacı şiirin en önemli temsilcisi Lübnanlı-Suriyeli Adonis (Ali Said, d. 1930) bütün Arap ülkelerinde biçim ve dil bakımından çok etkili olmuş bir şairdir.

Cezayir, Tunus ve Fas'ta Fransızca ikinci dil durumunda bulunduğu için bu ülkelerin şairleri Fransız şiiriyle yakın ilişki kurmuşlardır, bazı şairler (Tahar Ben Jelloun, Kateb Yasin, Muhammed Hayreddin vs.) şiir dili olarak Fransızca'yı seçmişlerdir.

12 Cezayir, Fas, Filistin, Irak, Lübnan, Mısır, Sudan, Suriye, Suudi Arabistan, Tunus, Ürdün.

CEZAYİR

Abdülkerim Akkum (d. 1915)

OKYANUS
Burdayım işte bugün seninle / Göz kamaştırıcı bir söyleşi
Ey okyanus iyi dinle şarkımı
Biziz karıştıran uyumlu ritimlerimizi
Bu çölünde yaşamın
Sensin tek dostum
Yetti bana ağzımın suyu akarak bakmak güzelliğine
Doldurdu tıka basa hüzünlü gönlümü
Dostlarımınkinden daha güzel
Doluyor varlığın içime
Varsın ya sen varsın ya bu yetmez mi
Gidermeye sıkıntımı
Sen değil mi sende karanlığın dışındaki özgürlük
Birleşmiyor muyuz ikimiz de
Yazgısında
Gecenin
Günün

Çok yakınında kalacağım bugün,
Umut getiriyorum sana koru beni
Övüyorum ezginin büyük devinimini
Bengi görünüşü çatlayan dalgaların
Uzaklardan gelen yankımı
Binlerce katlanmış

Güzellikten bir çiçeklik oldun bize
Toplantı yeri
Durdurmuyoruz adını yaymayı
Büyüklüğün kurumun
Daim doğurcu gizemisin sen
Ey ululuk çalgısı ey göz kamaştıran ışıltı
Ey biricik

Tükeniyor ezgim tansıklarını istemeye
Esinin beslediği yaşam kaynağımız
Sınırsızlığa kurulu gür kaynağımız
Rüzgâr başladı mı çılgınlığa barış yapan atamız
Ey gümrenen ateşli kızgın aslanımızı

Başlayınca rüzgârlar gürlemeye
Yıldırımlar çakınca üstünde
Kaplayınca bulutlar ufku
Gece sınırlayınca yaşamı
Korkmuyorsun

Ağları parlayan
Balık avlayan
Çıplak güzel kızlar geliverince
Başlıyor içinde ezinç
Seğirme yüzünde
Suyunun maviliğinde
Bayılıyorlar güzelliğine
Eğiliyorlar üstüne
Büyüleyen gözgüne

İçinde bengi gerdanlığı kaydırak taşları
denizin titrediği

Türkçesi: NuriPakdil

Henri Krea (d. 1925)

TARİHTEN ALINAN DERS
Sabrım donuşuyla paramparça saat
Bir ölümü bekleyiş
Yorgunluğun dondurduğu gözyaşları
Çok görmek nefret ettiğimi
Ütkulu kaygım için benim
Her zaman bezginliğin sonunda
Yolunu şaşıran metroların ağzında

Bir uyur gezer andını bozan gibi
Sıkılı yumruk
Yüzyılına basan bir kötülüğü hesaplıyorum
Ne anlamı var
Mutsuzluktan sonra tasarlanan yaşamın
Ne anlamı var şimdinin
Tasarılı öldürüm kural oldukça

Yaşıyor olmaktan söylemeliyim utancımı
Unutmuşum beni sevenleri
Artık sevmeyenleri
Kalıyorum alıştığımız uzayda
Tarihe sövüyorum
Ve oturuyorum çağdışı
Geçici heveslerin mevsimlerin
Geleneklerin düze ve dolapların
Evet duygunum ben
Bu yeryüzünde titreyen her şeye
Ve bazen düşünürüm
Dünya değiştirmeli diye/

Değiştirip seçmek ölümü
Taş taş kalmak olaylar karşısında
Ve bırakmak kısacası
Her şeyi olduğunca
İğrenç

Ama sağlamdır halkım bir sonsuz su düzlemince

Gösterir o bana doğru yolu
Hoşnutum iyiliğinden
Bir sonsuz varlık gibi görürüm onu
Baba yerini tutan
Ben ki yetim kaldım doğmadan önce
Enez yerim içinde

Biliyorum açıktır tan

Ölümlü sabırsızlık

Tek bir gülüşün
Azıcık ücreti
Aynı son
Aynı başlangıç
Aynı bunalım
Seni yitirmenin sonsuza dek.

Sen
Bir dudağın anlattığı
Yakalanmaz çok güzel.

Türkçesi: Kaya Öztaş

Kateb Yasin (d. 1929-1989)

NEDJMA YA DA ŞİİR YA DA BIÇAK

İki kadehi de silme kanla doldurmuştuk Nedjma'nın gözleri
iri iri açılıyordu ağaçlar arasında
Bir ut sesi yaylara övgüler düzüyor ve onları güneşi emmiş
kan gibi kara bahçelere dönüştürüyordu
benimdi Nedjma sımsıcak yüreğin altında paha biçilmez ten
yığınından taptaze dumanlar tütüyordu
Nedjma biz düşlere dalalı milyonlarca yıldız izledi bizi.
ölümsüz olarak düşünürdüm seni hava gibi o bilinmeyen
şey gibi
Ama ölüyorsun işte, aklım başımda değil ve ağla
diyemiyorsun bana artık...
O susuz geceler nerde Nedjma? Hani başka uykulara barınak
olsun diye sırtımızda taşıdığımız geceler!
Şu Arabistan şiirinin görkemini yitirmemeliydik, değil mi
Nedjma?
Sana görklü bir divandan parçalar okumuştum Nedjma, ama
şimdi kopuk kopuk çıkmakta sesim, ıssız bir müzik

içindeyim, yüreğini ne kadar kendimden koparıp atmak
istesem boşuna, parça parça, zerre zerre, yine dönüp
bana geliyor o
Oysa destanda geçerdi adımız, türkülü ülkeler aşmıştık,
Nil'in öte yakasına geçince gülen ağıtçı kadınlar
izlemiştik...

Şimdi Cezayir girmiş aramıza, bir siren sağır ediyor
kulaklarımızı, bir vinç güzelliğini alıp götürüyor
Güzelliğin geçip gitti belki Nedjma, ama senin tertemiz
suyun hâlâ sıçrar durur hayran gözlerimin önünde
Ve camiler tek tek yıkılıyordu güneşin mızraklarıyla,
Constantin ateşten çıkıyordu sanki en amansız
yangınlarla
Nedjma çalıların gölgesinde durmuş ağza alınmaz meyveler
yemekteydi
Bir şair kenti kırıp geçirmekteydi
Ben surlar boyunca yürüyordum aklımdan çıkarmak için
camileri
Nedjma gülümsedi meyveleri koynuna soktu
Şair taşlar yağdırıyordu bize itin köpeğin ve soylu
kentin gözleri önünde...

Sonra emirler geldi halka armağanlar dağıttılar ramazan
bitmişti
Kızgın tepelerin üstünde ışıl ışıl sabahlar doğuyordu,
kokulu bir yağmur karnını yarıyordu kaktüslerin
Nedjma binitimin dizginine asılmıştı, billur serpiyordu
çölün kumuna
Bak Nedjma kumda altın tozuna bulanmış ayaklarımızın
izlerine bak!
Göçebelerin gözleri üstümüzde, onların çığlıklarıyla
sözcüklerimiz delik deşik
Hurma ağaçlarının şu yumuşak yıldız kalabalığına uzayıp
gidişini bir daha görmeyeceğiz
Deveciler şimdi bizden çok uzakta, onlar son olarak

Kuzeyde konaklayacaklar!
Nedjma dizgini kastı, ben atalarımız gibi kasları gelişmiş
bir hecine eğer vurdum.
Endülüs gözden kaybolmuştu, tek söz çıkmıyordu ağzımdan,
boğulup gitmiştim onun soluğuyla, adını söyleyebilmek
için bir hayli zaman geçti
Nedjma uyuyordu, öylece duruyordu, aklımı başımdan
alan memelerini okşayabiliyordum ben de...
Böne'daydık, ağaçlar çiğde içinde, Nedjma hurma
yapraklarıyla donatıyordu her yanımı
Uyuyordu Nedjma koyda uykuya varmış bir tekne gibi
durgun yüreğinin altında aşk kanamaktaydı
Aç Nedjma o dillere destan gözlerini, zaman geçiyor,
yedi yıl sonra öleceğim ben, bu yedi yıl içinde
yalnız koma beni, insafsız olma!
Nedjma gözlerini kapayınca en derin kuyular kazın, kazın
ki geceler tuzaklar gibi aksın oraya
Doğrayın düşlerimi yılan doğrar gibi ya da Nedjma'nın
uykusuna götürün beni, bu yalnızlık canıma yetti!

Türkçesi: Güngör Demiray

Yusuf Septi (d. 1943)

GELECEK
Birazdan bilmiyorum tam ne zaman
görünecek bir adam kapınızda
inleyen yabanıl aç kalmış
acı bir çığlık silahı
elinde yeğni bir değnek

Bir geç bir yaralı
yürüyecek güçlükle size kadar
dokunacak elinize omzunuza ya da
ve yardım isteyecek sizden
ve komut

Er geç-yineliyorum sana bunu
gelecek birisi çok uzaktan
isteyecek mutluluk payını
nedeni olduğunuz bir mutsuzluğun
gösterecek size

Sen ey
benzerlerinle
baltalayan toprak düzeltimini

Türkçesi: Nuri Pakdil

FAS

Allal El Fassi (d. 1910-1974)

BAHÇEDEKİ GÜVERCİN
Güvercin bahçede işte uyandırılmış acılarım
Ezgisi tutulduğunda yurtsamaya
Hiçbir ölçünün sınırlayamadığı

Sesinle yardım mı etmek istiyorsun bana
Ruhunu kanını ateşleyip körüklediğin
Bırakacak mısın yabancıyı kaçmaya
Bahçedeki güvercin özgürsün sen
Geçebiliyorsun bir daldan öbürüne
Avlayacaklar mı sezdin mi bir korku
Gidiyorsun alıp başını
Konumu daha güzel yerlere doğru

Düşündün mü hiç beni güvercin eziliyorum
Buralarda
Benim toprağım değil buralar ne de
Bu ülke yurdum benim

Etimde ruhumda çelikleşen ilkeyi
Sürgünle yadsıyorum sanma güvercin
Sürgün
Cezaevi
Nedir ölüm sevi için
Onu geri veren bir ülkede

Ama ağlıyorum uzak konutlarını
Atalarımın dostlarımın ülkemin insanlarının
Eybengi bir tatla en yüce sevinçlerle
Zaman zaman yakınlaşan konutlarımız
Koruyorlar onlar bende
Sonsuz bir ev sahibinin yerini
Kuruluyorlar belleğimde

Dokunuyorum parmaklarımla onlara
Gözlerimin önündeki bu konutlara
Ki duruyorlar sınırında bakışımın

Türkçesi: Nuri Pakdil

Abdüllatif Laâbi (d. 1942)

DOĞU ÇAĞRISI

1. Bulmaya çalışıyorum yerini
kalbimdeki bu atışın
boğazımdaki sesin
arıyorum kaynağını
arıyorum merkezini
göğsümdeki bu depremin
bu iç kanama
bu ur
bu Doğu
eşeliyorum beynimi
atardamarlarımda izliyorum bu vuruşu
kovalıyorum çılgınlığımda bu kabarcığı
ciğerlerimde bu oksijen balonu
bu ele geçirilmez kaynak kabartılarımda
bu dolaşım bu akım
batıdan gelen bu kasırga
bu Doğu
ama bu bölünmeyen bedenim
ama bu akan kanım
üst üste mezbahaya dönüştürdüklerinden beri Ürdün'ü

Körfez'in kalelerini
Kudüs'ü

2. Bütün gece kar yağdı üstüne Kudüs'ün
düşümde Kudüs kavranılmıyordu
ölümün örtüsünü çekmişti üstünü

bir de başıboş asker örtüsün
yabanıldı Kudüs
adsız gizliyordu bedenindeki dövmelerini
gizliyordu kubbelerini
bağış bağırlar
yalnızca göstermek için tırmıklanmış yamacını
can çekişiyordu düşümde Kudüs
akbabaları gözetleyen surların üstünde
ve oğullar ağlıyorlardı
boğazında bıçak
gizeldi Kudüs
kıvrılıyordu ölü yatağında
ilerek geriye hazırlanmış kefenini
kabul etmiyordu son aptes suyunu
kar yağmıştı üstüne bütün gece Kudüs'ün

V. Gördüm Şam'ı Beyrut'u
yaslı
Kudüs'ün yası değildi ama bu
duvarlarını kaplayan Şam'ın Beyrut'un
yazıtlar söz ediyordu birinden
bilinmiyordu toprak
ve Kudüs döl yatağı
Şam Beyrut
maymunu andıran acıklı kızlar
ardında simgesel cenaze arabalarının
son firavunun
düşmüş altına vuruşların
aşırı yorgunluktan
ve bulunç ezincinden
kanıyordu Kudüs
birdenbire sonra
uğruyordu saldırıya bir yalgınla
tüşkürüyordu Ürdün'ün öte yanından
benzeri ama farklı

Kudüs'ün yerine geçiyordu Amman
o denli genişti ölülerin dolduruldukları çukur

4. Gece
yazgı gereği cinayetin
ayrıcalıklı yeri olması gerekiyormuş
gibi gece
yıkıntılar, kanlar
otuz bin yiğit ölü
otuz bin akan yıldız
Doğu'nun kırmızı parlayan şafağı
arabı bitiren arap
utancın binlerce portresinde doğranmış umut
parlak kırmızı armalar üstünde
ağılı hükümdarlık tahtlarının
yıkıntılar, kanlar
yerle bir edilen Zarka
alev alev tutuşan tarlalar
ayarları altın Neron-bücür-kral-çıkarcı

5. Ey Bağdat
haykırmıştık bununla birlikte
Babil'dir bu gerekiyor ortadan kaldırılması
gidiyorduk kurmaya yıkıntıları üstünde
kardeşlik kentini
işte yabanıl Batı'nın sürüleri
ve yabanıl Doğu'nun
çullandılar adillerin üstüne
egemen olsun diye para babaları
ve Atlantik ötesinin uşakları
yeteneklisiniz doğrusu duygusuzlukta
umursamazlıkta
biliyordunuz ama çekilen sonsuz acıyı
bu halkın çektiği o sonsuz acıyı
bununla birlikte biliyordunuz

yerine getirilmesi gerekli görevi
Şam ey Bağdat
bana yalan söylemiştiniz şimdi biliyorum
doluşuyorlar saraylara biliyorum
biliyorum şimdi
Hangi iç karartıcı ahlaksızlık gizleniyor yüreklerinde

Türkçesi: Nuri Pakdil

ANTLAŞMA TÖRENİ
Geldin
en sarp en engebeli acılara
yürüdün parmaklık kapıya
birbirine karıştı
gülümsemelerimiz
hoşgeldin sözlerimiz
gecede dönen iki yalım
havada haçlar
havada sarmallar
ölümsüz sekizin güzelim sarmalları
sonra güneşler yükseldi içimizde
geldi
yitik ve bilmediğimiz adalar
tanıyıp uzaktan seslendik onlara
insan yüzümüzün belirdiği
bu uzun yolculukta

Bir şeyler söyledin bana
işte yeni bir ses
göğüs kafesimin içinde
sesimle uyum arayan bir ses
vuruyor işte ikisi birlikte
karışıyor onunla
yoğunlaştırıyor onu

Bir şeyler söyledin bana
ama bir mırıltıyla
gözlerinin ilkyaza seslendiği
mutluluk sabahlarında tomurcuklanan
birlikte koşan
ve güzel kokular halinde
beline dolanan mırıltıyla
Konuşuyordun benimle
ve parmaklıkta duran elin
yeniden doğuyordu elimde
ilkin bir ılıklık
hafif bir basınç
avucun sonra
gerçek parmakların
parmaklarımın üzerinde
Konuşuyordun benimle
benim de yanıtlamam gerekiyordu seni
ama kim kiminle konuşuyordu
konuşmamızın kendi sesi vardı
sevginin
görünmeyen sesi
Konuşuyorduk
susuyorduk
doğrulasın diye gözlerimiz sözlerimizi
onları okşamalarla sarsınlar diye
eriyordu parmaklıklar
bir büyüyle havalanıyordu tavan
uzaktaydık uzaktaydık
kuşatılmış arenadan
ve adımlarımızın arkasında
güneşlerin kuyruk izleri
ve özgürlük sürgünleri
antlaşma ağacının dallarında

Türkçesi: Özdemir İnce

Muhammed Hayreddin (d. 1942)

KARA BULANTI

I.

Açık bir prizma konulmuş rasgele dikenli tellere
yok hiç nedeni yaşamanın
körü körüne gidişimden başka ama daha yoğun çekirgelerden
uzakta gürültülerden
hemen hemen kesiksiz
her köşede yeni bir elilanı sokaklar çıkıyor önüme
bir takıntı
olmasındı bu balık avı sazların yukarlarda
sanmam
duvar-
ilanları yalanlıyorlar görüyorsunuz renklerini
yeniden başlayacağım sıfıra
gerekiyorsa
işte bir pencere açılıyor üstüme
çarpıyorum
tümüyle
ekilmemiş toprağa

II

sımsıcak güneş bu sabah
ve hiç kuşkum yok kışın bittiğinden
unutulan
o derin uykular
ağır kurşun gibi
hiç düşlenmeyen karanlığa batık tahıl ambarları
ütülü
yeni bir gömlek gibi yaşamım
evrim korkularının ürpermeleriyle yıkanan yaşamım
bu sabah güneş yalıyor pencere camını
hiç beklenmeyen yeşil sırmalar
düşüyor avuçlarıma yabanlık incirleri

oturulduğu söylenen
kaya kovuklarına
düştüğü gibi

III
en sivri tepeden düşecekti güneş
dağılacaktı
çıkması gibi arıların kovanlarından
boranın çarptığı
tehlikelerimle yalnız bırakınız beni
acılarımla
yara izlerimle
şöyle hafifçe dokunmak istiyorum size
hiç ayrılmadığımıza göre
birbirimizden
her gün olaylar
yakıcı zincirler
ne ki ancak insanlar için
bunların hepsi
aynı insanlar başka tavır alanlar da
önünde bir halkın
kendi yaraları kaşındırıyor
bir yerde oyuk karınların
körlerini
haliçteki ölü kentlerde,
yaşayacak mısın
korkuyorsun meyvenin yaklaşmasından
bir baca
yansıtıyor cehennemi
terin yanıyor reçineyle ve demir
kalıyor içinde yaşanılabilir
kalıyor anlaşılmaz
gülüşler sivri küçük çakıllar gibi
ürkü

bedeninde
çin mürekkebi gibi
çıkma
vakti
şimdi

Türkçesi: Nuri Pakd

Abdülaziz Mansuri (d. 1942)

ŞİİR
Mektuplar yazıyorum her türlü
ölümsüz yazla dingin sabahın güzel bakımlarına
eterin bulunan sığ yerine
tekelci anamalcılıkla kanser
bir yılda iki bin
sevgili dostum
gün akşam oldu çok oldu
az önce ışıyan gün
gibi güz bu
çiçeğe kesmiş nar ağacı
ve yaz gibidir
kışla ilk yaz
sevgili dostum
mektuplar yazıyorum her türlü
yanıt beklemeksizin
esen rüzgârlarda ürüyen mektuplarıma
iki yanda da
boşluğun
samanyolunun

bir gün ölü mektupların bir gün karaya vuracağı
yenilemek isteyen yazı sanatının
sözcüklerin çıktığı yerden engelleri
ve bütün yazıcıların öçlerini alacakları güne kadar
durdurmak çöküşlerini
hesabın batkısında

her türlü mektuplarla
belirsiz görülen
ve masalsı ölen

Mısır'ın Nil'in bir armağanı olduğunu söyledikten sonra
güvenlikte olduktan sonra dul ve öksüz
doktorlara antlarını yazdıktan sonra
ve sakladıktan sonra mürekkeple hokkayı
bekleyişime kadar sürsün diye oyuğunda gecenin
ve hasta olayım direneyim diye ve de
biten başlayan kapılar arasında
özdeş rafların ortasında
gerekiyor bana bildirmesi sıramın geldiğini
acıda
yeniliğimin bütün ağırlığıyla
bütün tikleriyle yüzümün
boğazım sözün çığını bildiğinde yıkılışın belirtileriyle
yitiriyorum ipini tasamın
sözcükler karşılıklığın o durağan çukuruna başladığında
yazı başarısızlığa uğrattığına göre yazıyı
ve ben bekliyorum yağmuru
ve doğan belirtilerle davranacağım güne kadar
sevgili dostum
yazma saatımdı

gözalıcı görünümleri çöllerin
sonunda yarılmış bedenim uyusun diye volkan uykusunda
sindirdim daha önce içinde eski örnekleri
her türlü adanmış mektuplar
döşemede açılmış küçük kapı gibi pencere gibi ya da
tostoparlak oldum beklemek için
önü tıkalı sularda
yüzdürülen kadırgalarda
körlerin el yordamıyla

Türkçesi: Nuri Pakdil

Tahar Ben Jelloun (d. 1944)

BENİM ÜLKEM
Benim ülkemde
sevgisiz sever kadını erkek
kille doldurur ağzım kadın
ve çocuk doğurur
bir sözdür her çocuk
geceye tutkun
bir okşayışı zamanın
küçük sonsuzluğudur tanyerinin
köle bir karından çıkmış
bir iyilik
tıpkı eli gibi ırmağın
yalnızlıkların ufku üzerinde.

Türkçesi: Özdemir İnce

ÇÜRÜMÜŞ AĞAÇLAR GÖMÜTLÜĞÜNDE OTURUYORUZ
Çürümüş ağaçlar gömütlüğünde oturuyoruz
taşlar kemirmiş
kuru kabukları

Issız bir kumsalda
şişe kırıkları
çok eski monden şapkalar
çamura gömülmüş birkaç ayakkabı
ve ölü serçeler denizinde

Orta yerde
herkes için bir çeşme
ve kuru ekmek sandığı

Kış günlerinde
ölüler karışır canlılara
gözleri açık kalmıştır

dondurucu rüzgârda
Yılın öteki günleri
gözleri trahom kurbanı genç kızlar
gidip gömütlerin üzerine otururlar
ve beklerler orada
göğün merdiveninden inecek ölümü.

Türkçesi: Özdemir İnce

Mahmut Hamşari'nin anısına

Ölülere ağlamayın
Kumlardan öğrendim
Ağaçtan öğrendim
Güneşten öğrendim
Ölülerin bizim gözyaşlarımıza gereği olmadığını
İlk yazların ya da yıldızın şehitleri olsalar bile
Bir kadın böyle söylemişti bana
Anasıydı bütün anıların
Çocuklarının gidişine bakıyordu
Yüreğin şafağında sessiz
Onlara bir somun arpa ekmeği ve bir avuç zeytin veriyordu
Geri dönmüyordu onlar
Ağlamıyordu kadın
Fakat dağların dilenci düşüyle süslenmiş sevecenliğe bırakıyordu kendini
Kendini mezar taşlarının arasında biten çiçeğe veriyordu
Bulutları unutuyor ve kendine haberler getiren meltemi
Mahmud aldığı yaralardan ölmüş
Tulkarem'de doğmuş DeirYassin'den birkaç yıl önce([13])
Kışın ölmüş
Karmakarışık anıların çukuru içinde
Ağaç devrilmiş
Sessizliğin öteki kıyısına
Ölülere ağlamayın
Yarın
Suçlu anıların depremi

12 Ocak 1973

Türkçesi: Eray Canberk

13 Küçük Deir Yassin köyü halkının 1948 yıllarında İrgun kuvvetlerince öldürülmesi (Şairin notu)

Malika Asımi (d. 1946)

DUVAR
Kentten dönen bir denizcininki kadar ağır bir yük taşıdım
pahalı eşyaların ağırlığı altında bükülmüş kılıcın tutağındaki siper
kaçtım gözlerinizde
istemeden hiçbir şey
ışıksızdım
düşleyip duruyordum günü
düşümde bir flüt
atalarımızın ozanlarımızın ölümsüz türküsü
ıslak iz dönüşü
nemliliğiyle denizin
buldum sizi
kara kuru
küçülmüş
uyku akar gözlerinizden
ey dostlarım
soludum inledim
ölümümü
söyleyeyim bırakınız beni
olmayacak yeniden canlanma günü
bugününüz var ancak
sevmeye birbirimizi
ve ölmek için
sevmek ya da ölmek
biliyor musunuz bunu
kaçtım gözlerinizde
öyle uzak bir denizci
karşısında uçurumun
rüzgârlara karşı
deniz kül rengi
buruşuk yüz
çekiyoruz
kalplerinizin üstündeki paslı süngüleri

zamanın pancurları uzaklaştırıyor sizi
üstünde yolumun
tanıyorum izlerini fatihlerin
ama dinç adımlarım
cesur
ayakkabılarım parlaktır
dolanıp duruyorum çevrenizde
yürüyorum kauçuk bir köprüde
demirden bir kenttir ülkeniz

Türkçesi: Nuri Pakdil

Ben Salem Himmiş (d. 1947)

ŞİİR
Çık ve doğ benimle, kardeş/
Pablo Neruda

1.

Nemli yağlı dalgalar
hüzün ıslağı dalgalar
göz kuşunu tutukladılar

Bir hatayı yeniden işlemede kim
akçalıyor sabırlarımı
kim tutuyor bedenimi sürüklüyor büyük acıya
halkım mı bu şaşkınlığım mı

yoksullukla
sürekli kırbaçlanan
kendi kendimle en çok gerçekleştiriyorum değişmeyi

Ardındayım gözlüklerimin
bakışımın ardında
kişisel bozgunun ardında
asılıyorum yeniden
boşunadır adlanmam

2.

Öyle bir böcekle kaplamışlıkla içini
yönlerinde bakışlarımın
görüngelerimin sınırlarında dokunuyorum kenarlarına
o denli istekle çaba gerekiyor muydu görmeye boyun eğmek
için gerçeğe ki
bedeni alıp götüren şeyin
tüm ayak direme isteğiyle bir daha olmak—
gerçek diye adlandırılmasına
Yıkıntıların uğultusu bedenim
tükeniyor sayımı taneceklerin
İnsanda insanlığı mahveden örgütler
DİRENMEKTİR VAROLAK
ey yeraltı melekleri yeğnileştirin varlığımı

3.

Birinden öbürüne hücrenin
sürüp giden yolluğum
enginliklerinde çölün başlıyor bizimkilerin azıtan çığlıkları
gömülüyor sonra ıssızlığa
olgunlaşıyor çöl
kendimden geçerek cezalandırıyor beni

Dibinden hücremin
ayakta duran yüzkaralarına
göretçilerimin üstüne
tükürüyorum

Dibinden hücremin yağlı nem dalgaları
nemli hüzün dalgaları tıkıyor dama kuşa dönmüş bedeni

bu bedeni düpedüz toprağa
batıyorum
Görünüyor yokluğumun sisili boşluklarında

sağlam arkadaşlığın ve
kavganın kızıl direnişleri
doğsun diye kızışmasından yamanlıkların
insanla onun anlamı
şiddetlenmeler yeniden
gerekli sert eleştirmeler
her yönden devingen içinde savaştığım toprak
kıtlığın büyümesi o kupkuru dokunaçlarda

art arda geliyor içimdeki isteğin kızıl vadileri de
istenilmeyen
olağanüstü göğüslerin vadileri
gün ağarması gibi aynen
belirmeler birden

4.

Herkese açık yerlerde
komplolarımın gizi
öğle güneşinin altında
benim öteki düşmanım

5.

Saldırganlığın kural olduğu
bir ülkeden mi
söz ediliyor
halkımın arasında devindiği örgütlerin
halkımın yürek darlığını kirleten
halkımın düşlerini kavuran
öğretim kurumlarının bulunduğu
bir ülkeden mi
söz ediliyor

Ey tek basma yürüyen öncüler
unutulmuşlukta ovulmuş

yok isteklerimin kara (perdelerini yayınız güneşli piramitlerin
üstüne
özgürleştiriniz bedenlerimizi yüksek yerlerin rüzgârlarında
kurtarınız yükseltilerini yıkımların
o belli etmeden söylediğimiz vahşi şarkılarda kesiniz göbek bağını
aramızdan fışkırsın sel sularının kaynakları
ve
değişmeyen tasanlar
gelsin bize varoluş

Türkçesi: Nuri Pakdil

FİLİSTİN

İbrahim Tukan (1905-1942)

ÖNDERLERE
Sizsiniz coşkulu yurtseverler
Sizsiniz ağır işlerin tanıkları
Sizsiniz boş sözlerden uzak iş gören

Tanrı korusun güçlü kolları
birleştirdiniz bir bildirgeyi
Ordularda bir ordunun kararlı varlığını,
Birleştiniz üstümüzde işte
Yurtlar alan atalarımızın yeniden canlanan eski övüncü
Üstümüzde ulusal bayramlarla topraklarımızın sevinci
İyiliklerinizi söylemiş olacağız türkülerimizde
Ama işte kalıyor bize bir dilek
Egemenliğiniz altındaki ülkelerin ucuna
Göstermeyiniz özen yarın elinizden kaçacağı korkusuyla

Türkçesi: Nuri Pakdil

Abu Salma (1906-1980)

GENE GELECEĞİZ
Gene gelceğiz
Karşılaşmanın yollarında.
Bir bülbül kulağıma fısıldadı.
Gene geleceğiz.
Bülbüller oralarda
yaşarlar henüz.
Şakırlar yazılarımızda.
Gene geleceğiz
gölgeleri arasında özlemin,
yadırgamanın mezarlarında
bizim de yerimiz var

bu kesin.
Yorulma gönül,
dönüşün yollarında
çökme salon.
Gene geleceğiz,
gene.

Türkçesi: A. Kadir-S. Salom

İki Ölümsüz:
Halkım ve Vatanım

Kanım aktı tükendi, öyleyse diller susmalı.
En iyi şiirdir çünkü, yürekte sessiz duran.
Ne kadar da anlamlıdır sessizlik.
yırtılan yüreğimle
halkımın durumunu düşündükçe
Vatanımın kokuları tütüyor şiirimde
Çünkü vatansız, her şey değersiz.

Şiirim halkımın üstünde buluştuğu bir köprü
tatlı şeyleri ve onları tartışmak için.
Kahverengi toprağım ve sevgimden oluşmayan şiir
yabancı bana.
Meşalemizden aydınlanmayan tek harf bile,.
kahredici.
Mızraklar gibi öne fırlıyoruz bir anda
Bükülmüyoruz, teslim olmuyoruz.
Öldürülmek, yüzleştirmede işkence, hapisler
umurumuzda değil.
Vatanım ne zaman buluşacağız? - yüreklerimizde.
Seni ucuza sattılar; Tanrıya gelince oysa
Bütün pazarlıkların üzerindedir değerin
toprağının bir zerresi dünyaya bedel
dünyadan da ağır çeker.

Türkçesi: Ali Cengizkan

Faolwa Tukan (1917-1986)

DENİZE DÖNÜŞ
Ey düşlerimizin düş kurduğu ada
Bizi gidelim bırak
Kurtar çağırmalarından
Ey pırıldayan yalgın
Saydam ışık oğulu
Bize pusu kuruldu
Atıldık çöle
Döşlerimizin düş kurduğu ey usa sığmaz da
Tükettin bizi

Görüldüğünde serin gölgen
Toprak dedik
Çağrı iç dirliğine
Adımlarımızın ödülü
Giriyoruz içeri saygıdeğer kurtulmuş
Bırakıyoruz yüreklerimizi
Tabaklanmış hüznün
Yıl boğumlarının
Söylüyoruz unutacak ruhumuz
Söylüyoruz söyledik

Yeşili çimenliğin çarpıyor altında umudumuzun
Tanrım tüm umutları yüklü Tanrım
Dolaşanlar için yol boyunca
Arkadaşsız yürüyenler için gecede
Söyledik söylendik
Ey kutlu aldatma ey kutlu düş
Üstünden demir attığımızda
Düş görüyorduk

Topladık yitik adımlarını yaşamımızın önce
Aşkın kırlarını sürdük tohumlarımıza
Dikiyoruz oraya özlemleri

Serin aşkları
Yurtsamaları
Atıyoruz tohuma göre
işitiyor musun aldandık

Atıyoruz tohumu kısır derinliğine toprağın
Ey düşlerimizin boy attığı ada
Vazgeç beslenmekten içi boşalmış özlemlerden
Elini çek yaşamımızdan
Döndük sana sırtımızı
Dondu kaldı yüreğimizde umut
Deli renkli kıyılara veda
Rüzgârın ellerine bırakıyor kendini yeniden yelkenimiz

Koşuyoruz onunla bu uzun yürüyüşte
Ey koşu ey tehlike
Uluyan dipsiz, deniz üstünde
Dertte başımız dağlaşan dalgalarla
Sunacağız yaşamlarımızı orda
Bırakacağız denize cömertçe
bu son kavga
Kök salacak koşumuz
Yazgımız
Meydan okumaya

Karıştıracağız gizine yüreğimizin orda
Gururu
Yaraları

Türkçesi: Nuri Pakdil

Yabra İbrahim Yabra (1920-1994)

ONU DÜŞÜNDÜKÇE
Yürekler olurdu parça parça onu düşündükçe.
Avunacağım tutardı sabrım tükendikçe,
Çalkalanır çığlığı acıların
İnsan yüreğine her kez geri döndükçe
canlı görüntüsü unutulmuş bir çağın,
yiter gider kendime çizdiğim yolun izleri,
yiter gider arasında sevgi alevlerinin,
takınaklı gölgeler içinde yiter gider.
Ey geçmiş günler ey,
hiçbir vakit geri gelmeyecek günler,
daldınız bomboş gecelere geçici bir kıvanç gibi,
Nerede kaldı, söyleyin, nerelere gitti,
göçsüzlüğün yaralarına
bakacak olan, ilaç olan,
söyleyin, nerelerde saklı
fedailerin ölümü?

Türkçesi: A. Kadir-Süleyman Salom

Salim Jabren (d. 1938)

SÜRGÜN
Güneş sınır mınır tanımaz,
güneş aşar sınırları.
Ateş açmaz bir tek nöbetçi.

Öter bülbül sabah akşam.
Çeker deliksiz bir uyku
Yahudi kibutzlarının kuşları gibi

Yolunu şaşırmış bir eşek
otlar keyifli keyifli
ateş hattında.
Ateş açmaz bir tek nöbetçi.

Bir de ben,
senin sürgün oğlun
— ey yurdumun toprağı—
ufuklarınla gözlerimin arası
upuzun,
bir aşılmaz duvar.

Türkçesi: A. Kadir-S. Salom

Samih El-Kasım (d. 1939)

OLAĞAN
Değişen bir şey yoktu evrende
Öylesine ürkütücü bir gün
Hayfong'da binlerce ölü vardı
Aden Körfezi'nde, çocukları öldürmüşler
Ve İsrail'de yas başlar yeniden
Anılarda yenilgisi Nazizm'in yeniden
Nani kıyım diye ezberlediğimiz
Gene tehdit savurur Amerikalı komutan
Hedefte bu kez kardeş Suriye

Türkçesi: Engin Aşkın

RAFAH'LI ÇOCUKLAR[14]
Ey yolunu kazarak açan
milyonların yarasında,
Ey gülbahçelerini ezen tankla
geceleri evlerin camını kıran,
tarlayı da müzeyi de zevkle yakan
ve şarkılar düzen yangına,
Ey, yaslı kadınların saçını yolan
Üzüm bağlarını bombalayan,
şenlik bülbüllerini öldüren alanlarda
çocukların düşlerini bombalayan uçaklarla,
gökkuşağını bozan!

14 Refah-Gazza bölgesinin kuzeyinde bir köy.

Alaaddin on yaşından küçüktü
Unsuz, hamur oldu gözyaşı ve kil,
Acı, sabır ve çamur pişti
İşgalcilerin güvenliğini sağlamak için.

Bu gece köklü ataların çocukları derler ki
Rafah'lı çocuklar derler ki:
Biz saç örgüsünden kilim dokumadık
altın dişlerini söktükten sonra
biz değiliz katledilen kadınların yüzüne tüküren.
Niye şekerimizi alıp
bomba veriyorsunuz yerine?
Niye Arap çocuklarını
öksüz koymakta bu denli istekli?
Yine de şükür;
Acı ve üzüntü büyüttü bizleri:
Savaşmalıyız!

Güneş bir işgalcinin süngüsünde parlıyor:
Çıplak bir ceset, nefret edilen.
Kızgın Müslümanlara suskuyu getirdi:
Çepçevre, şaşırmış yüzler.
Efsanevi yüzlü bir işgalci:
— Konuşmayacaksınız, iyi
sokağa çıkmak yasak, şimdiden sonra—
Ve Alaaddin'in sesinden kuşlar doğdu:
—Askeri araca taş atan benim,
benim bildiri dağıtan, işaretleri veren,
bir sandalye ve fırçayla slogan yazan
mahalledeki evlere ve duvarlara.
Çocukları toplayan benim.
Onlarla yemin ettik:
Direneceğiz,
tek işgalci süngü bile
sokaklarımızda parladıkça. —

Türkçesi: Ali Cengizkan

Tevfik El Zeyyad (d. 1940)

DİŞLERİMLE
Dişlerimle
savunacağım yurdumun her karış toprağını,
dişlerimle.

Başka yurt istemem onun yerine,
assalar damarlarımda beni
istemem gene.

Burdayım hâlâ
Aşkımın tutsağı... Evimin çevresinde
Yurdumun peşinde.

Burdayım hâlâ
Yıkamazlardı beni
ne kadar çarmıh yükleseler
omuzlarıma.

Burdayım hâlâ
Tutarak sizi...tutarak...tutarak
avuçlarımda.

Dişlerimle
savunacağım yurdumun her karış toprağını,
dişlerimle.

Türkçesi:A. Kadir-S. Salom

Mahmud Derviş (d. 1941)

ŞARKININ ŞEHİDİ
Duvara diktiler çarmıhı.
Çözdüler bileklerimdeki zinciri.
Yelpaze gibi salladı durdu kırbaç
Ve durmadan ayak sesleri.
"Efendim!" diye bir fısıltı
Ve ölülere "Kollayın kendinizi!" demekte.

— Ey sen,
Dedi yırtıcı bir hayvan kükremesi gibi:
Benim tantamın önünde iki kez yere kapanırsan,
Elimi öpersen edepli edepli iki kez,
Sana toprak veririm!

Yoksa...
Gerilirsin çarmıha
Bir şarkının ve bir güneşin şehidi olarak!

Ağla! diyebilmek için alacakaranlıkta
Ben değildim ilk getiren dikenli tacı.

Ey sen, inanç gibi sevdiğim.
Adın, toz toprak dolu ve kurumuş
Dudaklarımda,
Fıçılarda yıllanmış bir şarap tadında!

Ağla! diyebilmek için alacakaranlıkta
Ben değildim ilk getiren dikenli tacı.
İster benim çarmıhım bir atın sırtında olsun;
İster dikenler altında,
Çiğlerle ve kanla örtülü
Defne yapraklarından bir taç olsun!
"Ölümü ben kendim istedim!"
Diyen son kişi ben olmalıyım.

Türkçesi: Eray Canberk

GECEDE AYAK SESLERİ

Her zaman
Ayak seslerini duyarız gecede yaklaşan,
Ve kapı sırra kadem basar odamızdan,

Her zaman,
Bulutlar gibi süzülüp giden.
Her gece yatağından
Senin mavi gölgen mi onu uzaklara götüren?
Senin gözlerin ülkelerdir ve ayak sesleri geliyor,
Sardı bedenimi kolların
Ayak sesleri, ayak sesleri
Ah Şahrazad
Gölgeler niçin kurtuluşumu resmeder?
Gelir ayak sesleri girmez içeri.
Bir ağaç ol.
Görebileyim gölgeni.
Bir ay ol,
Görebileyim gölgeni.
Bir hançer ol,
Görebileyim gölgeni gölgemde,
Küller içinde bir gül.
Her zaman,
Ayak seslerini duyarım gecede yaklaşan,
Ve sen yerim olursun sürgündeki,
Zindanım olursun.
Öldürmeye çalış beni
Ilk ve son solsun
Yaklaşan ayak seslerinle
Öldürme beni.

Türkçesi: Tâvus Hüsâmeddin

YARIN BULUŞALIM
Üç kelime fısıldadı kulağıma
Sıkarken elimi:
En önemli olayıydı günün:
'Yarın buluşalım'
Ve yol gizledi o sevgiliyi.

Tıraş oldum iki kez
İki kez parlattım ayakkabılarımı
Elbisesini aldım arkadaşımın - ödünç iki lira
Sütlü kahve ve tatlı ısmarlamak için ona

Gülümserken sevdalılar
Tek başımayım
İçimde bir his
Biz de güleceğiz.

Belki yoldadır o.
Unutmuştur belki
Belki... belki..

İki dakika daha.

Dört buçuk
Yarım saat geçti
Ve bir, iki
Uzandı gölgeler
Sözünde durmadı o
Dört buçukta

Türkçesi: Tâvus Hüsâmeddin

IRAK

Cemil Sıtkı-Zevahi (1863-1936)

GÖKLERİ, IRAK'IN
Bir aynadır yansıtan en arınmış ışıltıyı
Gönenmiş, bulut bulut göklerinde Irak'ın
desem en güzel mavilerin, en güzel beyazın
Bak, şu yürek sana çarpar, sana adanmış şu sevgi
Tutkunluk dedikleri büyüsün ansızın
Yönelsen güneşin belirdiği ötelere
Dinlesen giz dolu şarkıları kuşlardan
İlk yaz yeşilinden dallarda sıçrayan
Yönelsen güneşin kaybolduğu çizgiye
Gözleriyle gölgelerin o büyüye tanık olsan
Dinlesen yaratışın gizli gürültüsünü,
Doğanın yüzünü görsen gecede
Duysan fısıltısını yorgun suların.
Bir bak bana, sonbahar yasa başlayınca
Alıp gidince başını soluk yapraklar
Çiçek yitirince bütün parıltısını
Bir bak bana gizlice aralı bulutlardan
Gör, dikilmiş sana doğru ağlayan gözlerimi.

Türkçesi: Engin Aşkın

Abdülvahap El-Beyati (d. 1926-1999)

YAĞMUR
Yağmur yıkacak
Pencereni
Gün açacak bizim için
Gene o yolu
Avrupa'nın gecesinde.
Birden uyanacağız
Uzun uykumuzdan.

Tiren getirecek bizim için
Armağanlar kar ve çiçek ülkesinden
Ama tren
Geçti gitti, ben uyurken, sevgilim
Tiren..

Türkçesi: Melih Cevdet Anday

ÖLÜM VE ZAMAN
Sevgilim bütün
Arkadaşlarım öldü
Zamandan başka şey kalmadı
Ve türkülerden başka
Dostum küçük Ahmet
Küçük Ahmet bile
Öldü, Tanrı rahmet etsin benim
Küçük dostum Ahmet.
Ne dersin yurda döndüğümüzde
Bizi tanımazsa kimse
Ne dersin?
Ey kederli serçe?

Türkçesi: Melih Cevdet Anday

DÖNÜŞ
Havaya buza yazıyorum
Adım ey Berlin
Canımın içi
Alnına güzelliğin
Çiziyorum yeni dünyayı
Betimleyemeyecekti hiçbir kartpostal bunu
Sevdiğim denli yazıyorum
— Gece tanığı aşkımızın

Yeni açmış bir çiçek sabahın
Kumral saçların
Güzelliğin alnına yıkılmış
Yârim

Yedim ekmeğinden
Sağıyorum istediğimi senden
Irmaklar adına türkü söyledim

Mum ışıklarına
Çeliğe
İşçilere
Türkü söyledim

Havaya buza yazıyorum
Adım ey Berlin
Yârim
Bir de bitimsiz ufkun yıldızları üstüne

Türkçesi: Nuri Pakdil

FIRTINA
Öldüremeyeceksiniz beni
Kaçıramayacaksınız
Işığından güneşin
Ne de şiir söyleme sevincinden

Kuramayacaksınız darağacını
Aşka şaire güle karşı

Yıkamayacaksınız sarayını düşlerimin
Korkutamayacak zincirleriniz küçük çocuklarını ülkemin
Kirletemeyeceksiniz sanatın surlarını

Ancak karşınızda
Küllerin ölümün tamburlarını bulacaksınız

Hayatım
Uzatıyor kollarını ışığa doğru

Geriye uşaklar
Dönünüz geldiğiniz yere

Türkçesi: Nuri Pakdil

YALNIZLIĞIM
İttin böylece
Sarı otu kıyılarına ölümümün
Sırlı konuşma gömüt başında
Kabul edilmeyen öyle
Koyu sessizlik

Doğdun öyle
Sessizliğimden
Bir yandan öbür yana usulca geçen
Gecemden geçen adımlardan
Gölgemden dev gibi bir ölü görüntüsü oluşturan hayallerden
Yıldız biçiminde çatlayan bu kötü hamurdan örümcek ağlarıyla

Öyle ordasın ya
Ot bile düşlenmeyen çıplak çöldesin ya
Kendi kendin gibi çıplak aldatılma içindesin ya

Ey düş kırıklığı
Bırak beni
Çok gördü ruhum yüzün
Bırak beni
Uçarılıkla yiyip bitiren günlerimi ey güncel gürültü
Az sonra sesim olarak
Başka insanlar gibi
Başka insanlar gibi içliliğim kuşkularım olarak
Bir amaç olarak bir kör geçiş
Güneşin yolları üstünde
Gülüşüm olarak

Olarak evim
Deliliğim

Ey uyanıklık yok olmaktasın esriklikte
Kurutuyorsun yollarımı
Bırak beni
Adanıyorum insanlara

Bana
Göğsünü açan kartala

Ben kendi ölümümüm

Türkçesi: Nuri Pakdil

Bedir Şakir El-Seyar (1927-1964)

KÖRFEZDE BİR YABANCI
Ülkemde güneş, daha güzel her yerden,
Ve karanlık...
Karanlık bile... orda daha güzel çünkü Irak'ı kucaklıyor
Eyvah, ne zaman uyuyacağım
Ve yastıkta senin
Gecelerinin kokusunu duyacağın. Ey Irak
Bu yabana yollarda,
Köylerini andım, kentlerini, sevgili topraklarını,
Özlemini taşıdım sürgünde,
Bir peygamberin hacını taşıdığı gibi.
Acıkmışların ayak seslerini duyuyorum, yürürken.

Topraktan toz yükseliyor, gözlerimden.
Ben de sizin gibi acıkmış yürüyorum.
Yolların yabancı güneşi altında.
Yorgun bir dilenci gibi yabancı gözlerin arasında.

Türkçesi: Fevzi El-Deleymi

Halid El-Şavaf

AY IŞIĞINDA DİCLE
İşte yaz vahası kıyısında Dicle'nin çöldür yaz
Ay bölünür burda sunulur herkese biraz
Kimsesiz bir yolcu bu mola veren elinde kiraz
Dicle ile gece türetirken büyülü arkadaşlıklarını az az
Savuruyor rüzgâr kokularım acımaz ki acımaz
Ölgünleşen ışıktan akan şarapla nasıl uyunmaz

Üstünde suyun oluşturduğu dizelerini kürek açıklayamaz
Saygınlık veren gizeme bu türküyü belleğine yaz
Kuruntunun sevinin anlatımıdır bu çınlayan ey yaz

Kıyılarda adalarda bugün
Şafaktan geceye değin parlak gölgelerin koşuştuğunu gördün
Bir ateş sonra çevresinde bir halı ördün
Ut şarkıcı gecenin ezgisine karıştı mı nasıl yüzün
Bu gece yarıları toplantıları ki bildirgesi güzün
Yığıyor şarkı dökülenleri ayartırsa seni çok büyük hüzün
Üstünde suyun izliyordu bir kayık ölüsünü gülün
Batıp çıkan sonra pırrr o yıldıza bakarak hadi gülün

İşte dayanaklı zamanın anıları
Gördüm kumlarla dalgalar arasında dolaşanları
El-Raşitler masal gecelerinin aylakları
İçimizin iyilikçi eli silahlıları
Geliyor arkalarından hatırı sayılır alayları
Palmiyelerin altından uzayan ey bağ aralıkları
Nasıl unutursun o sıcak özlenir bitmiş arkadaşlıkları
bir yer yapıyor şimdi şakacı usa uygunlukları
hiç tasalanmayana kim anlatır ki bu kuzgunları

Solgunluğuna bir anlam yükledi geçmiş
Titriyor birden saatin vuruşlarında geçmiş
Alaycı gülüşün patlamaları altından uzattı boynunu geçmiş
Dönüyor espri kendine kalbine işte asıl orda geçmiş
Düşlüyor yitirdi mi ay ölgün ışığını olur bir geçmiş
Öyle kuşkusuz kaçınca ay üstüne zamanın biraz daha kocar geçmiş
İnliyor Bağdat yine altında zorbaların ey geçmiş
Ululuğunu izlerini zorbalar bir bir silmiş
Korku yasasını ip yapıp boynuza geçirmiş

Türkçesi: Nuri Pakdil

Nazik El Melike

GELEMEYEN ZİYARETÇİ
Akşam geçip gitti ve neredeyse kayboldu ayın yüzü,
Yazık, ikinci akşam da eklenip birincinin ardından!
Gözümüzün önünde sona eriyor mutluluk işte.
Sen gelmedin ve yitirdik seni,
Öteki dileklerimizle birlikte.
Sen yoksun, yerin boş kaldı.
Darmadağın olmuş bizler soluğumuzu kesip,
Sabırsız ve sıkıntılı sorup durduk gelmeyen ziyaretçiyi.

Bilmem ki yılların ötesinde de yok muydun?
Gölgenin izleri vardı her kelimede ve her anlamda,
Her köşede ve düşlerimin her birinde, kafamda canlanan.
Yok muydun, burdakilerden daha mı gerçektin, bilemiyorum.
Yüzlerce ziyaretçi bile dindiremiyordu
Sana karşı duyduğum özlemi bir an.
Her biri gelmeyen bir ziyaretçinin
Görme tutkusunu coşturuyordu üstelik.

Gelseydin diyelim, olmaz ya,
Ötekilerle birlikte olsaydık şuracıkta,
Öteden beriden söz ederek,
Dilediğini konuşsaydı herkes, ilgilendiği konuda.
Buradakilerden biri olmayacak mıydın sende?
Akşam sona eriyordu. Bakıp duruyorduk şuraya buraya.
Gecelerde gelmeyenlerin boş yerine bakıp
Soruyorduk birbirimize bağrışarak
Gelmeyen bir ziyaretçinin onların arasında olup olmadığını.

Yine de ben gelmemeni isterim.
Eğer günün birinde çıkıp gelseydin,
Anılarımın rengârenk evreninin hoş kokusu yitip giderdi,
Kırılırdı düş dünyamın kanatları,
Türkümün sesi kısılırdı,

Alırdım avcumun içinde kalan kirlenmemiş tutkumun kırıntılılarını,
Ve anlardım, düş görür gibi seni sevdiğimi.
Oysa sen etten ve kemiktensin işte orda.
Düşleyip duracağım gelmeyen garip ziyaretçiyi.

Türkçesi: Eray Canberk

LÜBNAN

Halil Cibran (1883-1931)

İNSAN'IN ŞARKISI
Ben çağların başlangıcıyla geldim
Hâlâ üzerindeyim şu kocamış dünyanın
Çağların bitimiyle gene gideceğim
Tükenmez bu yüzden acılar yüreğimde.

Göğün sonsuzluğunda dolaşan bendim
Uçtum üzerinde düşlerdeki bölümün
Gördüm her yönünü kutsal uzayın
Ama tutsak kıldı beni gene yasalar.

Dinledim öğretisini Konfüçyus'un
Bilincin gözleri çözüldü Brahma'da
Bilgelik ağacının altında gördüm Buda'yı
Ama yenik kıldı beni gene duygular.

Tanık oldum Babilon'un anlatılmaz yüceliğine
Ramses'i gördüm bir uzak çağa ün veren
Vuruşkan Roma ordularla belirdi
Ama üzgülere boğdu beni gene kurallar.

Neler çektim baskı yöntemlerinde
Zincir vurdular ellerime sömürgeciler
Acımasız zindanlarda açlığı tanıdım
Ama bir güç kaldı gene içimde, bırakmadı beni
Işıyan yeni günle bana umut getiren

Türkçesi: Engin Aşkın

SEVGİ'DEN

Karşısındakine kendinden başka hiçbir şey vermez
Sevgi ve kendinden başka hiçbir şeyi de geri almaz
Ne kendi dışındaki şeylere sahiptir, ne de kendisine sahip olunabilir;
Çünkü Sevgi, kendi kendini bütünler ve kendi kendine yeterlidir.
Sevgi gelip sizi bulmuşsa, "Tanrı'yı yüreğinde taşıyorum" demektense,
"Tanrı'nın yüreğine eriştim" deyin.
Ve hiçbir zaman sevgiye yön verebileceğinizi düşünmeyin,
Çünkü Sevgi, eğer sizi o değerde bulmuşsa, kendi yönünü kendi çizecektir.

Sevginin kendini mutlu kılmaktan öte hiçbir arzusu yoktur.
Ama eğer sevgiye kapılmışsanız ve tutkularınız olsun istiyorsanız şunları kendinize seçin derim:
Tutkunuz, sevginin içinde erimek olsun. Tıpkı geceye şarkılar söyleyen bir akarsu gibi akıp gidin.
Tutkunuz, aşırı duygusal davranışların getireceği acıları tanımak olsun.
Tutkunuz, kendi sevgi anlayışınızla kendinizi vurmak olsun,
Varsın istekle ve coşkuyla aksın kanınız.
Tutkunuz, kanatlanmış bir yürekle sabaha gözlerinizi açıp sevgi dolu bir güne başlayabiliyor oluşa teşekkür etmek olsun;
Tutkunuz, gün öğleye eriştiğinde oturup sevginin yüce heyecanını düşünmek olsun;
Tutkunuz, gün akşama erdiğinde evinize minnet dolu bir yürekle dönebilmek olsun;
Ve yüreğinize gömdüğünüz sevgili için iyi bir şeyler dileyip yatın; dudaklarınızda onu yücelten şarkı olsun.

Türkçesi: Aytunç Altındal

Beşara El-Huri (1890-1955)

NASIL UNUTULUR
Kokusu geçmişin nasıl unutulur
Ruhumun çocukluk düşlerinin anıları
Temiz bir alev gibi yükselen günleri
Nasıl unutulur

Anımsayacak mısın May bu yılları
Hangi düş bozabilecekti bu düşü yüreğinde
Düş ki yerle gök çiçeğe kesmişti içinde
Nasıl unutulur

Sevimli bir gölcük bakarak bize kabardı
Çevresinde dallarıyla ilkbahar vardı
O kırlangıçlar ki bunamış çığlıklardı
Nasıl unutulur

Olmaya görsün akşam o batan güneşte
Selma bizim için yabancı kuş olur
Büyürdü onunla on batan güneşte
Nasıl unutulur.

Ve sonra bu gezintiler çimenlikte yol olur
Selma ile Hind ile Selva ile
Daha sonra karışırdı ellerimiz gül ile
Nasıl unutulur

Elif be'yi öğreniyorduk
Usulca silerdi Selma satırları
Yer değiştirerekten tatlı bir işaretle
Nasıl unutulur

Evlenme oyunuydu şimdi yürürlükte
İstiyordu ki Selma kocası olayım oyunda
Kucaklardık birbirimizi güle güle sonsuzda
Nasıl unutulur

Yoktur unutulma olanağı büyüdüğümüzün
Büyüdü içimizde yaşam ki gururu kırık sunulur
Ustayız oluşturmakta yurtsamayı ki hüzün
Nasıl unutulur

Unutacak mıydım vedalar gününü
Oturan gözlerimize kızıl yaramsı gülüşünü
O iç çekmeler o sitemler büyüyen unutacaksın'lar
Nasıl unutulur

Ey geçmişin kokusunu duyuran Selma
Ey kral çocuğu kraliçem ulaşamadığım dağ
Ey gören büyük acımı kim için ağladım
Nasıl unutulur.

Türkçesi: Nuri Pakdil

Hayreddin Zirikeli (1893-1976)

BAŞKANA
Acımasız gözetliyor Batı
Sen koru kendini
Tanıyarak tuzaklarını
Derinleştir deneyimlerini
Gör Mısır'da, Irak'ta, Şam'da yok edilen uygarlığı
Dağıldığında başkanlar
Birbirini izler yıkım
Tutunmazsan ilkelere sıkıca
Düşersin batağa

Türkçesi: Ömer Erinç

Fevzi Maluf (1899-1930)

GIRNATA
Gırnata ah Gırnata
büyüklüğünden ne kaldı
sönmüş büyüklüğünün üstüne akan bu gözyaşlarından
başka bir şey mi sürüklüyor ırmağın
Sabah yeliyle akşam rüzgârı
yayılan bir hıçkırıktan başka bir şey midir
en ışıklı bir minare gibi
lâl renkli bir kubbenin taçladığı
ak alnının suların aynasında parıldadığı
bu ırmakta
ah Gırnata
egemen değilsen artık

Uçtu ünün yazık
içimde acı dağı
taşıyorum ondan gözyaşını
yalnızlık çöküyor ağaçlara
içiyor hüznü pişmanlığı El-Namra
ne can yoldaşlarının sevinç çağıltısı
ne geçmiş bayramlarının yankısı
ne aşk ağrısı
âşıkları anlatan ud sesi
gezdiriyor ay soluk bakışların
ünlü dayanıklı mermerde
o çakırkeyf çiçeklerin kokusu sinmiş
hüzünlü bülbüllerin ağıtları arasında
gürültüsüyle doldurur bir geceyi
tükenmez geçitli sonsuz odalı bu ıssız saray
üstünde halıların güzeller güzeli
geçiyordu birbiri arkasından
Doğu'nun en hızlı oyunlarından
dokuyarak çıplak ayaklarını

Gırnata
bu sessiz yıkımlar ortasında uzanmış tabuta
yeni acılarının gürültüsünü
görüyorum. Afrika'ya taşıyan kırlangıç sürüsünü
orda ağlıyor çocukları
hüzün uzak yüzlerinden
taşışıdır bu
umudun gözlerinden
çektiler kınından kılıçları
eyerlediler atları
gittiler denize doğru
o zaman işaretlediler ufuktan kadı dorukları

Toprağa kapandılar
çığlıklarını bıraktılar:
GIRNATA
GIRNATA
YİTİRDİK SENİ
BİR YİTİM
Kİ
BIRAKTI HEPİMİZİ YETİM

gözlerinde
oluk oluk
gözyaşları

ağladı onlarla deniz dalgaları

Türkçesi: Nuri Pakdil

Salim El-Zurkali (d. 1903)

FİLİSTİN
Anılarında nasıl sıkışıyor kalbin
şiirin nasıl akar bu anıya
bugünün suskunluğuna boyun eğmiş kolejlerin
kürsülerin kanın örten nazik güzellikleri var
iktidarlarının toprağın üzerinde dağıldığı
zamana doğru dönüyorlar

şiirin aşındırdığı yurtsama o denli ağır ki
o denli üzücü ki yok ediveriyor düşünüşleri
kolejleri o eski cennetleri

doğurgan nehirlere
yaşam akıyor kolayca gölgeliğinde

Bin renk büyütüyor bakışlarımızı

Araplar çok uzun süre yürüdük gecede
düşmanlar kırıp geçirmediler mi yurdumuzu
Barışseverdik öyleydik biz doğru
artık uyandırsın bizi verdiğimiz sözlerimiz
saldırana karşı
ey rap
volkan gibi püskürt öfkeni
ey Filistin övünçlerimizin incisi
sayısız taş sana özsaygının simgesi

Kuran'ın bildiriyor adaleti
İncil de barışı

Türkçesi: Nuri Pakdil

Adonis (Ali Ahmet Sait) (d. 1930)

ŞİİRLER

1.

Bir ağaç yaprağı ailesi
oturmuş kaynağın başına
yaralıyor toprağı gözyaşlarıyla
ve okutuyor suya ateşin kitabını

ailem beklemedi dönüşümü
alıp başını gitti
ne ateş ne de izler

2.

İkarus geçti buradan
solgun yaprakların altına kurdu çadırın, ateşi kokladı
bitkisel odalarda, körpeliğinde tomurcukların
sarstı salladı gövdeyi sonra oturdu
tıpkı bir yumak gibi kendi gövdesine sarılarak.

Vecde geldi, sonra uçtu kanatlanıp
hiç yanmadı. İkarus şimdi dönüş yolunda.

3.

Mızrak taşımadım, ne de bir kafatası deldim
yazın ve kışın
bir kuş gibi göç ederim
açlığın ırmağında, onun büyülü ağzında

Sudandır yüzü ülkemin
egemenlik sürerim şaşkınlık ve acıda
kuraklık ve yağmurda
ha yaklaşmışım ha uzaklaşmışım, hepsi bir bana
ülkem ışıktadır
ve eşiğidir evimin toprak
Bir umut ormanı dikti

açlar
gözyaşlarının ağaç olarak bittiği
dalların gebe kadınlara yurt olmak istediği
bu özlü toprakta

hasat için yurt
Bir çocuktur her dal
uyur yeşil uzayın yatağında
kul eder şikâyet ve iniltileri
Açların iç çekişleriyle yüklü durumda
yıkandı küller ormanında
geçip gitti acının kulelerini
yakınmaya başladı görünümden sonra.

Türkçesi: Özdemir İnce

"NEWYORK'A MEZAR"dan
Armut biçiminde çizildi dünya şimdiye kadar, meme şeklinde
demek istiyorum.
Ama bir mimar kurnazlığından başka bir şey olmayan gömüt
yazıtlı meme biçiminde: Newyork,
dört ayaklı uygarlık, her yön bir cinayet ve yol cinayete giden,

ve ara boşlukta
iniltilere deniz kazasına uğrayanların.

Newyork,

bir kadın-bir kadın heykeli.
Bir elinde Özgürlük dedikleri kâğıt parçasını
Tarih dediğimiz kâğıt tomarını tutmaktadır.
Adı dünya olan bir çocuğu boğmaktadır öteki eliyle.

Newyork,

asfalt renkli gövde, belinde nemli bir kemer. Yüzü: Kapalı pencere...
Kendi kendime diyorum: Wait Whitman açacak penecereyi —"ilk
parolayı söylüyorum"— ama artık geri dönmeyecek bir tanrı duyu-

yor bunu yalnızca. Tutuklular, köleler, umutsuzlar, hırsızlar, hastalar fışkırıyor boğazından. Ne yol var, ne de kaçak. Ve diyorum kendime: Brookly Köprüsü! Whitman'ı Wall Street'e bağlayan bu köprü ama çimen yaprağını kâğıt dolara bağlayan köprü...

Newyork-Harlem

Kim o ipek giyotin halinde gelen, kim o Hudson benzeri uzun gömütte giden? İnfilak et, gözyaşı töreni. Kaynaşın, yorgunluk nesneleri. Mavi ve sarı güller ve yaseminler. Sivriltiyor uçlarını ışık ve iğnenin battığı yerde doğuyor güneş. Kor gibi yanıyor musun, ey oylukla oyluk arasına gizlenmiş yara? Ölümün kuşu uğradı mı senin oralara, duydun mu sonunu hırıltının? ip ve acının gergefini işliyor boyun. Kanda, melankolisi saatin...

Newyork-Madison-Park Avenue-Harlem

Çalışmaya benzeyen bir tembellik, tembelliğe benzeyen bir çalışma. Sünger gibi doygun yürekler, saz gibi şişmiş eller, Çirkef yığınları ve maskeleri Empire State'in, sac gibi titrek kokular salıyor Tarih:

Kör bir bakış değil bu, ama insan kellesi.
Çorak bir söz değil bu, ama insan dili.

Newyork-Wall Street-125. Sokak-Beşinci Cadde

Omuzlar arasında yükseliyor bir denizanası hayaleti. Esir pazarı bütün soyların. Cam bahçelerinde bitkiler gibi yaşayan insanlar. Zavallı görünmezler sızıyorlar içeri: Uzayın dokusunda toz, kurbanlar sarmalı.

Cenaze törenidir güneş
ve gün, kara davul

Türkçesi: Özdemir İnce

BEYRUT İÇİN BİR AYNA
Cadde bir kadındır,
Acılarında
Fatiha okuyan
Ya da haç çıkaran.
Göğsünde kanbur gece,
Heybesinde
Sızlanan gri köpekler
Ve sönmüş yıldızlar.

Cadde bir kadındır,
Gelip geçenleri ısıran.
Göğsümde uyuyan deve
Şarkı söyler
Petrol şeyhleri için.
Ve cadde bir kadındır
Yatağına düşen.

II
Çiçekler resimlenmiş pabuçlara.
Yerle gök renk kutusuna hapsedilmiş.
Tarih,
Tabuta konulmuş mahzende dilim, dilim
Ve, çığlıklarında bir yıldızın ya da
ölen bir ulusun.
Erkekler, kadınlar ve çocuklar uyuyor,
Pantolonsuz,
Döşeksiz...

III
Bir nazarlık.
Kuşağa sokulmuş bir kese altın.
Uyuyor sayıklayan bir kadın,
Kollarında bir prens ya da bir hançer.

Türkçesi: Engin Koparan

Şevki Ebu Şarka (d. 1934)

BİR KAYNAĞIN SERÜVENLERİ

(Saydamım ben\ Uzunum bir roman gibi\ Bir hekimle yoz bir eşeğin bakışı var bende\Benim ben ak düğmelerin bu çığı\Yazlığa çıkan zengin ben\Seviyorum mağaraları\Kısaltılmışları\Giriyorum içine duvarların sonra çıkıyorum oradan benim yapan bunları ben

Ezberden öğrendim coğrafyayı\'Hüsnühatla yazılmış yetkinlik belgelerim var küşüm etmeyin vardır mozaikle yazılmış olanları da\Başardım türkü Söylemeyi\Büyücek bir poğaça yaptı anam bana\Yedim onu aylak aylak dolaşırken

Yaptım dinlence ödevlerimi\Dalga geçtim sürülerle\Altından geçtim manastırın\O zaman ürperdi keşişlerin hepsi

Yığını romatizmaların\Alıyor oduncu beni kuşların da farelerin de düşmanı bir dişi kara kedi için

Seviyorum emir Fahreddin'in gidişini\Bir muz gibi kısacık emir diş bileyen halka da ıssız ıslık halkalarına da\Yürüyor\Çevresini aklaştıra aklaştıra

Yüreğim söndü ki söndü\Şıppadak sıçrayan atın üstüne ben değilim\Yeğniliğinden yapan öyle\Bıraktım ağırlığımı serüvenlerime

Kentliler gizliyorlar önlerinde onların büyücek bir sıfır\Köylü yolcuya ne pusu bu\Siste örtüyorlar onu\bir yılan saklıyorlar ceplerinde de\Sıfırla sakız çiziyorlar yanaklarına da

Müşterilerin buyruğuna hazır patlayan bir kahve var
bende\Yalnız nargile yaşıyor orda ağızda\Çubuğu
nargilenin pancar gibi kıpkırmızı\Göz kamaştıran
yıldız\Öyle uzuk ki buluyor ormanı

Kayıyorum bülbül gibi doğru tan kızıllığına\Bir elma
bırakıyorum başıma\Bir ağaç yerine koyuyor ko-
ruyucu beni\Çekip almıyor ama

Doğruldu bir menekşe\Tıpış tıpış izledi beni\Tuttum
yemeğe çağırdım ben de\Açtım onun için kutsal
kitabı

Beni görmeyi kararlaştıranlar birkaç ince uzun ka-
yığı ödünç alıyorlar\İş düşüyor menekşeye\Taşı-
yor konukları çeviklikle dişlerime kadar

Türkçesi: Nuri Pakdil

MISIR

Ahmet Zeki Ebu-Sadi (1892-1955)

YAZ SONU
Alay ediniz bakalım kumlar alay ediniz
Yaşamın tatlı gürültüsüyle
İşte
Biten dönemi düşün
Başladı başka bir dönem
İşte
Gözyaşlarının denizi
Zamanın hıçkırıkla kalın yazısı
durmadan çatlayan
Yeniden başlayan bayağılığın
Zamanın kırılası elleriyle yoğurduğu
Bütün güzellikler geçicidir elbette
durmadan başlar ölüm söylevine
Ağlar sıcak gözyaşlarını
Alay ediniz kumlar
Bu şaşkınlığımla
İşte
Oldum ben tutsağı güzelliğin
Kör bilgeliğin

Türkçesi; Nuri Pakdil

Kemal Necat (d. 1923)

İSTEKLER
Neden dönmeyecektin
yurtsamanın ağladığı bir kalbe
Yoluna anılarımızın
Acıdır yılların orağı
Geçecekti zaman öyle mi
İki âşık karşılaşabilmeksizin

Sen
denizlerin ötesinde misin
Burda değil mi kalbim
Süt dökmüş kedi gibi duran
Kalplerinde tutkuların
Gülüyor ilkyaz
Sıcacık iç açan ışıkta
Bir sabah çiçekleniyor yeniden

Benim yüreğimde senin yüreğinde
Ey gözyaşları içindeki gece

Buluştuk bir gün yeniden
Katıksız anlığı içinde gök aşka bulandı
Aşk
İlkyaz nüktesi
Diken çöllere mutluluğun iri ağaçlarını
Yağmurlu sabah
Oldu ayrılış esenlemeleri
Yayılıyor hüzün
Havalanan bir uçak uğurladı bizden sevimizi
Yitti
birden yaşıyorum kalbimde ölü bir ışığı
Dönüş sonra
Gençliğin kırılıp geçirildiği yol
Yalnızca dikenlerini üleşen kaygının
âşıkların gençliği
Döndüm evimize
Atıldım kollarına
Her yerde mutluluğun etinden
Yolunmuş yaşam parçaları
Kalbim ıssız atıyor

İstiyor senden yeni bir sabahı
Dokunuyor anılar odasında
Kırık aşkımızın tayfalarına

Kuduruyor rüzgârlar
Ağlayıp meydan okuyorlar
Titriyor kanatlarım
Dört duvar arasına kapatılmış kalbimde büyüyor hüzün

Sıralıyorum yabancı adımları
Dokunuyorum tuhaf yaralara

duydum içimde tırmalayıcı yankıyı
Diyor ki
Niçin dönmüyorsun

Türkçesi: Nuri Pakdil

Ahmed Rami (1892-1991)

TERKEDİLMİŞ ŞATO
Şarkıcı kuşlar kaçırdılar taşlarını
Çiçekleri bütün soldu
Ey şato
Yazıyor yaşam geçici sayfaları
Sürükledi üstünde geceler harmanilerini
Kabirlerin solgun tozları gibi
Yığın bırakarak arkada
Arzunun silindiği gibi aşk öldü sende
ne ki serin bahçelerin gölgesinde
Daha da parlak gülüşlerden
Dinliyorum tatlı şarkıları
Ama bir
Yankı anısını iten
Rüzgârın ezgisinden başkası
Değildi artık bu
Nasıl yığılıyor yüreğimde acı
Dostunu yitirmişin gözyaşından daha ağır

Kurudu avludaki gölcük
Saçları uzun ağaçlar

l:ğiliyor üstüne
Güzellerin şefkatle eğilmeleri
Gibi üstüne bir beşiğin

Şato sevinçlerin en üst yeri
Parlaklığında bir gençliğin tepesinde bir ışığın
İşte yüksek pencerelerin sönen ışığı
Kapalı çıplak işlemesiz
Sende ıssızlık adı oluyor hüznümün
Çılgın yüreğimin üstünde dağılmış bir kuş
Çıplak şatoda
Benzer bir mutsuzluktayız

Zorba zaman
Fır dönüyor yanımızda

Kalbimizde tek basmalar
İnsanların bıraktığı

Türkçesi: Nuri Pakdil

SUDAN

Muhammed El Feyturi (d. 1931)

SABAH OLDU
Sabah oldu işte
Ve yıkıldı duvarları zindanın
Dar bir gedikten tutsaklar
Gün ışığına çıktılar
Ve ne zincir, ne sınır
Tanımayan şafak
Parlak, kırmızı kanadını
Geçirdi üstümüzden
Ve içimizi
Ölesiye sıkan keder
Yer değiştirdi
Yüreklerin derinliklerini
Ateşleyen bir sevinçle.
İşte güneş de doğuyor
Ve acele ediyor
Toprağı ısıtmakta.
Ve karşılaşıyor kardeşler
Ve bakıyorlar
Birbirlerinin yüzüne.
Kahramanlar kuşağı
Ulaştı kurbanlar kuşağına;
Ve gerçeğin çilekeşleri
Duruyorlar
Kucaklayarak savaşçıları.
Her şey için teşekkürler size
Sudan, sen
Hiçbir zaman
Eğmedin başını
Senin kahramanlarının adı
Bütün dünyayı
Dolaşıyor rivayetlerin kanadında

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

AFRİKA'NIN SESİ
Sesin senin Afrika
Yankılanıyor bende
Boğuk da olsa, çınıltılı da
Tenimde duyuyorum onu, yüreğimde,
Terli bir toprak kokusu
Tütüyor onda.
Onda Kongo'nun
Soluyuşunu
İşitiyorum
Ağır ağır akan
Tozlu bir uzaklıkta.

Sesin kanımı tutuşturuyor
Onun en güçsüz yankısı
Bir fırtına gürleyişidir.
Şimşekli boşanışında gözbebeklerinin
Günün dinmeyen çarpıntısında
Ve dalgalarında gençlik kahkahasının
Sesin tutuyor
Sarıyor beni...
Boğuk ya da çınıltılı
Öfkeli ya da sevecen
Sesin
Yankılanıyor bende...
Ve dağılıyor umutsuzluk
Ve süzülüp yükseliyor umut
Sessizlikten, sisler içinden...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

KARA TUFAN
Alnımı ağarttı doğan gün,
Ey Afrika toprağı,
Islak ve kar derinliklerini aydınlattı tan,
Duyuyor musun zencilerin şarkıların
Ağır ve korkunç yankılanan...?
Görüyor musun kölelerin
Bıyık altından gülen yüzünü
Tabutları başında zorba hükümdarların?
Uçsuz bucaksız bir mezarlıktın
Fatihlerin atlarının çiğnediği,
Bir ettin çürümüş
Tükürdüğü yüzyılların.

Kölelerin toprağı.
Afrika, ülkesi sen
Perişan kılıklı
Serseri zencilerin.
Nasıl yaşarlar böyle çırılçıplak?
Nasıl insan sayılırlar, abanoz renkli derileri varken,
Dağ mağaralarında yakarken ışıklarını,
Bırakırken çocuklarını ağaç kovuklarına...
Nasıl insan sayılırlar?

Avlamak için bir köle sürüsü Afrika toprağında...
Ne zaman param olacak, bir sandal, bir köpek, bir gömlek alacağım...
Beyaz bir insanım çünkü ben kar gibi tıpkı,
Ne var ki güçlü değilim öyle...
Yoksulum, ama kardeşlerim vardı benim, gittiler,
Döndüler sonra güçlü ve zengin;
Niçin gitmeyeyim onlar gibi ben de?
Kaç kez istedim bir vahşi gövdeyi,
Tadına doyulmaz gövdesini bir zenci kadının...
Bana dediler ki çünkü, kölelerin derisinin
Özel bir kokusu, kendine göre tadı var...

Afrika, gömüler ülkesi,
Toprağı perişan kılıklı serseri zencilerin,
Geldim sana bir gün yeni bir fatih kimliğinde...
Zengin ve hayat arayan.
Uzun yıllar, boyun eğmiş davrandın,
Ağırlığı altında zındıkların büyük günahlarının...
Erişince sana sabah aydınlığı;
Yırttın kefenini işte
Ve tana karşıdan bakan,
Rüzgârların yönünü değiştiren
Ve, yeniden,
Kandan harflerle tarihini güneşin alnına yazan
Bir dev gibi ayağa kalktın tekrar.
Duyuyor musun Afrika, şarkılarını kara derililerin
Ağır ve korkunç yankılanan?
Görüyor musun kölelerin
Bıyık altından gülen yüzünü,
Tabutları başında zorba hükümdarların?

O, böyle şarkı söylüyordu Afrika için,
Ve öfkeli çılgınlığında,
Kurtuluş çanları çalıyordu,
Zincirlerinde kıvranırken Afrika,
Görerek hapishaneleri topraklarında kurulan,
Ve görerek yükselişini ölüm sehpalarının kendi toprağında,
Yüreğinin içinde taşıyordu çünkü
İsyanını geçmiş çağların...

Kendi düşüyle esrimiş,
Ve gerçekleşmiş gibi hayalleri,
Titredi sevinçten,
Görünce çıplak zenci yığınlarını,
Gümbürdeyen isyanla ayaklanmış,
Yürürken üzerine zorbanın;
Ağlayarak kucakladı kardeşlerini

Ve şarkı söylemeğe başladı onlarla birlikte,
Ve yazdı duvarlarına zamanın
Şarkılarım kana bulanmış Afrika'nın.

Türkçesi: Özdemir İnce

Jili Abdurrahman (d. 1931)

KENTİN SOKAKLARI

Kentin sokakları...
Duvarları is ve dumandan kararmış evler...
Çıplak mahalleler
Yoksulluğun, umutsuzluk ve umudun
Sevinç ve hüznün gizlendiği
Çıplak mahalleler...

Sırtı kambur işçiler,
Oyuk bir kaya gibi yankılanan öksürüklerle
Göğsü sarsılan işçiler...
Hovarda saraylara ışık dağıtmak için
Köprüler ve mermer merdivenler dikmek için
Dönen makineler...
Sokakları kentin, duvarları is ve dumandan kararmış evler,
Bağrının derinliklerinde yaşıyoruz...
Yaşıyoruz, ölmek istemiyoruz ama.

İşte bir gün, yükselen, gemiyi saran dalgalar gibi,
Yükseldi gökyüzünde duvarlar...
Tanrı[15] adamlarını saldı mahallemize...
Yolumuzu kapattılar... duvarlar çıktılar...
Dayanılmaz bir acı tek varlığı gün olan insana...
O zaman ağlamaya koyuldu eski kulelerinde
Kilisenin çanları...
O zaman, her sabah,
Yalvaran yaşlı bir kadın gibi tıpkı,

15 Hükümet, Başkan anlamında.

İki bağcık ışık istedik Tanrıdan
Ve sonra yayılınca gece
Ve kaplayınca bizi karanlık
Bir kez de gökyüzüne yakardı yüreklerimiz:
Ey ay, ey yıldızlar, neredesiniz,
Görüyor musunuz nasıl sarmış karanlık, bir hapishanedeyiz sanki,
Nasıl yüzüstü bırakmış bizi böyle
Canlıdan daha çok ölü bırakan yaşam...?
Alsam kavalımı, canlandırmak için umutları,
Sevinmek isteyen hüzünlü nakaratı,
Söylemek için ışık kavgamızı...
Anısmak için tarlalarımızı, ağaçlarımızı, ırmaklarımızı...
Kavalımı alsam
Çünkü Said'deki köyümde benim
Ne karanlık vardır, ne korku,
Ne de gün ışığını kesen yüksek duvarlar.

Hüzünlü kentin duvarlarında,
Yürdüm, sorguya çekerek bakışları...
Sarayının çevresinde güçlü yüce başkanın,
Toplanmış dilenciler gördüm,
Oyuk karınlı kardeşler... öksüren... gülen... uluyan...
Çolak, topal perişanlar gördüm, ilenen ve dans eden...
bu donmuş yüreklerine biraz sıcaklık arayan açları gördüm.
Ve döndüm geriye bu ışık beldesinden,
Benzeşlerime her zamankinden daha çok âşık.
Sırtı kambur işçiler,
Oyuk bir kaya gibi yankılanan öksürüklerle
Göğüsleri sarsılan işçiler.
Dönen makineler,
Işık nakaratı,
Kentin sokakları...
Duvarları is ve dumandan kararmış evler...
Bağrının derinliklerinde yaşıyoruz,
Yaşıyoruz, ölmek istemiyoruz ama.

Türkçesi: Özdemir İnce

Muhiddin Fares

YEŞİL BARIŞ
Bak...
Tanın parmakları
Işıktan bir ayla ördü
Penceremizin etrafına...
Kuşlar, ağaçlarda uyuyan komşularımız,
Uyandılar sabahla
Ve dinliyorlar gizlice ezgili söyleşimizi...
Bak, güneş altın örgüler yapıyor
Tepeler üzerinde...
Binlerce hasırdan...
Sevgilim... sevgilim benim... benim...
Ey şebboy çiçeği,
Ey usul usul mırıldanan ezgi
Irmak kıyılarında...

Sevgilim... sevgilim benim...
Ozan ruhunun kızkardeşi..
Çevir benimle birlikte rüzgârlarını
Yeşil yolunu yaşamın...
Uzat bana kollarını
İnci çiçekleri toplamak için.
Benimle geç... birlikte geçelim
Böğürtlen tarlalarını
Çiçekli kıyılara kadar,
Ve kendi yolumuza yarın
Karanfiller, menekşeler ekeriz.

Resmini yapacağım yeşil barışın buraya.
Varlık mumyalanmış bahçe değil artık onda
Irmak mırıldanır ırmağa...
Kuşlar kuşlara öter
Gözyaşları birleşir gözyaşlarıyla
Ve yaralar yaralarla,

Orda buluşur insan insanla
Yüce bir kucaklaşma.
Ve artık tepelerinde Afrika'nın
Ve Asya gecelerinde,
Bir tek çoban kızı ağlamasın
Haykırmasın tek bir ırmak...
Ve küçük çocuğum benim,
Kaygısız bir kelebek gibi.
Tepeden tepeye uç haydi.

Türkçesi: Özdemir İnce

Mübarek Hasan Halife

KAPATILMIŞ KADIN
Durur ışık konutunun eşiğinde,
Evinde senin gündüz gece olur,
Bir inilti gibi yankılanır kuşun şarkısı,
Ve sen, gizlenirsin duvarın arkasında,
Ve uzun, upuzun gölgen,
Çekilir ince ve dayanıksız gövdene doğru;
Ve uzun, upuzun gölgen,
Çekilir ince ve dayanıksız gövdene doğru;
Ve her gün, dinlersin babanı
Aynı sözleri tekrarlar,
Hep aynı, iki sözcük sonsuza dek; akşam ve sabah;
Her gün, bakarsın annene
Yorulmaksızın kuruntular eğirir
Yıpranmış kirmeniyle boş inancın,
Ve evrenler kurar uzak hayalinde
Erkekler yırtıcı hayvandırlar orada
Ve kadınlar zavallı keçidir çölde yitmiş
Senin gibi tıpkı,
Ve sen dinlersin bunu, küçük kız,
Korku ve ürküntü ekişini

Yüreğine ışıktan yoksun.
Ve ne zaman akşam olsa,
dalarsın düşlerine tekrar
Doğacak günün;
Ve akışlar yığını görürsün
Duvarının arkasında
Ve gizemli sözcükler okursun gözlerinde onların
Ve anlarsın gizleyen kim aşkı
Yüreğinde,
Ve gülümsersin,
Ve âşık bakışınla
Bakarsın sevgiline;
Ama biter burada
Öyküsü duvarın.
Ve sabah olur,
Baban tekrar başlar tıraşlarına
Ve aynı sözcükleri sıralar,
Ve annen başvurur tekrar
Yıpranmış hayalinin kuruntularına
Ve sen, büyük düşünden uyanmış,
Dikersin gözlerini umutsuzca
sana ışığı göstermeyen
Bu çok yüksek duvara.

Türkçesi: Özdemir İnce

SURİYE

Halil Matran (1902-1949)

ÇOCUKLUK BİR UZAK ZAMANDI
İkimiz de çocuktuk hatırlar mısın?

Hatırlar mısın o geçen günleri Zahla'da
Mutluluğun durmadan kucaklaştığı
Gölgeler bir yerde birleşirdi, hep gülerdi yüzü yaşantının
O sanıp sarhoşluğunun giz dolu tadında?
Nasıl koşardık hatırlar mısın?
Kıvanç bir yangın gibiydi içimizde
Simsiyah bir salkım düşerdi asma dalından
Karşılığı ödenen bir gülüşle yüzümüzde.
Hatırlar mısın o gün doğumlarını, o gizli düşsel gücü?
Alıp götüren bizi, göklerin ötelerine
En bilinmez uzaklara, hep dolup boşalan
En güzelin, en çirkinle buluştuğu
İşte yıldız yıldız Pleiades;
İşte Aremis'in güzellik perileri.

O uzak, hırçın ırmak orda mı şimdi,
Yine kabarıp taşar mı durmadan öyle,
Hatırlar mısın nasıl ele geçirdiğimiz
Yöneltip serinliği, uyanan bahçelere?
Nasıl güzel kıldığımızı sulayıp çiçekleri
Bir kutsal sevgiydi onunla gelen, bir tutkuydu
Bütün görünümleri ışınlarla bezeyen.

Türkçesi: Engin Aşkın

Nizar Kabbani (d. 1923)

CEMİLE BUHAYRAT
Adı, Cemile Buhayrat
Hücre numarası doksan
Vehran'da savaş tutuklularından
Yirmi iki yaşında
Tapınağın kedileri gibi gözleri
Ve kara arap saçları
Yaz gibi
Hüzün çağlayanı gibi
Su ibriği, bir de gardiyan
Bir el Kuran'a dokunuyor
Bir kadın ilk sabahta
"döneceğiz, diyor sana"
Ayetler geçiyor dilinden hazin
Meryem Suresinden, Fetih Suresinden
Adı, Cemile Buhayret
Ateşle yazılmış
Yağmurda ıslanmış
Ülkemin sanatında, sanatımda ıslanmış
Yirmi iki yaşında
Bir çift güvercin konmuş göğsüne
Haliç konmuş denizin dudağı
Aslen İstanbullu
Hiç süs görmemiş dudakları
Hiç düş girmemiş odasına
Çocuklar gibi oynamamış hiç
Gözü kalmamış gerdanlıkta, süslü giysilerde

Adı, Cemile Buhayrat
En güzel şarkısı mağribin
En uzun hurması
Cezayir'in ovaları görünüyor gözüne
bir kız çocuğu görünüyor

Yoruyor güneşi o yorulmuyor
Tanrım
Yıldızların altında
Var mı bir insan
Razı olsun yenmesine
Asılan bir kadının etinden
Bastille'in ışıkları sönmüş
Veremli bir kadının öksürükleri
Doydu zincirler memesinden
Değersizler doydu
Lacoste ve binlerce adi kişi
Yenik Fransa ordusu doydu
Şimdi saldırıyorlar kadınlara
Mum gibi asılmış kadınlara
Bağlı ayakları kırnaplarla
Sigaralar söndürülüyor memesinde
Kan içinde dudakları burnu
Ve Cemile Buhayrat'ın yaraları
Ve kurtuluş sözleşilen yerde
Giyotin kuruluyor, acımasızlar
Sürüyor kadınları bıçağa
Cemile bombalar altında
Yağmura tutulmuş bir serçe gibi
Kara, yanık kırmızısı bedenini
Çökertiyor elektriğin uçları
Yanıklar var sol memesinde
Memesinin ucunda
Daha daha... ey utanç
Adı, Cemile Buhayrat
Bir tarih bu
Yazar ülkem onu
Korur çocuklarım onu
Bir kadının tarihini ülkemde
Giyotinin soğuttuğu

Fethetmişti güneşi
bir kadın

Kanayan kanayan kanayan
Yükselen bir kadın 'Cebeli Atlas'tan
Leylaklar nergisler anıyor onu
Turunç çiçekleri anıyor
Ne küçükmüş Jeanne D'Arc ey Fransa
Ülkemin Jeanne D'Arc'ı yanında

Türkçesi: Turan Koç

ADI
Birkaç harf işte
Kitabım gibi arkadaş olan bana

Küçük bir bahçe mi bu
Göveren gömleğimin altında

Kuşlukta gece karanlığında
Sabah ışığında ve daha

Serçelerin ötüşünde
Tamburun iç çeken vuruşlarında

Ey bir şarkının içinden
Gizlice görünen yiten sonra

Uğrayan unutkanlığın içinden
Coşkuma acılarıma

Dolaştıran bir ipek ipliğin
Düğümlerine sağlamlığına

Atan beni bir duygudan
Yeşeren bir duyguya bir duvara

Yürüyorum işte
Aşkın kurumayan akıntısında

Bilinmenin tanınmanı ötesindesin sen
Adın mı? Yok, bağışla

Türkçesi: Turan Koç

Muhammed Maghut (d. 1930)

İKİ AYAKKABI ARASINDA BİRİ
Görülüyor pencereden yalnız kalpler
bitik göğüsler dışında trenlerin
Hüzünlü bir masa
Eğiyor başını uzaktan ağlamaya

Tekrarlıyorum sözleri deli gibi
Kahvelerde büyüğünde küçüğünde
Altında yıldızların kalabalığın tükrüğü altında
Anlamasın diye kimse beni
Ne çocuk ne kuş
Ne bir yabanıl hayvan

Sabahtan akşama değin titriyor çenem
Akşamdan sabaha değin
Yapışıyor bir türkü öyle bir türkü çeneme

Bitti deha zamanı
Uzun merdivenler üstünde kayma

Üstünde çiçeklerin bitler
Uçak kalıntıları üstünde bitler

Duyuyorum sallandığımı üstünde toprağın
Sürekli çarpıyor kulağıma
'Git'ler
Öleceğim bir akşam bu dört yol ağzında
Taş üstünde parmaklarım alacak elmadaki kurt biçimini
Orda sonum
Karanlıkta parlayan bir kılıç görüyorum yüreğime doğru

Sürüklüyor bir araba söndürülmüş ateşleri
Masamı
Kâğıtlarımı

Genişliğine çölün
Orda o anda tam
Çıkacak öfkeli bir rüzgâr
Keserek kısa tırnaklarımı
Sebze artıkları gibi süpüren şiirlerimi
Bitecek etimden uzun kulaklar
Duyacağım onlarla halkıma indirilen son yumrukları
Kendiliğinden kapanan kapıların ezgisini
Kargılarla kapatıldığında
Bıyıkların ucunda donan parmaklarla
Bakacağım ayağına güvenlik görevlisinin
Çamura batık bu ayak
Dönüyor bana yüzü dönük bu ayak
Bilmeden kim olduğumu

Sokaklarımızda bu tuhaf ölü
dinginlik bulduğunda ciğerlerim
İki göz gibi alımlı olacak görünümü
Çok uzaktan bir gelin görünümü

Açıldığında göğsüm duvarların yağmurun kokusu altında
dişler gibi tenha
Olmayacak yüzümde rüzgârın çözdüğü bir örgü
Sayfalarımda gözyaşı gibi inen bir meme

Aşındıracağım bu onur kıran toprağı

Ağlayarak

Bulamamak ne kötü başka bir olanağı
Ayırdı beni kökümden
Dikeceğim oraya dişlerimi
Anımsamak toprağı biraz anlamak demektir

Anımsamak kirli toprakları
Sürgün kolları ortağı
Çaprazlaştırılmış göğüsleri

Düşünüyorum pencerede elleri demirde bekleyen anamı
Sineğin ya da kelebeğin uçuvermesi gibi dönüşümü

Geçireceğim ellerimi rayların üzerinden
Güz ıslağı

ayaklarımı sürüdüğüm kaldırımlar üstünde
MASRAFSIZ BİR İNTİHAR TASLAĞI
sırtımı verdiğim dirkel üstünde
dinleyeceğim toprağın dibinden
toprağın dilinden
çarpan yüreğimi
al öcünü
anımsa cılız kızkardeşlerini
iple delinmiş kulaklarını

Anımsa ölülerini
böylece
Denizle çöl arasındaki
Şiirlerin erkten düşmeleriyle çamur arasındaki

Ey sultan onurlu köylü

Sen ve yağmur
Mürekkeple gözyaşları arasındaki toz
Ben değil miyim hıçkıran konuşan
Daha yüksek sesle ölümcüllerden
Biliyorum geç kaldın toprağa
Gece yarısından sonra gelen yabancı gibi

Doğmak zorunda kalmış olacaktım
bu yalı romantiklerle
varlıklı sakal'ara

güve yemiş külahlara
yaşamak çok eski zamanlara

Kayıkçı krallık
kumral tefecilerin yanında
kırmızı tuğlalı odada
çekmeceler çiçekten orda
duvarlarda
çocuk eriklerinin kuş gagalarının oluşturduğu

Kemerlerde değnek
Kitaplar sırtta

Geçiyorum arasından çok koyu bir yeşilin
ormanların
sise batık balçık çukurundan
durgun su birikintisine

Türkçesi: Nuri Pakdil

Abdel Basit El-Sufî

BU ÖFKELİ ADAM
O hıncını boşalttı diyorsunuz
attı zincirlerini rüzgâra
diyorsunuz ki verdi işaretini güneşe bilekleriyle o
ve buluşma sözünü
güneş bekliyor onu
tutsak çarpabilecek mi derebeyini diyorsunuz
gerçeğin kayasına
dikilerek karşısına
tufandan daha yüksek
ve ateşten yoğurabilecek mi günlük ekmeğini
O yırttı acısını diyorlar
yırtık parçalarından yaptı kalbini
sürü
nasıl götürebilecek çobanlarını mezbahaya

tutsak
nasıl dağıtabilecek ekse karanlığı
nasıl tokatlayabilecek elleriyle cellatını

Boynunda zincirler
bedeninde kırbaç kızartıları
kim başkaldırabilir
ne ki ustasıdır halk olamazlıkların
yiğitliği kurucusudur şanların
merhaba bu öfkeli adama
Cezayir çöllerindeki
merhaba taşan öfkesine
merhaba güneyin başkaldıranına
ki eğer vuruyor öç atlarına
merhaba Irak'ın yaralısına
tokat vuruyordu Bağdat'ın satılmışlarına
arıtmak için yurdunu
merhaba demir vurulu bileklere
demircinin öfkesine merhaba
merhaba kabaran taşan coşan yüreklere
merhaba köpüğünü kayalara düğümleyenlere
körfezin kumlarına ilk dikilen palmiyeye merhaba
torunlarını arapların atalarına doğru yönleyen
bengi yurda gül derleyen
gül saran ozana merhaba
yurt
ilk haykırışı gurur haykırışı oldu
yurt
ilk devinimi ufuk arkasındaki sınırlarını derinleştiren
tek Tanrının kutsal atılımı
kanla dokunan toprak
güneşin karşısında gömleğini açan toprak
güzellik kokulu yüzünde
taze otların çayırın
ilkbaharın serin yollarının

hazırlıyor kokusu şölenleri
gölge sürüklüyor kıyısına gölcüğün
vadi düşünüyor derin derin yaylalarında

yurt
çamura bırakan çocuklarını
bu alçağı koruyor sade
yüz karası
lekeledi kefenini
torunlarını gömdü yüz karası

istediniz ki bedeniniz zincir ola
özgür insanın türküsü gırtlağında boğula
eğilsin alnı özgür insanın çamura

ne ki işte biz
yüksek soylu dağlarız
biz yeni çocuklarıyız ulusun
milyon canız
kalıyor dönen rüzgârın kurban taşında alınlarımız
yankısı sesimizin duyuluyor uzağında yıldırınm
çağırıyor ellerimiz vuruşmaya çılgın fırtınaları
diziyor ellerimiz
utku denizinde askerleri
ateş olacağız gözlerinde karanlıkların
daim kökü kazınan kötülüğün
siz
yönetici zamanlar arasında
insanlardan insanlara
işbirlikçilerinizle
bilincinde halkların
gecesiniz

Türkçesi: Nuri Pakdil

SUUDİ ARABİSTAN

Hasan Abdullah El-Kureyşi (d. 1926)

GECENİN ÖKSÜRÜĞÜ
Koyulaştı uykum diyordu
Oysa bende ayaklanıyordu gece
Soluyordu yinimin ateşi üstünde
Gel gel
Bendedir aşk
Işığı şerbet renkli lamba
Bende anların esrimesi
Gelmiyorsan korkağın biri olduğundandır
Ey suyu kurumuş eski zaman kavanozu

Gel gel
Çimdirdim tatlı anılarla bu akşamı
Gelirsen onun sana açacağı gizler
Burada·
Gönlüm bir tutukludur yakınır
Gel gel
Yoktur yıldız
Tarlamda ne de bir ışıltı
Gel gel
Bir serüven oldu gecemiz
En egemen esrikliğin doruğu

Bir damla yetiyor coşturmaya beni sesinden
Geliyor sesin kayar gibi gün ağarmasından

Ne ki ben Antar gibi
Yiğidim sabırlıyım ölüm gelip çatınca
Çağlayanda
Düşüşünün en uç noktasında
Veriyorum ancak öpüşümü
Dileğin özgür olmak

Kendi başına buyruk dalgalar
Yaran kayıkçı gibi sessizlik ırmağım
Yaşamak ortasında fırtınanın
Gök gürültüsünün
Dolaşmak balta girmemiş ormanlarda
Gitmek gitmek istiyorum
Yalnız
Önüne geçip önsezilerimin
Katlayıp harmanisini gecenin
Güzelim sende
Yamanlığı suyun
Bukalemun nemi
Bense birkaç patlama
Ama öldürdün ruhumda geceyi
Düşlerimin kıvılcımı
Ölmüş duygularımda kaldı ancak
Bırak beni
Kış uykusunda
Konuşmaya gelişi esrik güzel bir ölü gibi
Geçmiş düşümün çocukluğunda kalayım bırak beni
Bırak sürmeli kapının arkasında
Yok yok açma
Kaçacağım açarsan kapıyı
dalıp içine
Bitimsiz ormanların

Kaçılabilir mi ki

Türkçesi: Nuri Pakdil

TUNUS

Ebülkasım El-Şâbi (1909-1934)

ŞAİR KALBİ
Uçan sürünen kalkan süzülen evrenin üstündeki bütün varlıklar
Kuşlar çiçekler kokular kaynaklar eğik dallar
Denizler mağaralar doruklar oturulan çöller yanardağlar
Işıkla gölge geceyle mevsimler bulutlar gök gürültüleri
Kar geçici gönül kararması zorlu fırtınalar cömert yağmurlar
Din öğrenimleri düşler duyuşlar suskunluk şarkı
Yaşıyor hepsi bunların kımıldıyor kalbimde
Özgürlük düzleminde
Sonsuzluk çocuklarının keskin büyülü kız kardeşinde
Burda kalbimde
dipsiz ölçüsüz
Onuyor ölüm
Eğleniyor yaşamın korkunç görüşüyle
Burda soluyor gecenin yılgıları
Titriyor güllerin acıları
Yankısında doğuyor sanat yapıtları
Sesleri sonsuzluğun yineliyor burda
İşte burda dilekler aşkla hüzün
Gösterişli bir alay
İlerliyor birbiri ardında
Burda bitimsiz gün ağarması
Başlaması gecenin yeniden
Kabaran binlerce okyanus
Sonra boyun eğmek sınırları

Şimdi çekiliyor yüzü zamanın
Yeniden görülmez üzre yarın

Türkçesi: Nuri Pakdil

Muhammed Şabuni (d. 1928)

EZGİ

Şefkatle içtim bu katıksız tatlı aşkı
Doldurdum onunla ışık bardağını
söyledim türküsünü sonsuz sessizliğe
Öylesine uzaklaştırdım ki kalbimden mutsuzluğu
Adadım esprimi tatlı şiire
Herkesin nakaratımı telli sazında yeniden bulduğu
Zamanın evet türkümle coştuğu
Benim için yükselttiği en yüksek tabyalarını
Sevince boğdu beni zaman
Dinginlik sürerek üstüme
Öyle bir ateş yaktı ki beni
Güldüm bununla birlikte
Soludum şaşılası bahçelerin çiçeklerini
Bırakarak ışığa yüreğimi
Yeniden doğuşu ruhumu
Arzu açıyordu yüreğimde
Çiçeklerin üstüne döküyordu tan kızıllığı çiğ bardağını
Vuruyordu kanatları düşlerimin aydınlığa
Besisuyu onarıyordu zamandan önce pörsük yaprakları

Türkçesi: Nuri Pakdil

ÜRDÜN

Selma El-Cayusi

BİZDE ÖLÜM VE GÜZELLİK
Çağırınca ölüm nasıl diyecektim kalbime
: 'Gel'
Gömütle nasıl kandıracaktım onu
Nasıl düğümleyecektim çevresinde
Görülemez düşünün doruklarını ele geçirmek için o güçlü ipleri
Diyecektim ona
: 'Eridi güneş denizde
Gitmek gerekli

Ölümle duran kalbime nasıl diyecektim
:'Serüven bitti'

Birleşti ölümle güzellik bizde
Kaynakların isteği tutuyor yurtsamayı içimizde
Yayıyor gölgeler egemenliğin üstümüzde

Bu mu ölüm
Ne ki taşıyor kalbim onda yaşamın yamanlığını
Vardır onda sisli dostların gelip giden anıları
Zamanlardan gelen armağanlar arasında bırakıyor kalbim onları
Bir yakarışı yakarış anısını arkadaşlıkları

Bunlar kim anı ekranından geçenler
Aşkımızla övgülü giyinik
Sevinç yapıtını tanıyan bir yürek bolluğuyla

Tattık bize sunulanlardan
Dorukları tutan adakları
Ve bağımıza girenlerle

Orda çağırdık onları
Vardı söz vermişliğimiz

Sunduk yürek bağışları arasında bin dua yakarış dilekçesi
Konuk gelen bize
Gelen güzelliğin gizeminden
Hallerimizi emziren
Çağıran bizi ki yürüyor sevimiz olamayan yolda
Sudan'([16])
Gideremeden susuzluğumuzu içtik kaynaktan
Yaşadık sevdalı andan
Bir kez bile yadsımadı büyücüler
Yoktu sonu yolculuğumuzun

Özgürüz cinler gibi gidiyoruz rüzgârla
İslediği gibi rüzgârın
Yöneten yüce doruklarını
Sevimizin umutsuzluğumuzun
Göçebe merkürün bir gemisi üstünde
Bilinç noktasına doğru evlerin
Ölümün gözetlediği

Aşkımızdır kalansa
Onlara
Anı
Yurt sana

Türkçesi: Nuri Pakdil

16 'Düşçül Kaynağa Dönüş' kitabındaki bir şiirinin adı.

ARNAVUTLUK

Arnavutluk yazını XVIII. yüzyılın başına kadar Arap, Fars ve Osmanlı yazınının etkisinde kaldı.

Ulusal bilincin uyanmaya başladığı XIX. yüzyılda yazın türlerinin de geliştiği görülür.

Çağdaş Arnavutluk şiiri, ülkenin bağımsızlığa kavuştuğu 1912'den itibaren gelişti. Bu dönemin en önemli şairi Migjeni'dir.

Arnavutluk şiirinde geleneksel sözlü edebiyatın derin izleri vardır.

Migjeni (1911-1938)

BİZ, BU YENİ ÇAĞIN ÇOCUKLARI
Biz, bu yeni çağın çocukları,
kopuyoruz babalarımızın boyunduruğundan,
savaşmak ve kazanmak için kaldırdık yumruklarımızı,
başlatmak için özgürce yaşamı.

Biz, bu yeni çağın çocukları,
bu öfkeli topraklarda yetişenler,
kırbaç ve boyunduruk altında çalışanlar,
bize artık zincirlerle boğulmak yok.

Biz, bu yeni çağın çocukları,
acılar içinde doğmuş kardeşler,
yöneldik haklı, doğru bir amaca,
babalarımızın yasalarından daha soylu.

Bu kanlı dünya savaşında
Zafer ezilenlerden yana,
güçlü, sımsıcak zafer,
özgür yürek, özgür kafa.

Gençlik kızgın, güçlü, atılgan,
köle gibi yaşayamaz bundan böyle,
hıçkırığa, gözyaşına, didinmeye paydos,
paydos bu toprağın çocuklarına.

Biz, bu yeni çağın çocukları,
atılacağız yeni kavgalara,
sevgiyle yeşeren yaşamımızla
ödeyeceğiz bedelini özgürlüğün.

Türkçesi: A. Kadir-Gülen Fındıklı

Llazar SMqi (d. 1924)

BUGÜN YENİ BİR YIL DOĞUYOR
Duyuyor musun arkadaş, dağlarda yankılanan
Özgürlük türkülerini?
Duyuyor musun, Arnavut yiğitlerinin
Dağlarda patlayan silah seslerini?
Duyuyor musun Ulusal Kurtuluş kahramanlarının
Gömütlerinden bize neler dediklerini?
"İleri Arnavutlar, ileri; bu yeni yıl
Özgürlük ve umut getirecek
Bu tutsak düşmüş halka
Acılara bulanmış bu halka."
Görüyor musun ey dost, nasıl titriyor, nasıl
Şu insanlığın ve Arnavut kartalının düşmanı?
Yalnız umutsuzluktan geliyor, anlıyor musun
Tehdit dolu bütün o bağırtısı, çağırtısı.
Korkudan nasıl kaçıyor, hain sürüsü, görüyor musun
Kaçıyor, çünkü
Ulaştı her yanına savaş çağrısı bütün Arnavutluğun.
"İleri Arnavutlar, ileri; bu yeni yıl
Özgürlük ve umut getirecek
Bu tutsak düşmüş halka
Acılara bulanmış bu halka."

Türkçesi: Tahsin Saraç

VUR, DURMA VUR([17])
Al kırbacı, vur, bir daha, bir daha. Yaban
Acımadan, hiç acımadan
Arnavut kardeşime vur!
Al kırbacı vur, yüreğin titremeden
Vur ey acımasız
Arnavut bacıma vur!
Tüm kinini kus, içini dolduran kini
Vur, vur haydi,
Yaklaştı BÜYÜK GÜN, artık geldi.

Türkçesi: Tahsin Saraç

Fatos Arapi (d. 1930)

ARTIK BANA KIZMA
Eskiden biz ikimiz
Gökle deniz gibiydik:
— Birimizin üstüne bulut çökse— öbürümüz kararırdı
Birimize hava azıcık açsa— Her şey mavileşirdi öbürümüze.
Eskiden biz ikimiz
Ocakta iki odun gibiydik:
Birbirinden ayrılınca sönüveren
Birbiriyle birleşince tutuşan.
Ama sevi
ne de çabuk kine dönüşüverdi...
Artık bana kızma, hadi.

Türkçesi: Tahsin Saraç

17 Mart 1944, İşkodro tutukevinde, Alman işgaline karşı yazılmıştır.

GÖMÜT ÜZERİNE BİR AVUÇ TOPRAK
Herkes bir avuç toprak atıyor
Bense, onun üzerine
Birkaç parça gökyüzü atıyorum
Birkaç güney Arnavut türküsü
Zeytin dalları altında o bunaltıcı sıcaklardaki
Birkaç ağustosböceği.
İyi yürekli babacığım
Bunları çok severdi.

Türkçesi: Tahsin Saraç

Dritero Agolli (d. 1931)

OĞUL
Senin uzak akraban falan değilim ben
Ben senin oğlunum
Arnavutluk!
Köklerimi senin doruklarına saldım
Ve içtim sütünü
Onlardaki pınarlardan...
Böyle tutundular işte benim atalarım da
Benim atalarım da işte böyle içtiler.
Üstlerine karlar kopup devrildi
Karlar eridi gitti
Üstlerine kasırgalar saldırdı
Kasırgalar sonunda dindi.
Arnavutluk, sevgili!

Türkçesi: Tahsin Saraç

BİR KAHRAMANIN TEREKESİ
Ne okulun yaşlı hademesi bildi
Ne biz, ve ne de eski arkadaşları
İlerde bir gün onun adının
Yıldızlar arasında yer alacağını.
Bilseydik
Okuduğu sırayı toz içinde bırakmaz
Temizlerdik özenle ve umutla
Onun tahtaya yazdığı tebeşirinden bir parça
Saklardı yaşlı hademe sigara tabakasında.
Böyledir işte, çok kez, geleceğin kahramanları
Aramızda yaşarlar da biz bilmeyiz onları.

Türkçesi: Tahsin Saraç

İsmail Kadere (d. 1936)

1.
ARNAVUTLUK ÖZLEMİ

İçimi bir Arnavutluk özlemi kapladı
Bu akşam troleybüsle dönerken
İçilen o partizan cıgarasının dumanı
Mavi mavi kıvrılıyor, halkalar yapıyor
Yurttaşlarım arnavutların dilinden gizlice
Kulağıma bir şeyler söylemek istercesine.
Bu akşam Tirana sokaklarında dolaşmak istiyor canım
Kimi kez yaramazlık yaptığım, eskiden
kimi kez uslu uslu geçtiğim sokaklarda.
Tanır beni o tahta kapılar
Ve görünce dişlerini gıcırdatıp
"seni gidi seni" diye bana kafa sallayacaklar.
Ama kötüye alınayacağım ben bunu
Çünkü içim özlem dolu.
Ve kuru yapraklarla, sonbahar yapraklarıyla
Örtülü dar sokaklarda yürümek istiyorum

Ne ucuz benzetmeler yapılabilir bu yapraklarla...
Yürümek istiyorum
Önyargılar gibi karanlık
Çapsız bir adam gibi
Kısa ve dolambaçlı bir sokakta,
Bir cigara yakmak
Bir gülmeceye gülmek
Ve bir anıyı, yerdeki yapraklar gibi
Çiğneyip geçmek istiyorum.

2.
Bizim Arnavutluk'un özlemi kapladı içimi
Özledim, o büyük, o geniş, o derin göğünü
Adriyatik dalgalarının o mavi dörtnalını
Gün batımında tutuşmuş kaleler gibi bulutlarını
Ak saçlı, yeşil sakallı Alp dağlarını
Meltem titreşen o ipek gecelerini
Ala tanda kızılderililerini andıran sislerini.
Özledim, lokomotiflerini, atlarını
Teri içinde, soluyan ve kişneyen atlarını
Servilerini, davar sürülerini, gömütlerini
Özledim, özledim
Arnavut kardeşlerimi.

3.
Özledim, artık hemen oraya döneceğim
İsteklerin, sislerin üzerinden uçarak.
Uzaklığında daha bir cana yakınsın yurdum.
Vınlamalarla, uğultularla titreyecek havaalanı
Uçurumlar üstünde tüy tüy bulut öbekleri.
Bu tepkili uçak hızım bulgulamış olanlar
Yurtlarından zaman zaman ayrı düşmüş olmalılar.

Türkçesi: Tahsin Saraç

BATI
Ve işte Batı
Anamalcı dünya
Güzel hostesleri
Renk renk ışıklarıyla
Uçuyorum üstünden Batı'nın
Okumuyorum ışıklı reklamları
Ama okuyorum fabrika dumanlarını
Ve fabrikaların kara saçlarını.
Dev bacalar altında
İşçiler çelik dökerken
Saçları diken diken oluyor
Fabrika, öfkeden.
İyi akşamlar, Batı
her şey gün gibi ortada
Aşağıda parlak reklamlar
Kapkara dumanlar yukarıda.

Türkçesi: Tahsin Saraç

Dünya Şiiri Antolojisi, modern çağlardan günümüze dünya şiirinin dev bir panoramasıdır. Yaklaşık iki bin sayfada, binlerce şiirin yanısıra, tüm dünya ülkeleri şiiri üstüne gerekli bilgiler de okura sunulmaktadır. *Sosyal Yayınlar*, iki seçkin ozan ve çevirmenin titiz ve çok uzun süreli emeğinin ürünü olan bu dev yapıtı yayınlamaktan kıvanç duyar.

ATAOL BEHRAMOĞLU/ÖZDEMİR İNCE

DÜNYA ŞİİRİ ANTOLOJİSİ

1

Afrika Ülkeleri, Almanya,
Avusturya, Amerika Birleşik Devletleri,
Arap Ülkeleri ve Arnavutluk.

SOSYAL YAYINLAR